

Załącznik do:
Uchwały Nr
Rady Miejskiej w Darłowie
z dnia

**STRATEGIA INTEGRACJI I ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
MIASTA DARŁOWO
NA LATA 2008-2013**

WERSJA ROBOCZA

GRUDZIEŃ 2007

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	3
1. CZĘŚĆ WSTĘPNA	7
1.1. TŁO I PRZYCZYNY.....	8
1.2. WARTOŚCI, ZASADY, DEFINICJE	10
1.3. PRZESŁANKI WYNIKAJĄCE Z DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH.....	12
2. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA	22
2.1. CHARAKTERYSTYKA MIASTA.....	23
2.2. DEMOGRAFIA	24
2.3. MARGINALIZACJA I WYKLUCZENIE W PERSPEKTYWIE OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ.....	28
2.4. KWESTIA DZIECKA.....	40
2.5. KWESTIA OSÓB BEZROBOTNYCH	44
2.6. KWESTIA UZALEŻNIEŃ.....	51
2.7. KWESTIA PRZEMOCY W RODZINIE	54
2.8. KWESTIA NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI.....	55
2.9. KWESTIA PRZESTĘPCZOŚCI.....	60
2.10. IDENTYFIKACJA NAJWAŻNIEJSZYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE MIASTA	61
2.11. ANALIZA SWOT.....	68
2.12. ZASOBY UMOŻLIWIAJĄCE ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	76
2.13. PODSUMOWANIE CZĘŚCI DIAGNOSTYCZNEJ	81
3. CZĘŚĆ PROGRAMOWA	84
3.1. MISJA.....	85
3.2. CELE STRATEGICZNE, OPERACYJNE I KIERUNKI DZIAŁAŃ	87
3.3. MONITORING I WDRAŻANIE STRATEGII.....	99
4. UWAGI KOŃCOWE	105

WPROWADZENIE

Gdy mowa o gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych, należy mieć na myśli w szczególności działania publicznych i prywatnych instytucji pomocy społecznej (i pokrewnych), podejmowane w celu lepszego zaspokojenia potrzeb wybranych kategorii osób i rodzin, mieszkańców gminy wymagających wsparcia.

W oparciu o uzyskane informacje i materiały został przygotowany dokument, umożliwiający zracjonalizowanie lokalnej polityki społecznej oraz wskazujący obszary, które w najbliższym czasie powinny stać się przedmiotem szczególnej troski władz samorządowych. Metodyka pracy nad dokumentem pozwoliła zaangażować środowisko lokalne w najważniejsze etapy budowy strategii – od diagnozy po wdrożenie i realizację.

Przedłożony materiał został opracowany w **Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Darłowie** przy merytorycznym wsparciu Ośrodka Kształcenia Służb Publicznych i Socjalnych – Centrum AV w Częstochowie. Pomoc zewnętrzna polegała głównie na doradztwie i systematyzacji układu głównych elementów wypracowanego dokumentu.

Perspektywa czasowa obowiązywania niniejszego dokumentu została skomunikowana z głównymi dokumentami strategicznymi wpływającymi na rozwiązywanie lokalnych problemów, tj. Narodowymi Strategicznymi Ramami Odniesienia (Narodowa Strategia Spójności) oraz Narodową Strategią Integracji Społecznej, wyznaczającymi działania i stwarzającymi możliwość ubiegania się o środki zewnętrzne do 2013 roku.

W pracach nad strategią uczestniczyli poniżej wymienieni eksperci, specjaliści, przedstawiciele środowisk kultury, ochrony zdrowia, sądownictwa, policji, pomocy społecznej, przedstawiciele organizacji pozarządowych i samorządu lokalnego.

Uwaga! O ile Państwo uznają za stosowne, możliwe jest zamieszczenie w tym miejscu listy osób (oraz reprezentowanych przez nie instytucji lub organizacji), które uczestniczyły w pracach nad strategią. W przypadku zaakceptowania tej propozycji, prosimy o przesłanie takiego wykazu w wersji elektronicznej wraz ze zweryfikowanym dokumentem strategii. Lista ta może przybrać formę poniżej zamieszczonej tabeli.

Lp.	Imię i nazwisko	Przynależność (instytucja, organizacja)
1.		
2.		
3.		
4.		
5.		
6.		
7.		
8.		
9.		
10.		
11.		
12.		
13.		
14.		
15.		
16.		
17.		
18.		
19.		
20.		

Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Darłowo na lata 2008-2013 składa się z trzech zasadniczych części, tj. części wstępnej, diagnostycznej i programowej. Część wstępna zawiera elementarne informacje dotyczące zasad konstruowania dokumentu – są w niej przedstawione: aspekty prawne, będące podstawą działania samorządu lokalnego, zasady i wartości, na których opiera się lokalna polityka społeczna, oraz analiza dokumentów strategicznych, z którymi powinna korespondować strategia.

Część diagnostyczna dokumentu zawiera charakterystykę miasta, informacje na temat sytuacji demograficzno-bytowej jego mieszkańców oraz diagnozę problemów społecznych miasta, opartą na badaniu źródeł zastanych oraz analizie specjalnie skonstruowanych do tego celu ankiet i wywiadów. Diagnoza obejmuje następujące kwestie:

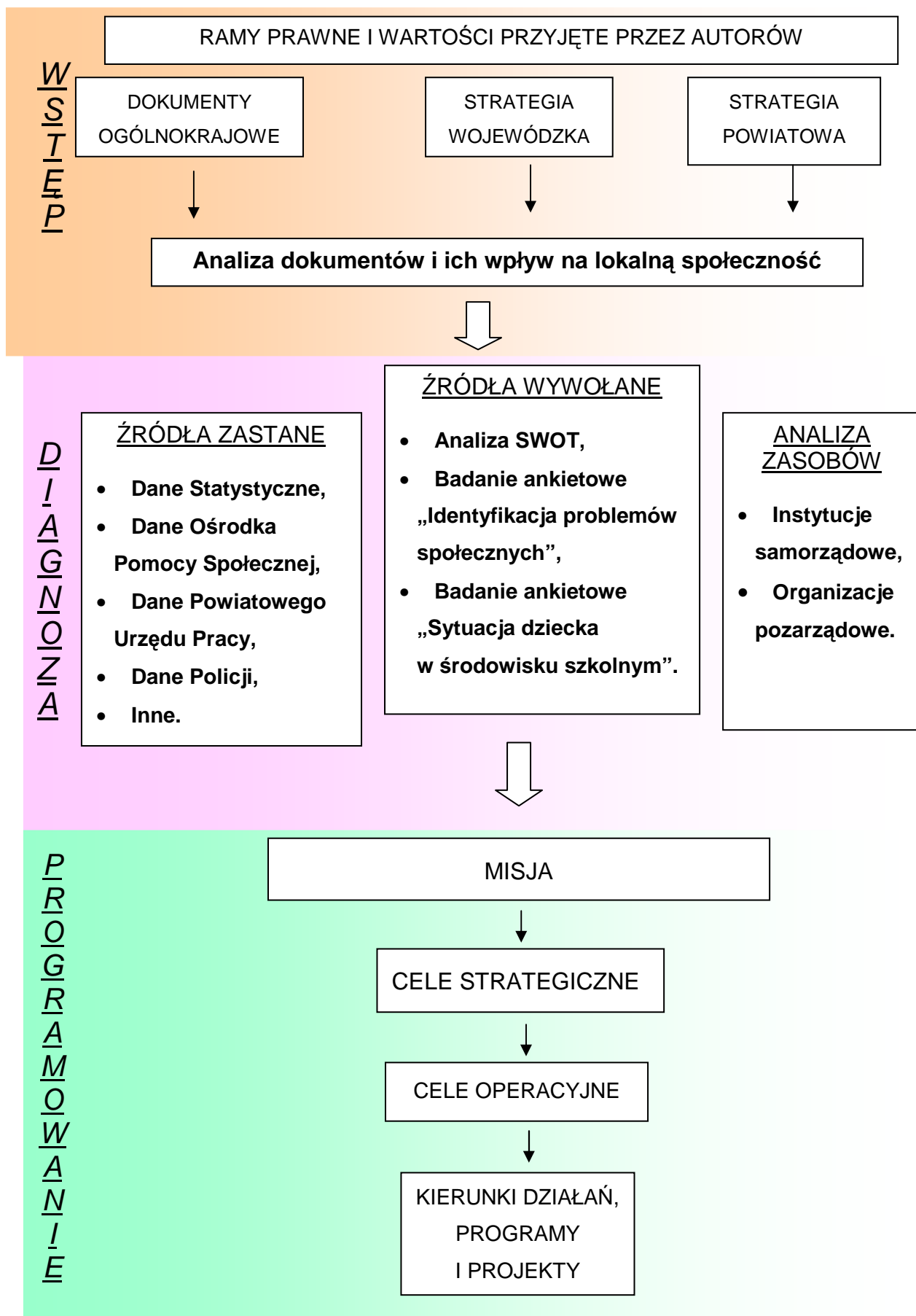
1. Marginalizacja i wykluczenie w perspektywie Ośrodka Pomocy Społecznej;
2. Kwestia dziecka;
3. Kwestia osób bezrobotnych;
4. Kwestia uzależnień;
5. Kwestia przemocy w rodzinie;
6. Kwestia niepełnosprawności;
7. Kwestia przestępczości;
8. Identyfikacja najważniejszych problemów społecznych na terenie miasta;
9. Analiza SWOT;
10. Zasoby umożliwiające rozwiązywanie problemów społecznych.

W podsumowaniu części diagnostycznej, po nałożeniu wyników dokonanej analizy na zakres możliwości kompetencyjnych samorządu miejskiego, zostały wskazane najważniejsze obszary problemowe, których rozwiązanie powinno stać się przedmiotem troski samorządu lokalnego, a są one treścią części programowej dokumentu. Ponadto pokazany został związek zidentyfikowanych w procesie badawczym problemów społecznych z czynnikami, które należy brać pod uwagę w programowaniu działań służących rozwiązywaniu problemów społecznych środowiska lokalnego.

W części programowej dokumentu zostały przedstawione najistotniejsze założenia polityki społecznej miasta na najbliższe lata. Zostały one ujęte w formie misji, celów strategicznych, celów szczegółowych i kierunków działań. Ponadto została zaprezentowana informacja na temat sposobu wdrożenia strategii oraz prowadzenia monitoringu i ewaluacji jej realizacji. Część programowa dokumentu zawiera również projekty zaproponowane przez przedstawicieli organizacji pozarządowych i instytucji miasta działających w obszarze polityki społecznej.

Przedstawienie graficzne metodologii opracowania Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Darłowo na lata 2008-2013 prezentuje poniżej zamieszczony schemat.

METODOLOGIA OPRAWOWANIA DOKUMENTU

1. CZĘŚĆ WSTĘPNA

Część wstępna zawiera elementarne informacje dotyczące zasad konstruowania dokumentu. Przedstawione w niej zostały aspekty prawne, będące podstawą działania samorządu lokalnego, zasady i wartości, na których opiera się lokalna polityka społeczna, oraz analiza dokumentów strategicznych, z którymi powinna korespondować strategia.

1.1. TŁO I PRZYCZYNY

Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych ma stanowić podstawę do realizacji względnie trwałych wzorów interwencji społecznych, podejmowanych w celu zmiany (poprawy) tych stanów rzeczy (zjawisk) występujących w obrębie danej społeczności, które oceniane są negatywnie. Dokument charakteryzuje w szczególności działania publicznych i prywatnych instytucji rozwiązujących kwestie społeczne, podejmowane dla poprawy warunków zaspokojenia potrzeb przez wybrane kategorie osób i rodzina

Obowiązek opracowania Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych wynika wprost z art. 17. ust. 1 pkt 1 ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. (Dz. U. z 2004 r. Nr 64, poz. 593 z późna zm.). Różnorodność problemów społecznych występujących w gminie powoduje konieczność wzięcia pod uwagę także innych aktów prawnych, które mają istotny wpływ na konstrukcję dokumentu i rozwiązywanie zadań społecznych w przyszłości.

Są to m.in.:

- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2003 r. Nr 96, poz. 873 z późna zm.),
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2003 r. Nr 122, poz. 1143 z późna zm.),
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2004 r. Nr 99, poz. 1001),
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2002 r. Nr 147, poz. 1231 z późna zm.),
- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 1997 r. Nr 123, poz. 776 z późna zm.),
- ustawa z 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2006 r. Nr 139 poz. 992 z późna zm.),
- ustawa z dnia 22 kwietnia 2005 r. o postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych oraz zaliczce alimentacyjnej (Dz. U. z 2005 r. Nr 86 poz. 732 z późna zm.),

- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2005 r. Nr 179, poz. 1485),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005 r. Nr 180 poz. 1493).

Oprócz wspomnianych aktów prawnych przy realizacji strategii może zachodzić potrzeba odwołania się również do ustaw i aktów wykonawczych z zakresu ochrony zdrowia, oświaty i edukacji publicznej, budownictwa socjalnego.

Europejska polityka społeczna została określona w głównej mierze podczas Szczytu Lizbońskiego w 2000 roku, na którym kraje członkowskie Unii Europejskiej uznały, że zwalczanie ubóstwa i wykluczenia społecznego będzie centralnym elementem w procesie modernizacji europejskiego modelu społecznego. W roku 2001 uzgodniony został przez Radę, Parlament i Komisję Europejską „Wspólnotowy program na rzecz walki z wykluczeniem społecznym na lata 2002-2006”. Jego celem jest wsparcie współpracy pomiędzy krajami Unii Europejskiej i zwiększenie skuteczności przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu.

Polska zgłosiła gotowość przystąpienia do programu, w efekcie czego podjęła prace nad przygotowaniem Memorandum w sprawie Integracji Społecznej (Joint Inclusion Memorandum – JIM), Narodowej Strategii Integracji Społecznej oraz Krajowego Planu Działania na rzecz Integracji Społecznej. Powołany przez Prezesa Rady Ministrów w roku 2003 Zespół Zadaniowy do spraw Reintegracji Społecznej opracował dokument pt.: „Narodowa Strategia Integracji Społecznej dla Polski”. Autorzy tego dokumentu podjęli próbę dokonania całościowej analizy sytuacji społecznej w Polsce, wskazania priorytetowych problemów oraz dobrych praktyk na rzecz inkluzji osób i grup.

Opracowując lokalną strategię integracji i rozwiązywania problemów społecznych, uwzględniono dokumenty programowe, w których akcentuje się konieczność zapewnienia dialogu i partnerskiej współpracy instytucji rządowych, samorządowych, organizacji pozarządowych oraz biznesu. Uznaje się także za niezbędną partnerską współpracę z osobami podlegającymi wykluczeniu społecznemu.

Wspomniane dokumenty to przede wszystkim:

- Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013 (Narodowa Strategia Spójności 2007-2013),
- Regionalny Program Operacyjny Województwa Zachodniopomorskiego,
- Program Operacyjny Kapitał Ludzki.

1.2. WARTOŚCI, ZASADY, DEFINICJE

Wartość to termin używany do określenia tego, co godne uznania i pożądania, cenne i dobre. Człowiek budujący swój system wartości pewne z nich odrzuca jako złe, czyli traktuje jako „antywartości”, inne pozostawia i hierarchizuje według przypisywanej im ważności.

Wartość jest cechą względną, a to oznacza, że nie zawsze, nie w każdym miejscu, nie przez wszystkich i nie w każdych okolicznościach przypisywana jest przedmiotom podlegającym ocenie. Przedmiotami wartościowania w polityce społecznej są najczęściej stosunki społeczne, stan zaspokojenia potrzeb, instytucje społeczne, stosunki między człowiekiem a przyrodą.

Z wartości wynikają zarówno cele polityki społecznej, jak i zasady. Źródła, z których czerpie wartości polityka społeczna, są bardzo różnorodne. Są to m.in. ideologie, doktryny społeczne i gospodarcze, społeczne oczekiwania wyrażane za pośrednictwem różnych kanałów społecznej komunikacji, normy zwyczajowe, poglądy osób znaczących w społeczeństwie. W polityce społecznej, odwołującej się do wartości cenionych przez społeczeństwo, ważny jest podział na wartości odczuwane i uznawane. Wartości odczuwane wiążą się głównie ze sferą emocjonalną, zaś uznawane opierają się na przekonaniach, że pewne cechy powinny być odczuwane jako wartość.

Zasady to ogólne doktryny i normy działania, którymi powinny kierować się podmioty polityki społecznej w realizacji podstawowego celu, jakim jest zaspokajanie potrzeb. Niektóre zasady polityki społecznej są tożsame z wartościami. Zasady, które są najczęściej artykułowane bądź realizowane w polityce społecznej, a które stają się dla twórców strategii podstawowymi fundamentami budowania społeczności lokalnej, wolnej od zagrożeń i problemów społecznych, to:

1. **Zasada samopomocy** – przejawia się w istnieniu i rozwoju pomocy wzajemnej ludzi zmagających się z podobnymi problemami życiowymi oraz pomocy silniejszych dla słabszych; zazwyczaj w ramach niewielkich nieformalnych grup.
2. **Zasada przezorności** – oznacza, że bezpieczeństwo socjalne jednostki nie może być tylko efektem świadczeń ze strony społeczeństwa, ale wynikać powinno także z odpowiedzialności człowieka za przyszłość własną i rodziny.
3. **Zasada solidarności społecznej** – najczęściej rozumiana jako przenoszenie konsekwencji, niekiedy utożsamiana z solidaryzmem społecznym, oznaczającym

wyższość wspólnych interesów członków społeczeństwa nad interesami poszczególnych klas lub warstw.

4. **Zasada pomocniczości** – oznacza przyjęcie określonego porządku, w jakim różne instytucje społeczne dostarczają jednostce wsparcia, gdy samodzielnie nie jest w stanie zaspokoić swoich potrzeb; w pierwszej kolejności pomoc powinna pochodzić od rodziny, a następnie od społeczności lokalnej, a na końcu od państwa.
5. **Zasada partycypacji** – wyraża się w takiej organizacji życia społecznego, która poszczególnym ludziom zapewnia możliwość pełnej realizacji swoich ról społecznych, natomiast poszczególnym grupom pozwala zająć równoprawne z innymi miejsce w społeczeństwie.
6. **Zasada samorządności** – stanowi realizację takich wartości, jak wolność i podmiotowość człowieka, a wyraża się w takiej organizacji życia społecznego, która jednostkom i grupom gwarantuje prawo do aktywnego udziału w istniejących instytucjach społecznych oraz tworzenia nowych instytucji w celu skuteczniejszego zaspokajania potrzeb i realizacji interesów.
7. **Zasada dobra wspólnego** – przejawia się w takich działaniach władz publicznych, które uwzględniają korzyści i interesy wszystkich obywateli i polegają na poszukiwaniu kompromisów tam, gdzie interesy te są sprzeczne.
8. **Zasada wielosektorowości** – polega na równoczesnym funkcjonowaniu publicznych podmiotów polityki społecznej, organizacji pozarządowych i instytucji rynkowych, które dostarczają środków i usług służących zaspokajaniu potrzeb społeczeństwa.

Polityka społeczna, jako przewodnik czy też wskazówka działania oparta na zadeklarowanych wartościach i zasadach, określa i wyjaśnia misję, obejmuje możliwości i cele przedsięwzięć organizacyjnych, wymusza odpowiednie zachowania, nakreślając przydział odpowiedzialności i towarzyszącą temu delegację kompetencji na wszystkie poziomy organizacyjne.

Z wymienionych powyżej zasad wynikają podstawowe cele, które powinny kształtować politykę społeczną w danym środowisku lokalnym. Są to przede wszystkim:

- dążenie do poprawy położenia materialnego i wyrównywanie szans życiowych grup społeczeństwa ekonomicznie i socjalnie najsłabszych;
- prowadzenie bieżących działań osłonowych;
- dostrzeganie z wyprzedzeniem zagrożeń społecznych;

- dorównywanie do standardów unijnych i międzynarodowych.

Polityka społeczna Unii Europejskiej opiera swoje założenia na działaniach związanych z polepszeniem warunków życia, pracy i kształcenia, zapewnieniem powszechności prawa do zatrudnienia i wykształcenia, a wreszcie stworzeniem systemu zabezpieczenia społecznego. Z uwagi na przystąpienie naszego kraju do tej struktury społeczno-gospodarczej jest rzeczą oczywistą i zrozumiałą, że właśnie te wartości i zasady stanowią fundament budowy dokumentu wskazującego lokalne problemy społeczne i metody ich rozwiązywania.

W polityce społecznej terminem „problemy społeczne” oznacza się wszelkiego rodzaju dolegliwości, zakłócenia, niedogodności występujące w życiu zbiorowym. Natomiast określeniem „kwestia społeczna” wyróżnia się wśród nich te, które:

- odznaczają się szczególną dolegliwością dla potencjału osobowego społeczeństwa;
- są następstwem niedostosowania sposobu, w jaki funkcjonuje społeczeństwo, do podstawowych potrzeb indywidualnych i zbiorowych;
- nie są możliwe do rozwiązania siłami pojedynczych grup ludzkich.

W węższym znaczeniu termin „kwestia społeczna” oznacza konkretny problem o szczególnie wysokim stopniu dotkliwości dla życia i współdziałania członków społeczności. W szerszym znaczeniu termin ten oznacza natomiast sprzeczność pomiędzy zasadami obowiązującymi w danym społeczeństwie, formacji ustrojowej czy nawet cywilizacji, a dążeniami jednostek i zbiorowości do godnego życia.

Przygotowując dokument programowy, wskazujący kierunki działań samorządu w kształtowaniu i realizacji lokalnej polityki społecznej, nie można nie wspomnieć o wartości podstawowej, która posłużyła autorom za fundament przy jego opracowywaniu. Wartością tą jest zasada wspierania rodziny jako najważniejszej komórki społecznej. Jest ona głównym przesłaniem niniejszego dokumentu, gdyż od wspierania siły rodziny należy rozpoczynać każdy rodzaj oferowanej pomocy.

1.3. PRZESŁANKI WYNIKAJĄCE Z DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH

Konstruując strategię integracji i rozwiązywania problemów społecznych Miasta, należy pamiętać, że nie jest to jedyny dokument w obszarze polityki społecznej, którego skutki będą dotyczyły jej mieszkańców. Krytyczna analiza dokumentów programowych powstających na poziomie kraju, województwa czy powiatu pozwala na skuteczniejsze

programowanie działań na poziomie lokalnym w taki sposób, by nie powielać pewnych działań, ale wpisywać się własnymi propozycjami programowymi w już funkcjonującą rzeczywistość formalnoprawną.

1.3.1. NARODOWE STRATEGICZNE RAMY ODNIESIENIA 2007-2013 (NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI 2007-2013)

Zgodnie z rozporządzeniem Rady Europejskiej, ustanawiającym przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Spójności, przygotowano strategiczne wytyczne w sprawie spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej, określające indykatywne ramy interwencji funduszy z uwzględnieniem innych polityk Unii Europejskiej. Projekt tego dokumentu Komisja Europejska opublikowała w dniu 5 lipca 2005 r. pod nazwą „Polityka spójności wspierająca wzrost gospodarczy i zatrudnienie: Strategiczne Wytyczne Wspólnoty 2007-2013” (SWW). Dokument ten zaleca każdemu funduszowi realizację celu priorytetowego, którym jest promowanie harmonijnego, zrównoważonego i trwałego rozwoju Wspólnoty. Uwzględnienia przy tym zalecenia KE w zakresie polityki gospodarczej oraz zatrudnienia – Zintegrowany Pakiet Wytycznych w sprawie wzrostu gospodarczego i zatrudnienia na lata 2005-2008 (ZPW).

Na podstawie zapisów Strategicznych Wytycznych Wspólnoty Polska opracowała „Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia na lata 2007-2013 wspierające wzrost gospodarczy i zatrudnienie” (NSRO), które integrują główne priorytety Wspólnoty z priorytetami polskimi, uwzględniając jednocześnie zapisy Krajowego Programu Reform, odpowiadającego na wyzwania zawarte w Strategii Lizbońskiej. Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia stanowią podstawę do programowania interwencji Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) oraz Funduszu Spójności (FS).

Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia określają działania o charakterze rozwojowym, jakie rząd polski zamierza podjąć w latach 2007-2013 w zakresie promowania trwałego wzrostu gospodarczego, wzrostu konkurencyjności oraz wzrostu zatrudnienia. NSRO służą jednocześnie zapewnieniu skutecznej pomocy na rzecz regionów i grup społecznie zmarginalizowanych oraz pomocy w restrukturyzacji sektorów i regionów problemowych. Zakładanym efektem strategii proponowanej w NSRO jest znaczące podniesienie jakości życia mieszkańców Polski i zbliżenie

poziomu rozwoju do obecnie najbiedniejszych starych państw członkowskich, a w dłuższej perspektywie poziomu zbliżonego do średniej europejskiej.

W wyniku przeprowadzonej analizy, która wykazała różnice poziomu społecznego-gospodarczego rozwoju kraju oraz poszczególnych jego regionów w stosunku do innych krajów UE, oraz w odpowiedzi na wyzwania Strategii Lizbońskiej i cele Zintegrowanego Pakietu Wytycznych, których instrumentem realizacji na gruncie krajowym jest Krajowy Program Reform, sformułowano cel strategiczny Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia na lata 2007-2013. Zakłada on tworzenie warunków dla wzrostu konkurencyjności gospodarki opartej na wiedzy i przedsiębiorczości zapewniającej wzrost zatrudnienia oraz wzrost poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej.

Cel strategiczny osiągany będzie poprzez realizację horyzontalnych celów szczegółowych, co oznacza, że wszystkie programy, działania i projekty podejmowane w ramach NSRO realizują je jednocześnie aczkolwiek w różnym zakresie. Celami horyzontalnymi NSRO są m.in.:

- poprawa jakości funkcjonowania instytucji publicznych oraz rozbudowa mechanizmów partnerstwa;
- poprawa jakości kapitału ludzkiego i zwiększenie spójności społecznej;
- budowa i modernizacja infrastruktury technicznej i społecznej mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski;
- wyrównywanie szans rozwojowych i wspomaganie zmian strukturalnych na obszarach wiejskich.

1.3.2. NARODOWA STRATEGIA INTEGRACJI SPOŁECZNEJ

Cele polityki integracji społecznej w Polsce wynikają przede wszystkim z priorytetów określonych w przyjętej w czerwcu 2004 r. Narodowej Strategii Integracji Społecznej. Wynikają również z założeń w zakresie zwalczania ubóstwa i wykluczenia społecznego przyjętych w grudniu 2000 r. przez Radę Europejską w Nicei, które Polska w pełni zaakceptowała i oficjalnie potwierdziła poprzez przyjęcie w grudniu 2003 r. Wspólnego Memorandum Polski i Unii Europejskiej o Integracji Społecznej (Joint Inclusion Memorandum).

Zarówno Krajowy Plan Działania na rzecz Integracji Społecznej, jak i Wspólne Memorandum są elementami realizacji Strategii Lizbońskiej, która została przyjęta przez piętnaście krajów członkowskich UE w marcu 2000 roku.

Polskie priorytety wpisują się także w podstawowe założenia Zrewidowanej Strategii Spójności Społecznej Rady Europy, której inauguracja odbyła się w lipcu 2004 r. w Warszawie. Jednym z tych założeń jest budowanie integracji i spójności społecznej w oparciu o prawa człowieka, a zwłaszcza te prawa, które zostały zawarte w Zrewidowanej Europejskiej Karcie Społecznej.

Priorytety Narodowej Strategii Integracji Społecznej stworzone zostały z perspektywą ich realizacji do 2010 roku. Krajowy Plan Działania uwzględnia te priorytety, których realizacja jest szczególnie pilna. Wynikają one także z przedstawionej analizy sytuacji ekonomiczno-społecznej ilustrującej podstawowe przyczyny ubóstwa i zagrożenia wykluczeniem społecznym.

Priorytety zawarte w NSIS w zakresie realizacji **prawa do edukacji** są następujące:

- wzrost uczestnictwa dzieci w wychowaniu przedszkolnym;
- poprawa jakości kształcenia na poziomie gimnazjalnym i ponadgimnazjalnym;
- upowszechnienie kształcenia na poziomie wyższym i jego lepsze dostosowanie do potrzeb rynku pracy;
- rekompensowanie deficytów rozwoju intelektualnego i sprawnościowego dzieci;
- upowszechnienie kształcenia ustawicznego.

W zakresie realizacji **prawa do zabezpieczenia socjalnego**:

- radykalne ograniczenie ubóstwa skrajnego, którego poziom jest obecnie nieakceptowany i wymaga podjęcia zdecydowanych działań;
- ograniczenie tendencji wzrostowych rozwarstwienia dochodowego, tak aby różnice te nie odbiegały od przeciętnego poziomu w krajach UE.

Bezrobocie jest jedną z form wykluczenia społecznego silnie powiązaną z innymi jego przejawami, np. ubóstwem, w warunkach niskiej skuteczności systemu zabezpieczenia socjalnego dla osób bezrobotnych i ich rodziny. Dlatego też w Narodowej Strategii Integracji Społecznej cztery z dwudziestu priorytetów odnoszą się do sfery działań dotyczących realizacji **prawa do pracy**:

- ograniczenie bezrobocia długookresowego;
- zmniejszenie bezrobocia młodzieży;

- zwiększenie poziomu zatrudnienia wśród niepełnosprawnych;
- zwiększanie liczby uczestników aktywnej polityki rynku pracy.

W zakresie realizacji **prawa do ochrony zdrowia**:

- wydłużenie przeciętnego dalszego trwania życia w sprawności;
- upowszechnienie dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych;
- zwiększenie zakresu programów zdrowia publicznego obejmujących kobiety i dzieci.

W zakresie realizacji **innych praw społecznych**:

- zwiększenie dostępu do lokali (mieszkań) dla grup najbardziej zagrożonych bezdomnością;
- zapewnienie lepszego dostępu do pracowników socjalnych;
- rozwinięcie pomocy środowiskowej i zwiększenie liczby osób objętych jej usługami;
- zaangażowanie obywateli w działalność społeczną;
- realizacja Narodowej Strategii Integracji Społecznej przez samorządy terytorialne;
- zwiększenie dostępu do informacji obywatelskiej i poradnictwa.

1.3.3. KRAJOWY PLAN DZIAŁANIA NA RZECZ INTEGRACJI SPOŁECZNEJ

Krajowy Plan Działania na rzecz Integracji Społecznej to program poprawy dostępu do praw społecznych i zwiększania poziomu ich realizacji. Jest to również zasadniczy instrument osiągania integracji społecznej w europejskim modelu społecznym. Realizacja praw społecznych wymaga oczywiście poniesienia określonych kosztów, tak samo jak realizacja wszystkich innych kategorii praw człowieka zawartych w prawie międzynarodowym i krajowym. Należy więc zapewnić w sposób trwały zasoby finansowe, kadrowe, lokalowe, rzeczowe i inne instytucjom odpowiedzialnym za realizację tych praw.

Prawa społeczne powinny mieć obecnie priorytet w wydatkach publicznych. Ich realizacja znacznie się pogorszyła w ostatnich latach, a więc zmniejsza się poziom integracji społecznej i zwiększa się skala i zasięg procesów wykluczenia społecznego. W Krajowym Planie Działań na rzecz Integracji Społecznej za najważniejsze uznano:

- działania edukacyjne, socjalne i zdrowotne zapobiegające wykluczeniu oraz wspierające grupy zagrożone;
- budowę systemu bezpieczeństwa socjalnego i przeciwdziałanie ubóstwu i wykluczeniu społecznemu;
- realizację prawa do pracy dla każdego, w tym szczególnie dla grup defaworyzowanych na rynku pracy poprzez odpowiednią politykę makroekonomiczną i politykę zatrudnienia;
- rozwój systemu instytucjonalnego z jasnym podziałem odpowiedzialności instytucji rządowych i samorządowych, otwierającego przestrzeń dla aktywności obywatelskiej i upodmiotowienia osób korzystających z usług społecznych, świadczonych zarówno przez państwo, jak i przez organizacje pozarządowe.

Na poziomie operacyjnym ważne jest, że polska polityka integracji społecznej musi być realizowana **we współpracy z szeroko rozumianymi partnerami społecznymi**. Szczególnie chodzi tu o związki zawodowe i związki pracodawców, organizacje pozarządowe, samorzady lokalne oraz instytucje charytatywne, kościoły i związki wyznaniowe. Niezależnie od osiągniętego poziomu zamożności oraz stanu koniunktury gospodarczej państwo nie jest w stanie zrealizować celów tej polityki bez partnerstwa z innymi instytucjami.

W tym kontekście ustalono następujące priorytety na najbliższe dwa lata:

- zaangażowanie obywateli w działalność społeczną, głównie poprzez zwiększenie ich uczestnictwa w działalności organizacji pozarządowych i innych formach pracy społecznej oraz samopomocy;
- wzrost liczby samorządów, które z pełną wrażliwością i zaangażowaniem podejmą się tworzenia lokalnych strategii przeciwdziałania ubóstwu i wykluczeniu społecznemu, a następnie zrealizują ich założenia.

1.3.4. STRATEGIA WOJEWÓDZTWA ZACHODNIOPOMORSKIEGO W ZAKRESIE POLITYKI SPOŁECZNEJ DO ROKU 2015

Ze względu na swój dalekosiężny charakter strategia budowana na poziomie lokalnym musi uwzględniać i brać pod uwagę przesłanki zawarte w dokumentach strategicznych podmiotów, z którymi gmina współpracuje na zasadzie partnerstwa. Jednym z nich jest samorząd województwa zachodniopomorskiego. Strategia

Wojewódzka w Zakresie Polityki Społecznej pozwala zaplanować działania województwa w taki sposób, aby przeciwdziałać najistotniejszym zagrożeniom społecznym przy aktywnym udziale samorządów lokalnych i organizacji pozarządowych. Zagrożenia takie, jak negatywne skutki ubóstwa i zjawisko wykluczenia społecznego, to wyzwania nie tylko dla Pomorza Zachodniego, ale również dla społeczeństwa współczesnej Europy.

Rozwiązywanie problemów społecznych to nie tylko zadanie samorządu województwa. To przede wszystkim organizowanie wsparcia i pomocy osobom potrzebującym w miejscu ich zamieszkania, a więc przy udziale jednostek organizacyjnych samorządów lokalnych. Województwo poprzez działalność Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej pełni rolę wspierającą, aktywizującą, koordynującą i inicjującą nowe rozwiązania, zmierzające tym samym do wyrównywania poziomu życia mieszkańców Pomorza Zachodniego. Strategia określa główne działania samorządu województwa zgodnie z przypisanymi województwu zadaniami z zakresu pomocy społecznej.

Misją Strategii Województwa Zachodniopomorskiego w Zakresie Polityki Społecznej do roku 2015 jest: „podnoszenie jakości życia wśród tych mieszkańców regionu, którzy ze względu na trudną sytuację życiową nie są w stanie samodzielnie zaspokoić podstawowych potrzeb bytowych, a przez to nie mogą uczestniczyć lub mają ograniczony udział w życiu rodzinnym, zawodowym i społecznym”. Celem pośrednim jest stworzenie spójnego systemu realizacji zadań polityki społecznej, a cele strategiczne i operacyjne dla województwa zachodniopomorskiego w zakresie polityki społecznej są następujące:

1. Przeciwdziałanie i zwalczanie długotrwałego bezrobocia
  - Aktywizacja osób długotrwale bezrobotnych
  - Promocja na rzecz zatrudnienia osób długotrwale bezrobotnych
  - Podnoszenie kwalifikacji i umiejętności osób długotrwale bezrobotnych
  - Przeciwdziałanie „diedziczeniu” przez mieszkańców województwa długotrwałego bezrobocia
2. Pomoc rodzinom w prawidłowym wypełnianiu ról społecznych
  - Tworzenie lokalnego systemu wsparcia dla rodzin
  - Pomoc dla rodzin znajdujących się w sytuacjach kryzysowych
  - Poprawa jakości i dostępu do usług socjalnych

3. Przeciwdziałanie i łagodzenie negatywnych skutków marginalizacji grup społecznych
  - Rozbudowa zaplecza instytucjonalnego i pozainstytucjonalnego na rzecz rozwiązywania problemów społecznych
  - Aktywizacja mieszkańców województwa zagrożonych marginalizacją społeczną, ze szczególnym uwzględnieniem kobiet
  - Edukacja zawodowa i społeczna osób zagrożonych marginalizacją społeczną, ze szczególnym uwzględnieniem kobiet
4. Zmniejszenie spożycia alkoholu i używania środków psychoaktywnych oraz ograniczanie ich negatywnych skutków wśród mieszkańców województwa
  - Edukacja społeczna i działalność wychowawcza
  - Lecznictwo odwykowe oraz rehabilitacja osób uzależnionych
  - Przeciwdziałanie negatywnym następstwom używania środków psychoaktywnych
5. Tworzenie warunków równego dostępu osób niepełnosprawnych do życia zawodowego i społecznego
  - Integracja społeczna osób niepełnosprawnych we wszystkich grupach społecznych
  - Integracja zawodowa osób niepełnosprawnych
6. Podniesienie bezpieczeństwa społecznego i socjalnego wśród osób starszych
  - Poprawa bezpieczeństwa socjalnego wśród ludzi starszych
  - Aktywizacja społeczna osób starszych
  - Wzmocnienie roli i miejsca osób starszych w środowiskach lokalnych

1.3.5. STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W POWIECIE SŁAWIEŃSKIM DO ROKU 2015

Stworzenie ponadgminnej polityki rozwiązywania problemów społecznych jest jednym z istotnych zadań powiatu wynikających z ustawy o pomocy społecznej. Założenia tej polityki znalazły miejsce w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Sławieńskiego do roku 2015. Dokument wychodzi naprzeciw potrzebom społeczności lokalnej, wytycza kierunki działania administracji powiatowej oraz wyznacza cele i zadania funkcjonujących struktur. Określa również misję powiatu, za którą uznano: "Dążenie do zintegrowanego, solidnego i efektywnie działającego systemu zapobiegania i rozwiązywania problemów społecznych występujących wśród

mieszkańców powiatu sławieńskiego”. Realizacja strategii ma na celu złagodzenie zjawisk niekorzystnych dla ludzi, którzy z różnych powodów znajdują się w potrzebie.

W trakcie prac nad Strategią, na podstawie diagnozy problemów społecznych występujących na terenie powiatu, określono obszary, w obrębie których przedstawiono programy działań oraz cele strategiczne i operacyjne.

I. Obszar problemowy pomocy społecznej

1. Prawidłowo funkcjonująca rodzina

- Stworzenie systemu zapobiegania kryzysom w rodzinie
- Poprawa jakości i dostępu do usług socjalnych
- Rozbudowa zaplecza instytucjonalnego i pozainstytucjonalnego na rzecz rozwiązywania problemów społecznych ludzi starych

II. Obszar problemowy przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu.

1. Pomoc rodzinom w prawidłowym wypełnianiu ról społecznych i funkcjonowaniu w środowisku

- Tworzenie lokalnego systemu wsparcia dla rodzin
- Pomoc rodzinom dotkniętym przemocą i znajdujących się w sytuacjach kryzysowych

3. Przeciwdziałanie i łagodzenie negatywnych skutków marginalizacji grup społecznych

- Rozbudowa zaplecza instytucjonalnego i pozainstytucjonalnego na rzecz rozwiązywania problemów społecznych
- Aktywizacja mieszkańców powiatu zagrożonych marginalizacją oraz ich edukacja zawodowa i społeczna, ze szczególnym uwzględnieniem kobiet

4. Zmniejszenie spożycia alkoholu i używania środków psychoaktywnych oraz ograniczenia ich negatywnych skutków wśród mieszkańców powiatu

- Edukacja społeczna i działalność wychowawcza oraz przeciwdziałanie negatywnym następstwom używania środków psychoaktywnych

III. Obszar problemowy wspierania osób niepełnosprawnych

1. Tworzenie warunków równego dostępu osób niepełnosprawnych do życia zawodowego i społecznego

- Ułatwienie osobom niepełnosprawnym uzyskania i utrzymania odpowiedniego zatrudnienia

- Podniesienie świadomości o prawach i uprawnieniach osób niepełnosprawnych w zakresie ochrony przed dyskryminacją, jak również do pełnego i równego korzystania z ich praw
- Poradnictwo w zakresie rozwiązywania problemów prawno-socjalnych
- Wyrównywanie różnic w dostępie osób niepełnosprawnych do instytucji użyteczności publicznej
- Stworzenie warunków do aktywnego uczestnictwa osób niepełnosprawnych w życiu społecznym

IV. Obszar problemowy bezrobocia

1. Przeciwdziałanie i zwalczanie długotrwałego bezrobocia

- Aktywizacja osób bezrobotnych.
- Promocja na rzecz zatrudnienia osób bezrobotnych
- Podnoszenie kwalifikacji i umiejętności osób bezrobotnych.
- Przeciwdziałanie utrwalaniu się „bezrobotnego” stylu życia przez bezrobotnych mieszkańców powiatu

2. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA

Część diagnostyczna zawiera diagnozę problemów społecznych Miasta. Diagnoza została oparta na badaniu źródeł zastanych oraz analizie skonstruowanych specjalnie do tego celu ankiet i wywiadów.

2.1. CHARAKTERYSTYKA MIASTA

Darłowo jest gminą miejską położoną nad Morzem Bałtyckim, przy ujściu rzeki Wieprzy, w północno-wschodniej części województwa zachodniopomorskiego, na Równinie Sławieńskiej. Zajmuje powierzchnię 20,21 km² i liczy 14.644 mieszkańców (stan na 31.12.2006 r.).

Darłowo jest jedną z sześciu jednostek samorządu terytorialnego wchodzącego w skład powiatu sławieńskiego. Powiat tworzą cztery gminy (Darłowo, Malechowo, Postomino, Sławno) oraz dwa miasta (Darłowo i Sławno). Północną granicę Darłowa stanowi 5-kilometrowa linia brzegu morskiego z szeroką, piaszczystą plażą, pasmem wydm (obszar chronionego krajobrazu) i znajdującymi się na wschód od Darłowa stromymi stokami morenowymi. Na pozostałych kierunkach miasto Darłowo graniczy z gminą wiejską Darłowo.

Darłowo było w XII wieku osadą rybacką należącą do księstwa sławieńskiego, zaś od połowy XIII wieku do Pomorza Gdańskiego. Od 1271 roku osada ta nazywana była miastem, jednakże prawa miejskie uzyskała w 1312 roku. Od 1361 roku Darłowo było członkiem Hanzy. W XV-XVI wieku słynęło z rozwoju handlu (m.in. ze Skandynawią i miastami niemieckimi). W XVII wieku przeszło w ręce Brandenburgii. Przed pierwszą wojną światową miasto liczyło 6 tys. mieszkańców, w 1939 - ok. 8 tys. Przejęcie miasta po II wojnie światowej przez polską administrację nastąpiło 7 marca 1945 roku. Darłowo nie poniosło prawie żadnych strat podczas II wojny. Wszystkie obiekty architektoniczne pozostały w nienaruszonym stanie. Z zabytków wymienić należy Zamek Książąt Pomorskich (obecnie muzeum) wybudowany w II połowie XIV wieku na planie prostokąta. Zbudowany z czerwonej cegły posiadał 23 m wieżę wjazdową i mury zewnętrzne o wysokości 14-16 m. Przeznaczony na siedzibę książęcą, mimo wielokrotnych przebudowań i rozbudowy, w głównych swych założeniach przetrwał do dnia dzisiejszego. Na zamku w Darłowie urodził się jeden z największych Europejczyków – Eryk, król Danii, Szwecji i Norwegii. Na uwagę zasługują fragmenty murów miejskich z XIV wieku z Bramą Kamienną zwaną Wysoką, jedną z trzech bram, które ocalały do dziś. W mieście są również zabytkowe kościoły z XIV-XVI wieku oraz ratusz z XVIII wieku – barokowy dwukondygnacyjny budynek będący siedzibą władz samorządowych.

Darłowo pełni funkcję ośrodka wczasowego, kąpieliska i małego portu. Jest miastem nie tylko z wieloma zabytkami, ale też z rzadko spotykanym planem

urbanistycznym pochodzącym ze średniowiecza. Odznacza się korzystnym mikroklimatem, który charakteryzuje się dużym nasłonecznieniem i sporą wilgotnością powietrza nasyconego leczniczymi cząsteczkami jodu. Korzystne prądy morskie zapewniają budulec dla plaż. Rozległe obszary leśne i brak większych zakładów przemysłowych gwarantują czyste powietrze. Symbolem czystości środowiska są położone za miastem farmy wiatrowe produkujące ekologiczną energię. Walory krajoznawcze miasta i najbliższej okolicy poznawać można dzięki wytyczeniu szlaków turystycznych. Szlak Rezerwatów (niebieski) ma długość 71,5 km i rozpoczyna się w DarłóWKu, a kończy w Polanowie. Szlak Wiatraków (zielony) ma długość 13 km – rozpoczyna się w Darłowie, biegnie wzdłuż południowego brzegu jeziora Kopań, łączy się ze Szlakiem Nadmorskim, który jest odcinkiem międzynarodowego szlaku E-9 prowadzącego z Brestu do Braniewa.

Jako miasto nadmorskie Darłowo jest portem rybackim i handlowym. Mogą tu zawiązać statki o nośności do 1000 BRT, długości całkowitej 75 m lub zanurzeniu 4 m. Główną funkcją portu jest rybołówstwo. W kanale portowym cumują kutry rybackie. Port jest również dostępny dla jachtów i łodzi motorowych, których przybywa z roku na rok.

Z końcem 2006 roku na terenie Darłowa funkcjonowało ogółem 1.600 podmiotów gospodarczych prywatnych. Były to głównie placówki handlowe i gastronomiczne, hotelarskie, turystyczne, firmy budowlane, rybackie i transportowe. Tworzyły one infrastrukturę wypoczynkowo-turystyczną miasta.

Sieć placówek oświatowych miasta tworzą: trzy przedszkola, do których w roku szkolnym 2006/2007 uczęszczało ogółem 341 dzieci, dwie szkoły podstawowe, w których naukę pobierało 876 uczniów, dwa gimnazja, w których uczyło się 555 uczniów i trzy szkoły ponadgimnazjalne, w których naukę pobierało 438 uczniów.

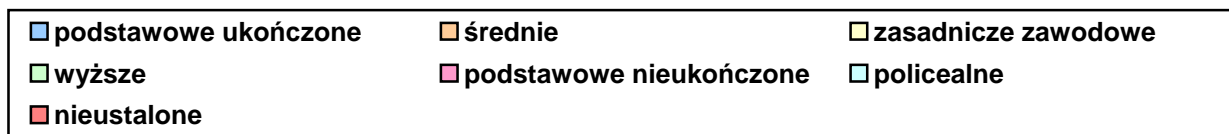
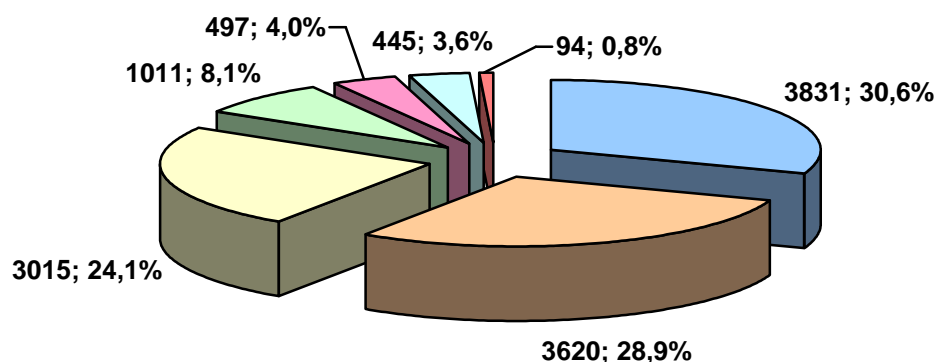
Mieszkańcy Darłowa mają zapewnioną opiekę zdrowotną w 2 ośrodkach zdrowia i 13 gabinetach prywatnych.

2.2. DEMOGRAFIA

W 2002 roku teren miasta Darłowo zamieszkiwało 14.647 osób. Analizując strukturę wykształcenia ludności miasta w wieku 13 lat i więcej (12.513 osób), należy stwierdzić, iż największe grupy stanowiły osoby z wykształceniem podstawowym ukończonym (3.831 osób), średnim (3.620 osób) i zasadniczym zawodowym (3.015 osób), a wykształceniem wyższym legitymowało się 1.011 osób.

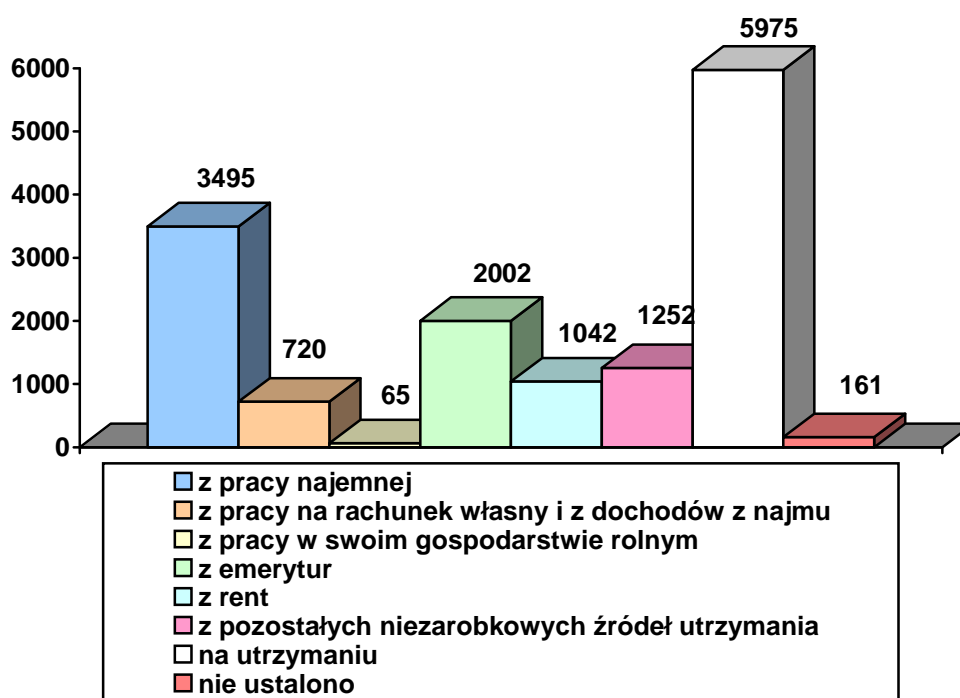
Ludność Darłowa w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia w 2002 r.

Dane Narodowego Spisu Powszechnego 2002.

Poziom wykształcenia lokalnej społeczności jest ważną przesłanką w procesie oceny umiejętności i radzenia sobie poszczególnych osób przede wszystkim na rynku pracy. Im bowiem dana osoba jest lepiej wykształcona, tym łatwiej potrafi się przystosować do zmiennej rzeczywistości rynku pracy.

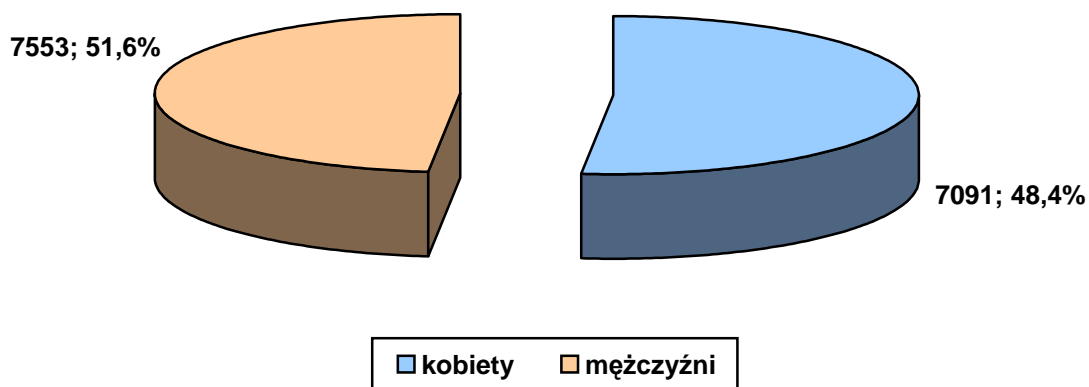
Ludność według głównego źródła utrzymania w 2002 roku

Dane Narodowego Spisu Powszechnego 2002.

W 2002 roku spośród 14.647 mieszkańców Darłowa 8.511 osób (58,1%) posiadało własne źródło utrzymania. Wśród nich 4.215 osób utrzymywało się z pracy, w tym 3.495 osób z pracy najemnej, a 720 osób z pracy na rachunek własny i z dochodów z najmu (65 osób z pracy w swoim gospodarstwie rolnym). Z niezarobkowych źródeł utrzymania korzystało 4.296 osób, z czego 2.002 mieszkańców otrzymywało świadczenia emerytalne, 1.042 osoby – świadczenia rentowe, a z pozostałych niezarobkowych źródeł utrzymania korzystały 1.252 osoby. Na utrzymaniu pozostawało 5.975 mieszkańców, a źródła utrzymania nie ustalono dla 161 osób.

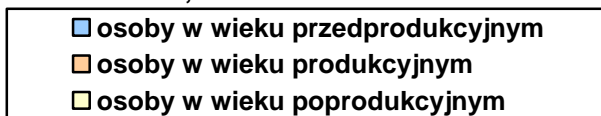
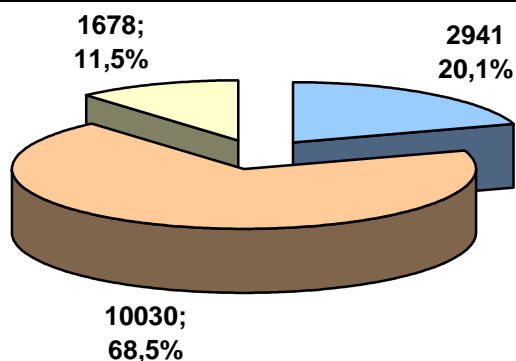
Ludność miasta Darłowo z końcem 2006 roku

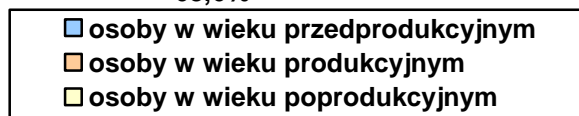
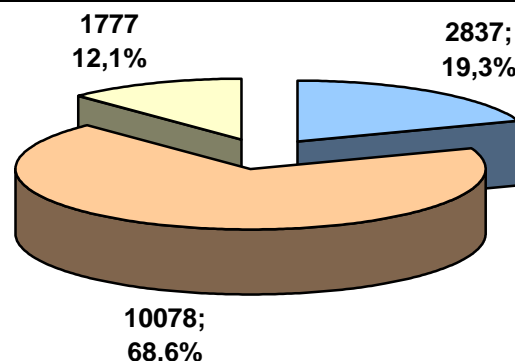
Dane Urzędu Miejskiego w Darłowie.

Według danych Urzędu Miejskiego w Darłowie z 31 grudnia 2006 roku teren miasta zamieszkiwały 14.644 osoby, w tym 7.553 kobiety i 7.091 mężczyzn. Na 100 mężczyzn przypadało 107 kobiet. Wskaźnik gęstości zaludnienia wynosił 725 osób na 1 km².

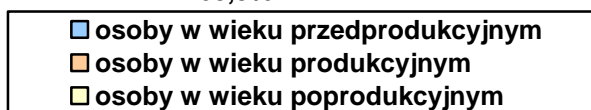
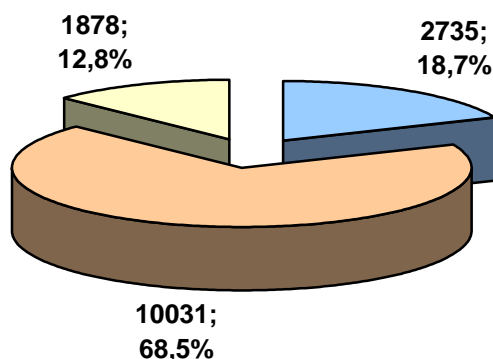
Struktura wiekowa mieszkańców miasta Darłowo z końcem 2004 roku

Struktura wiekowa mieszkańców miasta Darłowo z końcem 2005 roku

Struktura wiekowa mieszkańców miasta Darłowo z końcem 2006 roku

Dane Urzędu Miejskiego w Darłowie.

Na przestrzeni lat 2004-2006 liczba ludności miasta wykazywała względną stabilizację. Natomiast struktura wiekowa mieszkańców Darłowa ulegała zmianom. W analizowanym okresie miał miejsce znaczny i systematyczny spadek liczby osób w wieku przedprodukcyjnym przy jednoczesnym wzroście liczby osób w wieku poprodukcyjnym. Niewielkim wahaniem ulegała natomiast liczba osób w wieku produkcyjnym.

Z powyżej przedstawionych danych wynika, iż struktura wiekowa mieszkańców Darłowa w latach 2004-2006 była korzystna, co przejawiało się większą liczbą osób w wieku przedprodukcyjnym w porównaniu z osobami w wieku poprodukcyjnym.

Prognozując sytuację demograficzną miasta na najbliższe lata, należy jednak zwrócić uwagę na dwie istotne kwestie. Pierwsza z nich dotyczy spadku liczby dzieci i młodzieży (w przedziale wiekowym 0-17 lat), co wynika z malejącej dzietności rodziny. Drugie zagadnienie odnosi się do odnotowywanego także w skali kraju wzrostu liczby osób w wieku poprodukcyjnym (60 lat dla kobiet i 65 dla mężczyzn). Ten trend w niedalekiej przyszłości może się na terenie miasta nasilić, bowiem znaczna grupa mieszkańców w wieku produkcyjnym będzie kończyć swą działalność zawodową, a tym samym zasili grono seniorów. Z perspektywy systemu zabezpieczenia społecznego jest to o tyle ważne, że wymaga dostosowania do potrzeb tej grupy odpowiedniej sfery usług społecznych.

Wzrost udziału osób starszych w populacji może przyczynić się do zwiększenia liczby osób niepełnosprawnych. Starsze grupy wiekowe są bardziej narażone na ryzyko niepełnosprawności – obecnie prawie 60% niepełnosprawnych jest wśród osób po 55. roku życia. Dodajmy, że proces starzenia się lokalnej społeczności wynika także skądinąd z pozytywnej przesłanki – wydłużania się średniej długości życia.

2.3. MARGINALIZACJA I WYKLUCZENIE W PERSPEKTYWIE OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ

W okresie od 1996 do 2003 roku liczba osób żyjących poniżej granicy minimum egzystencji zwiększyła się w skali całego kraju o 2,8 mln osób. Taki rodzaj ubóstwa nie wynika jedynie z krótkotrwałego pogorszenia się sytuacji rodzin, ale nabiera cech trwałości, przyczyniając się do długotrwałego pozbawienia możliwości korzystania z dóbr i usług, a tym samym prowadzi do wykluczenia społecznego.

W 2004 roku mieliśmy w Polsce do czynienia z kontynuacją tendencji obserwowanej od 1996 roku, polegającej na wzroście zasięgu ubóstwa obiektywnego szacowanego na podstawie wyników badań budżetów gospodarstw domowych (GUS). W 2004 roku poniżej minimum egzystencji żyło 11,8% polskiego społeczeństwa (w porównaniu do 4,3% w 1996 r.).

Na syndrom głębokiego ubóstwa składa się bezrobocie połączone z niskim poziomem wykształcenia głowy gospodarstwa domowego, wielodzietność oraz fakt zamieszkania w małych ośrodkach miejskich oraz na wsi, szczególnie na obszarach dotkniętych bezrobociem strukturalnym. Wzrost skali ubóstwa w ostatnich latach dokonał się przy poprawie przeciętnej sytuacji materialnej ogółu społeczeństwa, co

świadczy o rosnących w społeczeństwie nierównościach w sytuacji dochodowej i poziomie życia.

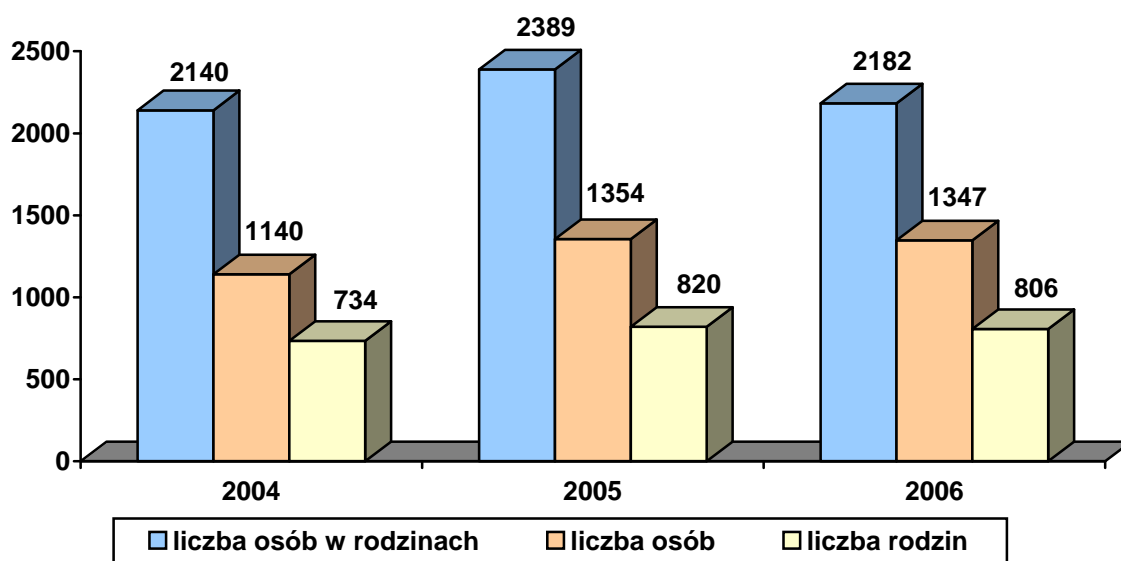
System pomocy społecznej jako jeden z elementów zabezpieczenia społecznego polityki społecznej państwa ma za zadanie wspieranie osób i rodzin, które z przyczyn obiektywnych nie są w stanie zaspokoić swoich elementarnych potrzeb życiowych. Według ustawy o pomocy społecznej pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości (art. 2. 1).

Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka (art. 3. 1). Ustawa o pomocy społecznej stwierdza, że udziela się pomocy osobom i rodzinom w szczególności z powodu: 1) ubóstwa; 2) sieroctwa; 3) bezdomności; 4) bezrobocia; 5) niepełnosprawności; 6) długotrwałej lub ciężkiej choroby; 7) przemocy w rodzinie; 8) potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności; 9) bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych; 10) braku umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze; 11) trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy; 12) trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego; 13) alkoholizmu lub narkomanii; 14) zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej; 15) klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Za realizację zadań z zakresu pomocy społecznej na terenie miasta Darłowo odpowiedzialny jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej. Do jego obowiązków należy:

- prowadzenie diagnostyki jednostkowej i środowiskowej;
- bezpośrednie i pośrednie udzielanie świadczeń (w tym organizowanie opieki i usług domowych);
- współpraca z organizacjami i instytucjami, a zwłaszcza z samorządem lokalnym;
- aktywizowanie środowiska lokalnego.

Osoby objęte pomocą społeczną w latach 2004-2006

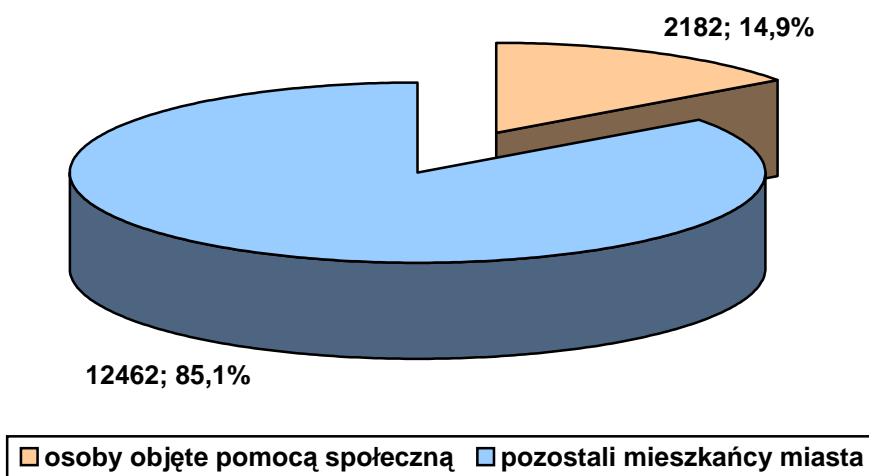

Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Darłowie.

Decydujący wpływ na korzystanie z systemu pomocy społecznej w Polsce mają regulacje prawne zawarte w ustawie o pomocy społecznej oraz innych aktach normatywnych. Podstawową przesłanką przyznania świadczeń jest kryterium dochodowe osoby i rodziny. Od 1 października 2006 roku kryterium to ustalono na poziomie 477 zł miesięcznie w przypadku osoby samotnie gospodarującej (poprzednio 461 zł) i 351 zł na osobę w rodzinie (poprzednio 316 zł). Niski poziom kwot uprawniających do przyznania świadczeń zawęża liczbę uprawnionych do korzystania z pomocy i może istotnie wypaczać skalę występującego ubóstwa.

W latach 2004-2006 liczba osób objętych systemem pomocy społecznej w mieście Darłowo ulegała zmianom. Na wahania liczby uprawnionych do świadczeń wpływ miały m.in. ustawa o rencie socjalnej i ustawa o świadczeniach rodzinnych, które spowodowały w 2004 przejście części klientów systemu do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i płatnika świadczeń rodzinnych.

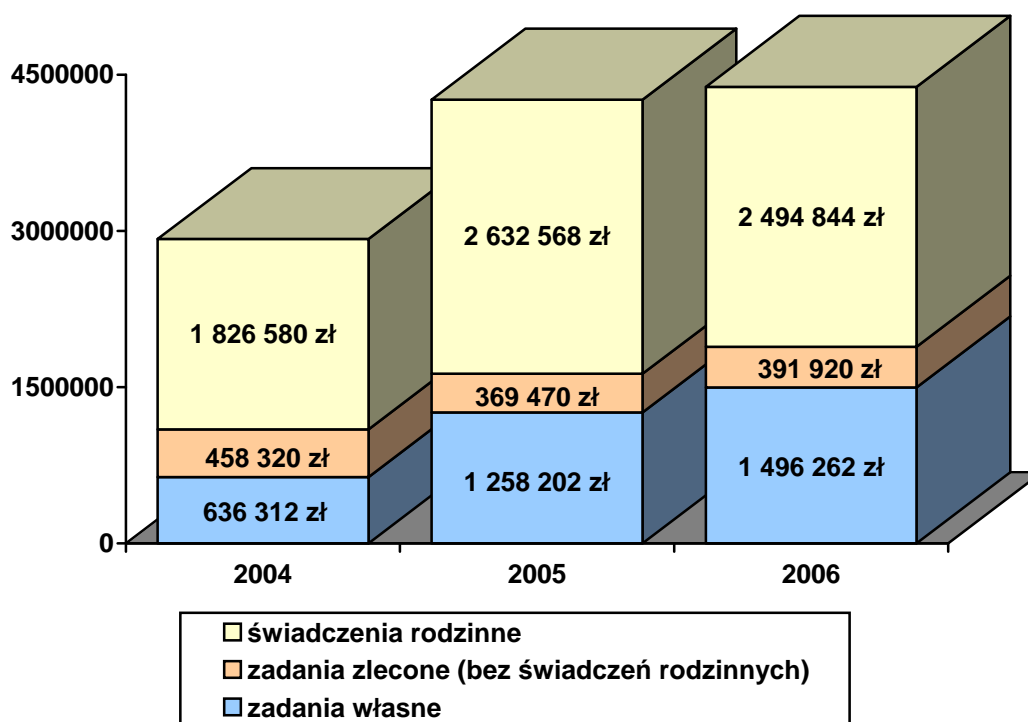
Liczba osób korzystających z systemu pomocy społecznej a ludność miasta w 2006 roku

Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Darłowie.

Spośród 14.644 mieszkańców Darłowa, 2.182 osoby skorzystały z systemu pomocy społecznej w roku 2006. Liczba ta obejmuje również członków rodzin osób, którym decyzją administracyjną przyznano wsparcie.

Wydatki na pomoc społeczną i świadczenia rodzinne w latach 2004-2006

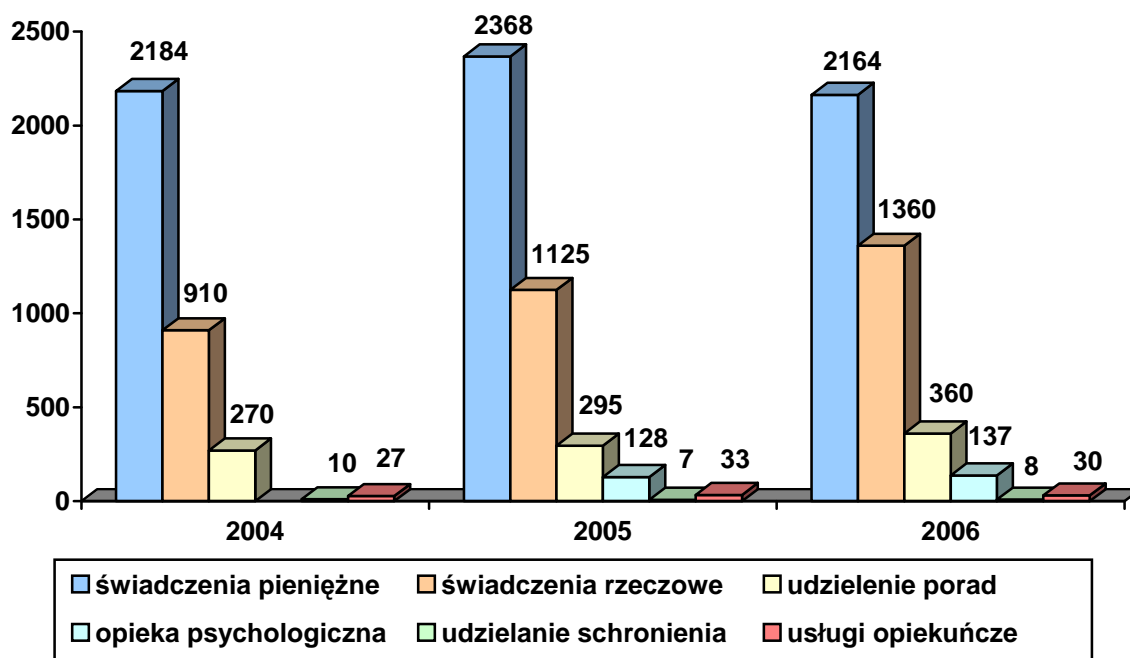
Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Darłowie.

Na wykresie przedstawiono wysokość środków finansowych pozostających w dyspozycji Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, uwzględniając wydatki na zadania własne oraz kwoty na zadania zlecone, w tym wartość świadczeń rodzinnych.

Analizując wysokość nakładów przeznaczonych na pomoc społeczną w mieście, należy zauważyć, iż nakłady finansowe na wspomaganie osób i rodzin w latach 2004-2006 zwiększały się z roku na rok. Taki stan rzeczy był w głównej mierze efektem wzrostu ilości środków na zadania zlecone, wśród których dominującą pozycję stanowiły kwoty przeznaczane na realizację świadczeń rodzinnych.

Ogółem wielkość wydatków na udzielane wsparcie w kolejnych latach wyniosła: w roku 2004 – 2.921.212 zł (w tym 1.826.580 zł na świadczenia rodzinne), w roku 2005 – 4.260.240 zł (w tym 2.632.568 zł na świadczenia rodzinne), a w 2006 roku – 4.383.026 zł (w tym 2.494.844 zł na świadczenia rodzinne).

Rodzaje pomocy udzielanej przez MOPS w latach 2004-2006 (liczba osób)

Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Darłowie.

W latach 2004-2006 świadczenia pieniężne były najczęściej udzielaną formą pomocy. Liczba osób nimi objętych ulegała w omawianym okresie wahaniom. Analizując możliwości przyznawania przez ośrodek pomocy społecznej świadczeń finansowych, należy wskazać na podstawowe zasiłki, którymi obecnie są: zasiłek stały, zasiłek okresowy, zasiłek celowy, specjalny zasiłek celowy, składki na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne oraz pomoc na ekonomiczne usamodzielnienie.

W omawianym okresie beneficjenci systemu pomocy społecznej korzystali również ze świadczeń rzeczowych, najczęściej w formie dożywiania. W 2006 roku tą formą pomocy objęto 479 dzieci i młodzieży (na co wydatkowano 371.476 zł), 217 osób dorosłych (na kwotę 96.237 zł) i 10 osób bezdomnych. Pomoc rzeczowa polegała również na zbiórkach żywności (np. z Koszalińskiego Banku Żywności w ramach programu PAED produkty żywnościowe otrzymało 420 rodzin). Należy zaznaczyć, że zakres podmiotowy pomocy rzeczowej z roku na rok był coraz większy.

W latach 2004-2006 rosła również liczba udzielanych przez pracowników Ośrodka porad oraz zakres pomocy psychologicznej świadczonej w formie terapii, poradnictwa, diagnostyki i opiniowania. Na podobnym poziomie w omawianym okresie utrzymywała się natomiast liczba usług opiekuńczych. W 2006 roku tę formę pomocy świadczyło 8 opiekunek domowych przez 2-8 godzin dziennie. W analizowanym okresie Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Darłowie udzielał także wsparcia w postaci schronienia.

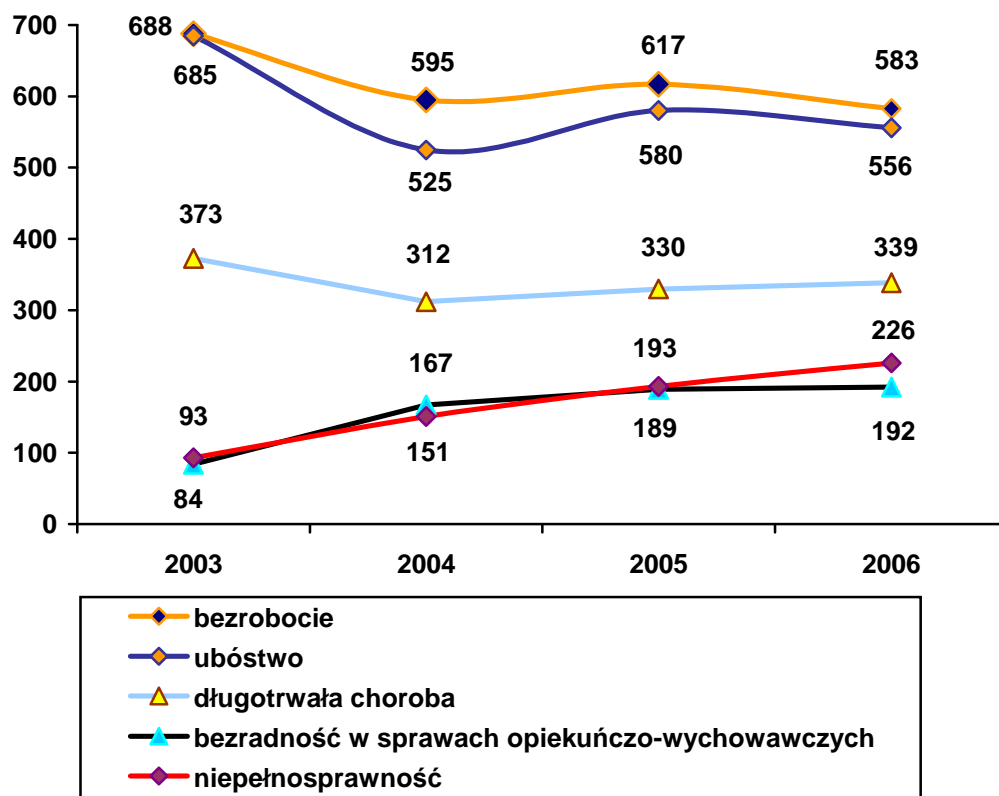
Typ realizowanych świadczeń w latach 2004-2006						
---	--	--	--	--	--	--

Typy świadczeń	2004		2005		2006	
	Liczba osób	Liczba rodzin	Liczba osób	Liczba rodzin	Liczba osób	Liczba rodzin
Pieniężne	2184	718	2368	800	2164	789
Rzeczowe	910	342	1125	420	1360	500
Udzielenie porad	270	250	295	270	360	320
Opieka psychologiczna	–	-	128	93	137	93
Udzielanie schronienia	10	10	7	7	8	8
Usługi opiekuńcze	27	27	33	32	30	29

Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Darłowie.

Większość świadczeń jest przyznawana w drodze decyzji administracyjnej. Beneficjenci niezadowoleni z uzyskanej pomocy mają prawo odwołać się do Samorządowego Kolegium Odwoławczego, które, w trybie administracyjnym, może decyzję MOPS-u utrzymać w mocy, uchylić w części lub całości albo przekazać do ponownego rozpoznania.

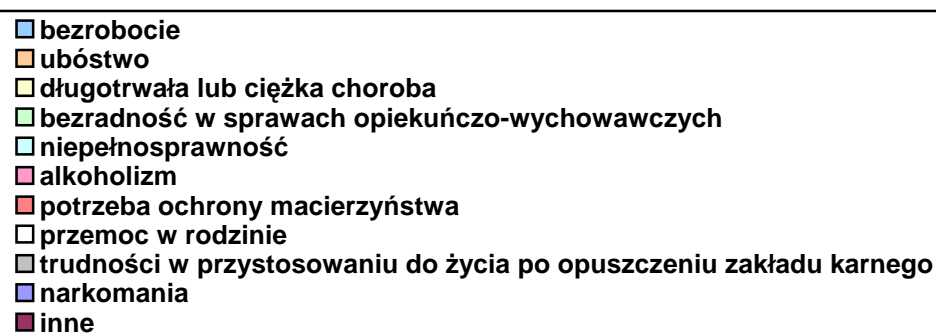
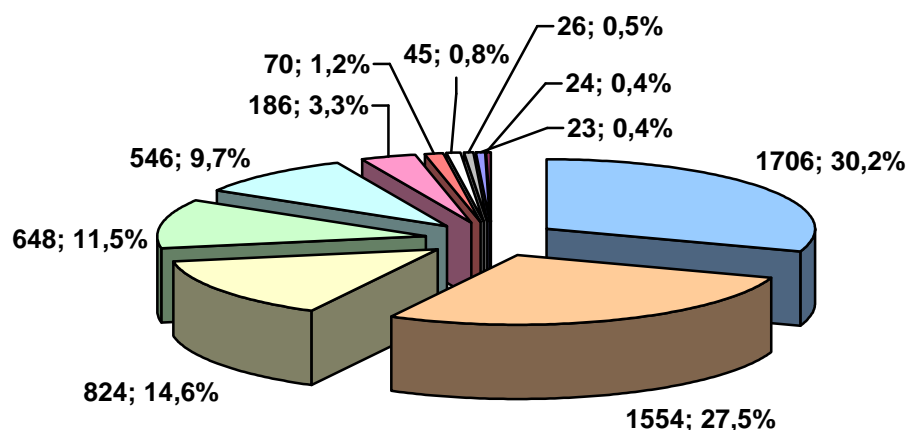
Najistotniejsze powody przyznawania pomocy społecznej w latach 2003-2006 roku (liczba rodzin)

Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Darłowie.

Darłowo jest miastem o wysokim bezrobociu. Dlatego w latach 2003-2006 głównymi powodami przyznawania pomocy społecznej były bezrobocie i ubóstwo. Jednakże w okresie 2005-2006 obserwować można tendencję spadkową liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej z wymienionych powodów. Nieznacznie wzrastała natomiast (w latach 2004-2006) liczba rodzin wspieranych przez MOPS w Darłowie z uwagi na długotrwałą lub ciężką chorobę. Jeszcze bardziej dynamiczny wzrost dotyczył liczby rodzin objętych pomocą z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, a także niepełnosprawności, co może wskazywać na konieczność dokonania w najbliższych latach reorientacji MOPS-u w zakresie zadań, form pracy i adresatów pomocy społecznej.

Powody przyznawania pomocy społecznej w 2006 roku (liczba osób w rodzinach)

Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Darłowie.

Ustawa o pomocy społecznej zawiera zamkniętą listę powodów, dla których każdy mieszkaniec ma prawo skorzystać z systemu pomocy społecznej. Podstawową przesłanką przyznawania pomocy jest spełnienie wspomnianego wcześniej kryterium dochodowego, informującego o istotnym braku środków do życia, zarówno w przypadku osoby samotnie gospodarującej, jak i całej rodziny.

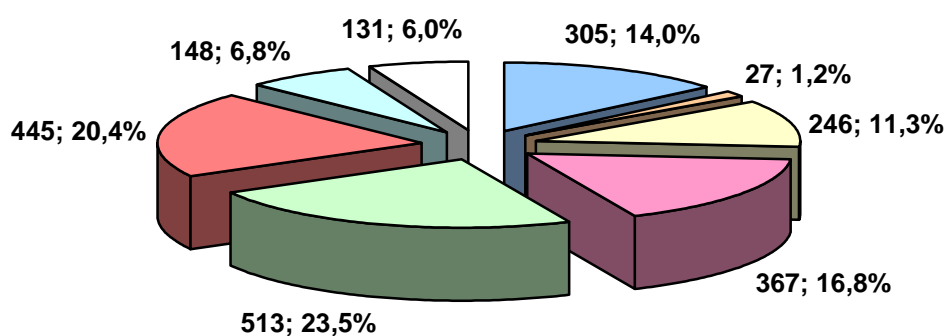
W 2006 roku Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Darłowie udzielał wsparcia osobom i rodzinom z następujących przyczyn:

- bezrobocie – 1.706 osób w 583 rodzinach,
- ubóstwo – 1.554 osoby w 556 rodzinach,
- długotrwała lub ciężka choroba – 824 osoby w 339 rodzinach,
- bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego – 648 osób w 192 rodzinach,
- niepełnosprawność – 546 osób w 226 rodzinach,
- alkoholizm – 186 osób w 85 rodzinach,
- potrzeba ochrony macierzyństwa – 70 osób w 16 rodzinach,
- przemoc w rodzinie – 45 osób w 14 rodzinach,

- trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego – 26 osób w 14 rodzinach,
- narkomania – 24 osoby w 11 rodzinach,
- bezdomność – 12 osób w 10 rodzinach,
- zdarzenie losowe – 9 osób w 5 rodzinach,
- sieroctwo – 2 osoby w 1 rodzinie.

Ponadto w 2006 roku MOPS w Darłowie udzielił wsparcia 10 rodzinom w ramach usuwania skutków klęski suszy na kwotę 10.784 zł.

Struktura demograficzna odbiorców pomocy społecznej w 2006 r. (liczba osób w rodzinach)

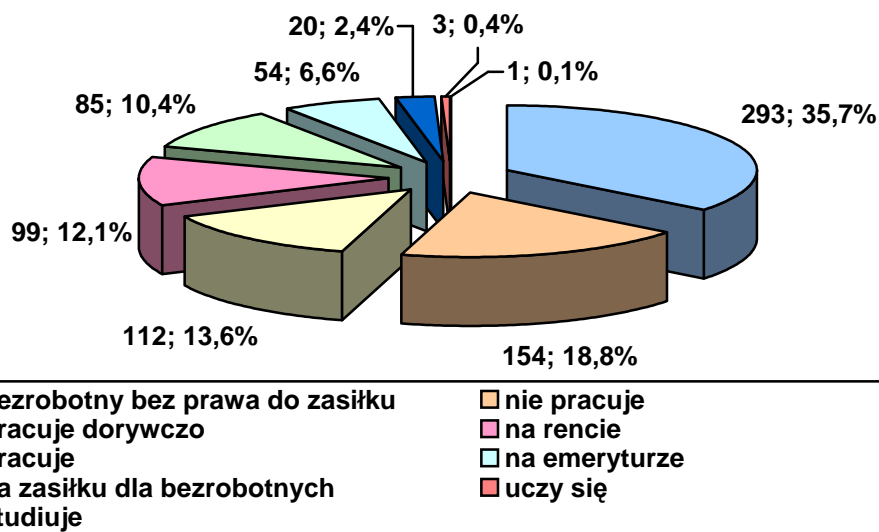
do 16 lat 17-21 22-30 31-40 41-50 51-60 61-70 71 lat i więcej

Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Darłowie.

Struktura demograficzna świadczeniobiorców systemu pomocy społecznej w 2006 roku była porównywalna ze strukturą demograficzną całej lokalnej społeczności. Uwagę zwracała duża grupa beneficjentów w wieku produkcyjnym, którzy, posiadając ku temu warunki, powinni samodzielnie pracować i osiągać dochody umożliwiające utrzymanie siebie i swoich rodzin. Dotyczyło to szczególnie osób w wieku produkcyjnym, ale niemobilnym (41-50 i 51-60 lat) stanowiących łącznie 43,9% odbiorców pomocy społecznej.

Duża była również liczba dzieci wspieranych przez system pomocy społecznej, głównie poprzez dożywianie w szkołach, co dowodzi istnienia poważnych niedoborów materialnych wśród znacznej liczby rodzin.

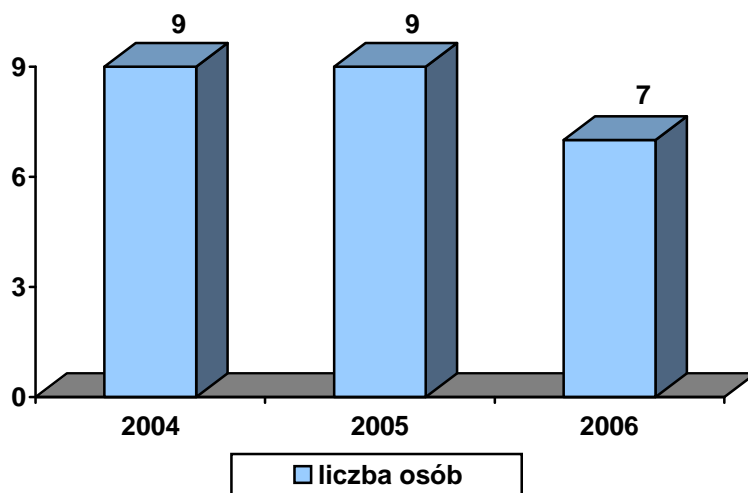
Struktura odbiorców pomocy społecznej ze względu na aktywność zawodową w 2006 r. (według decyzji administracyjnych)

Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Darłowie.

Analizując strukturę odbiorców pomocy ze względu na aktywność zawodową, dochodzimy do wniosku, że najliczniejszą grupę w 2006 roku stanowiły osoby bezrobotne bez prawa do zasiłku (293 osoby). Na drugim miejscu znalazły się osoby niepracujące (154 osoby). Licznymi grupami były również osoby pracujące dorywczo oraz korzystające ze świadczeń rentowych i pracujące (odpowiednio 112, 99 i 85 osób). Mniejsze liczebnie grupy stanowiły osoby pobierające emerytury (54 osoby) i przebywające na zasiłku dla bezrobotnych (20 osób). Najmniej licznymi grupami, korzystającymi ze wsparcia, były osoby uczące się i studium (odpowiednio 3 i 1 osoba).

Liczba osób skierowanych do Domu Pomocy Społecznej w latach 2004-2006

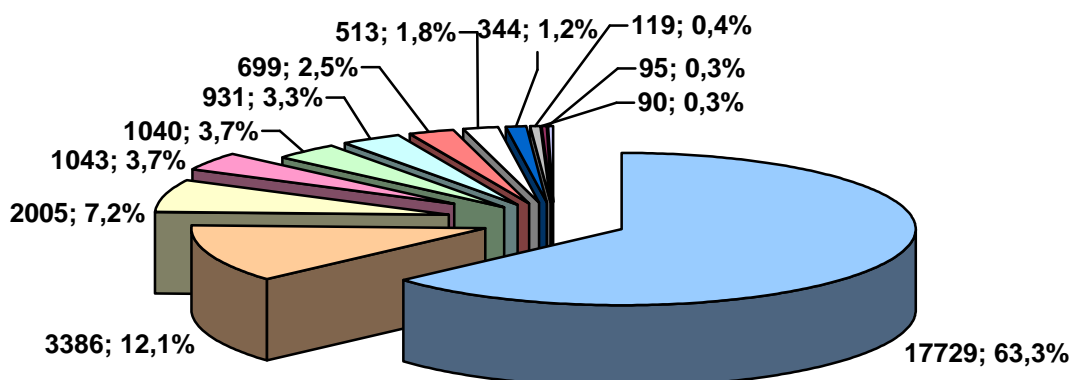

Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Darłowie.

Organizowanie placówek całodobowej opieki nie jest zadaniem samorządu gminnego, tym niemniej to pracownicy MOPS-u kwalifikują i kierują za pośrednictwem właściwego Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie osoby do DPS-ów. W latach 2004-2006 Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Darłowie skierował do DPS-ów 25 osób: w 2004 roku – 9 osób, rok później - 9 osób, a w 2006 roku – 7 osób.

Do Domów Pomocy Społecznej trafiają osoby wymagające całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, które nie są w stanie samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, a nie można im zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych. Osobę taką kieruje się do domu pomocy społecznej odpowiedniego typu, zlokalizowanego jak najbliżej miejsca zamieszkania, po uzyskaniu zgody tej osoby lub jej przedstawiciela ustawowego. Zarówno dla zainteresowanej osoby, jak i dla całego systemu, skierowanie do domu pomocy społecznej jest zawsze ostatecznością, gdyż powoduje izolację osoby od jej naturalnego środowiska.

Świadczenia rodzinne przyznane przez MOPS w 2006 roku

- zasiłek rodzinny
- zasiłek pielęgnacyjny
- dodatek do zasiłku z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej
- dodatek do zasiłku z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego
- dodatek do zasiłku z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego
- dodatek do zasiłku z tytułu samotnego wychowywania dziecka
- dodatek do zasiłku z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania
- dodatek do zasiłku z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego
- świadczenie pielęgnacyjne
- jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka
- dodatek do zasiłku z tytułu urodzenia dziecka
- dodatek do zasiłku z tytułu samotnego wychowywania dziecka i utraty prawa do zasiłku dla bezrobotnych

Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Darłowie.

Zgodnie z ustawą, świadczeniami rodzinnymi są: zasiłek rodzinny i dodatki do tego zasiłku, świadczenia opiekuńcze w postaci zasiłku pielęgnacyjnego i świadczenia pielęgnacyjnego, jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka oraz zapomoga wypłacana przez gminy z tytułu urodzenia się dziecka. W 2006 roku Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Darłowie przyznał ogółem:

- 17.729 zasiłków rodzinnych dla 901 osób,
- 3.386 zasiłków pielęgnacyjnych dla 282 osób,
- 2.005 dodatków do zasiłku z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej dla 145 osób,
- 1.043 dodatki do zasiłku z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego dla 664 osób,
- 1.040 dodatków do zasiłku z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego dla 100 osób,
- 931 dodatków do zasiłku z tytułu samotnego wychowywania dziecka dla 58 osób,
- 699 dodatków do zasiłku z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania dla 103 osób,
- 513 dodatków do zasiłku z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego dla 66 osób,
- 344 świadczenia pielęgnacyjne dla 31 osób,
- 119 jednorazowych zapomóg z tytułu urodzenia dziecka dla 119 osób,
- 95 dodatków do zasiłku z tytułu urodzenia dziecka dla 95 osób.
- 90 dodatków do zasiłku z tytułu samotnego wychowywania dziecka i utraty prawa do zasiłku dla bezrobotnych dla 11 osób.

W 2006 roku Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Darłowie wypłacił również odpowiednio 250 i 212 składek na ubezpieczenia emerytalno-rentowe i zdrowotne za osoby pobierające świadczenia rodzinne na łączną kwotę 41.890 zł.

Zaliczki alimentacyjne w latach 2005-2006

2005			2006		
Liczba osób, którym przyznano zaliczkę	Liczba zaliczek	Wartość przyznanych zaliczek	Liczba osób, którym przyznano zaliczkę	Liczba zaliczek	Wartość przyznanych zaliczek
132	652	136.100 zł	158	2.239	464.120 zł

Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Darłowie.

Liczba zaliczek alimentacyjnych wypłaconych przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Darłowie w 2006 roku znacznie wzrosła w porównaniu z rokiem poprzednim. W 2005 roku MOPS przyznał 652 zaliczki alimentacyjne dla 132 osób na łączną kwotę 136.100 zł a w roku następnym wypłacił 2.239 tego typu świadczeń dla 158 osób na sumę 464.120 zł.

Dodatki mieszkaniowe w latach 2005-2006

2005		2006	
Liczba gospodarstw, którym przyznano dodatek	Wartość przyznanych dodatków	Liczba gospodarstw, którym przyznano dodatek	Wartość przyznanych dodatków
762	781.870 zł	690	687.736,75 zł

Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Darłowie.

Dodatki mieszkaniowe są formą pomocy świadczoną przez gminę, a realizowaną przez OPS, na rzecz gospodarstw domowych, które ze względu na swoją trudną sytuację ekonomiczną nie są w stanie pokrywać całości kosztów związanych z utrzymaniem mieszkania. W 2006 roku kwota wydatkowana na dodatki mieszkaniowe przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Darłowie spadła w porównaniu z rokiem poprzednim (z 781.870 zł do 687.736,75 zł). Taki stan rzeczy był efektem obniżenia w 2004 roku przez Radę Miejską w Darłowie wysokości wskaźników procentowych dla potrzeb ustalania wysokości dodatków mieszkaniowych, a także niższych kosztów utrzymania mieszkań spowodowanych ich wykupem na własność.

2.4. KWESTIA DZIECKA

Polityka społeczna zajmuje się dziećmi jako grupą wymagającą szczególnej troski i ochrony. Działalność na rzecz dzieci polega przede wszystkim na ochronie ich praw, wyrównywaniu szans życiowych poprzez ułatwienie dostępu do oświaty, służby zdrowia, wypoczynku oraz asekurowaniu w obliczu ryzyka życiowego.

System opieki nad dziećmi potrzebującymi wsparcia organizują instytucje państwowe, samorządy, organizacje pozarządowe. Na system ten składają się:

- domy pomocy społecznej dla dzieci specjalnej troski,
- pogotowia opiekuńcze,

- domy dziecka,
- ośrodki szkolno-wychowawcze dla dzieci i młodzieży,
- ogniska wychowawcze,
- placówki środowiskowe zapobiegające niedostosowaniu społecznemu i osamotnieniu dzieci i młodzieży oraz zapewniające pomoc rodzicom mającym trudności w wychowaniu dzieci,
- wioski dziecięce,
- ośrodki adopcyjno-opiekuńcze,
- rodziny zastępcze,
- rodzinne domy dziecka,
- młodzieżowe ośrodki wychowawcze.

Wszystkie te placówki wyrównują szanse dzieci i młodzieży, niemniej dziecko, dla pełnego i harmonijnego rozwoju swojej osobowości, powinno wychowywać się w środowisku rodzinnym, w atmosferze szczęścia, miłości i zrozumienia.

W celu uzyskania informacji o problemach dzieci i młodzieży zostały rozesłane do szkół ankiety. Pozwalają one zdiagnozować środowisko szkolne pod kątem występowania zachowań o cechach patologii społecznej wśród uczniów oraz przekazują informacje o realizacji działań opiekuńczo-wychowawczych, profilaktycznych i leczniczych prowadzonych wśród dzieci i młodzieży. W sumie do badania przedłożono 5 ankiet – 3 z zespołów szkół, 1 ze szkoły podstawowej i 1 z przedszkola. W materiale badawczym respondenci oceniali głównie pozycję dzieci i młodzieży w środowisku lokalnym.

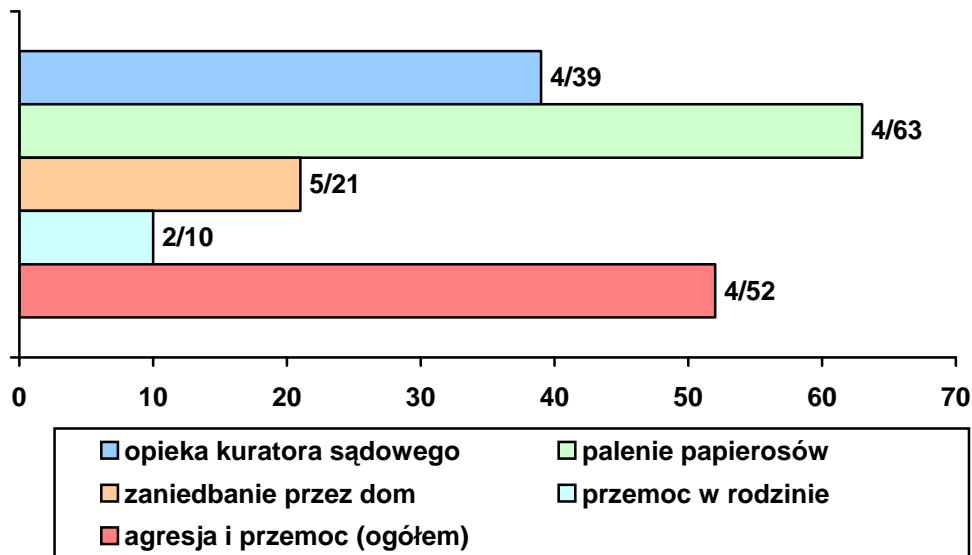
Problemy występujące w środowisku dzieci i młodzieży szkolnej

Lp.	Cechy patologii społecznej	Obecność poszczególnych cech	
		występuje (liczba wskazań i ujawnionych przypadków)	nie występuje
1	Alkoholizowanie się	3(5)	2
2	Narkotyzowanie się	2	3
3	Palenie papierosów	4 (ok.63)	1
4	Ucieczki z domu	3 (2)	2
5	Kradzieże	4 (4)	1

6	Agresja i przemoc, w tym poniżanie, zastraszanie, znęcanie się, bicie, wymuszanie pieniędzy, zmuszanie do palenia papierosów	4 (52)	1
7	Autoagresja	2	3
8	Przestępczość ujawniona	3 (2)	2
9	Niszczenie mienia szkolnego	4 (3)	1
10	Udział w grupach negatywnych	1 (7)	4
11	Opieka kuratora sądowego	4 (39)	1
12	Przemoc w rodzinie	2 (10)	3
13	Zaniedbanie przez dom	5 (21)	-
14	Wykorzystywanie seksualne	-	5

Badania własne Centrum AV.

**Najczęściej występujące problemy w środowisku dzieci i młodzieży szkolnej
(liczba szkół, w których stwierdzono daną cechę, oraz liczba ujawnionych przypadków)**

Badania własne Centrum AV.

Wskazując najistotniejsze kwestie, pedagodzy korzystali z zamkniętego zestawu kategorii, mając do wyboru 14 zmiennych. Stwierdzając obecność poszczególnych cech, podawali jednocześnie liczbę występujących przypadków. Do problemów najczęściej występujących na terenie szkoły i w domu rodzinnym zaliczyli potrzebę sprawowania opieki przez kuratora sądowego, sięganie po środki uzależniające,

zaniedbanie przez dom oraz stosowanie agresji i przemocy wobec rówieśników (za podstawowe kryterium klasyfikacji cech patologicznych przyjęto częstotliwość ich występowania).

Określając problemy uczniów w pytaniach otwartych, ankietowani wskazywali głównie na zjawisko przemocy w rodzinie i środowisku lokalnym, zaniedbanie przez dom oraz dysfunkcje występujące w domu odnoszące się do uzależnień rodziców i braku pozytywnych wzorców zachowań, co z kolei prowadzi do wzrostu znaczenia nieformalnych grup młodzieżowych. Tej sytuacji sprzyja brak oferty (nieodpłatnej) atrakcyjnego spędzania czasu wolnego. Poważnym problemem jest również ubożenie rodzin i bezrobocie powodujące konieczność wyjazdu jednego z rodziców za granicę w poszukiwaniu pracy. Taka sytuacja prowadzi często do rozbicia rodzin i pogłębienia dysproporcji materialnych pomiędzy uczniami.

Wszystkie ankietowane placówki posiadają dostęp do Internetu i umożliwiają korzystanie z sali gimnastycznej, a dwie prowadzą dożywianie uczniów. W ankietowanym przedszkolu funkcjonuje grupa integracyjna. Trzy placówki zatrudniają pielęgniarkę, cztery pedagoga, dwie logopedę, a jedna psychologa.

Ogół placówek oferuje dzieciom i młodzieży zajęcia dodatkowe (m.in. przedmiotowe koła zainteresowań, zajęcia rekreacyjno-sportowe, informatyczne, artystyczne, teatralne itp.), a dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi zajęcia logopedyczne (3 szkoły) wyrównawcze (2) i korekcyjno-kompensacyjne (2).

Ankietowane szkoły podejmują działania profilaktyczne i naprawcze zgodnie z przyjętymi programami wychowawczym i profilaktycznym. Działania te dotyczą m.in. problemu uzależnień i prowadzone są w formie spotkań z przedstawicielami policji, straży granicznej, Polskiego Towarzystwa Zapobiegania Narkomanii oraz współpracy z psychologiem z poradni ds. uzależnień. Jednocześnie placówki edukacyjne wskazują na konieczność przeprowadzania zajęć socjoterapeutycznych i psychoterapeutycznych oraz organizowania dyżurów interwencyjno-wspierających dla dzieci z rodzin borykających się z problemami przemocy i alkoholizmu. Natomiast w przedszkolu podkreślano potrzebę objęcia terapią logopedyczną dzieci od 3. roku życia (a nie tylko sześciolatków) oraz zatrudnienia psychologa, pedagoga i pielęgniarki. Zatrudnienie wyspecjalizowanej kadry na pełnych etatach (pedagog, psycholog, terapeuta) było postulatem podnoszonym przez większość placówek, a zatem sądzić należy, iż niedobory kadrowe stanowią jeden z głównych problemów środowiska szkolnego

Darłowa. Poza tym badani zwracali uwagę na potrzebę poprawy bazy dydaktycznej w szkołach i rekreacyjnej (m.in. poprzez budowę placów zabaw dla przedszkolaków).

Podejmując kwestię badań koniecznych do przeprowadzenia wśród dzieci, młodzieży i rodziców, aby skuteczniej pomagać tym grupom, pedagodzy stwierdzili, iż należy zintensyfikować wywiady środowiskowe pozwalające ocenić sytuację wychowawczą uczniów i efekty dotychczasowych działań pedagogicznych. Proponowali, by diagnozę sytuacji wychowawczej, materialnej, a także w zakresie potrzeb kształcenia zawodowego i uzależnień zlecić profesjonalnej firmie, co w kontekście postulatów dotyczących zatrudnienia psychologa, socjoterapeuty czy doradcy zawodowego świadczy o niedoborach kadrowych.

Według jednego z pedagogów na terenie miasta są rejony wymagające szczególnej interwencji ze względu na sytuację dziecka. Nie wskazał on jednakże na konkretne miejsca.

Analizując potrzeby dzieci i młodzieży, ankietowani podkreślali głównie kłopoty finansowe rodzin uniemożliwiające uczniom dojazdy na zajęcia pozalekcyjne. Barię w prawidłowym rozwoju dzieci i młodzieży jest również niewystarczająca baza sportowa oraz zbyt mała liczba placów zabaw i świetlic osiedlowych, co z kolei ogranicza ofertę zagospodarowania czasu wolnego. Ponadto pedagodzy podkreślali konieczność zintensyfikowania działań profilaktycznych, m.in. w obszarach uzależnień oraz agresji i przemocy, także poprzez powołanie miejskiego zespołu do spraw profilaktyki dzieci i młodzieży. Za niezbędne uznali również zwiększenie pomocy finansowej i rzeczowej dla rodzin ubogich oraz zapewnienie szerszego dostępu do psychologa, terapeuty i socjoterapeuty, m.in. poprzez zorganizowanie świetlicy socjoterapeutycznej (w okresie letnim), świetlic środowiskowych, a także placówki („schroniska”) dla dzieci z rodzin dysfunkcyjnych.

Według ankietowanych przedstawione powyżej kwestie należałoby podjąć w lokalnym programie opieki na dziećmi i młodzieżą.

2.5. KWESTIA OSÓB BEZROBOTNYCH

Statystyki dotyczące bezrobocia w znacznym stopniu zniekształcają obraz zjawiska ze względu na duży stopień tzw. bezrobocia utajonego oraz powszechności „pracy na czarno”. Bezrobocie powoduje, iż standard życia wielu ludzi stale się obniża i rozszerza się obszar patologii społecznej.

Bezrobotnym, zgodnie z definicją ustawową, jest osoba pozostająca bez pracy, ale jednocześnie zdolna i gotowa do jej podjęcia w pełnym wymiarze czasu. Bezrobocie, przyczyniając się do zubożenia materialnego, w bezpośredni sposób wpływa na poziom życia rodzin, wywierając negatywne skutki, zwłaszcza w postaci:

- dezintegracji rodziny,
- zmniejszenia siły wsparcia emocjonalnego i solidarności pomiędzy członkami rodziny,
- zwiększenia ryzyka zaistnienia patologii życia społecznego.

Długookresowe bezrobocie ma wpływ na ekonomiczną i psychospołeczną sferę życia człowieka bezrobotnego oraz jego rodzinę. Jednym z pierwszych skutków utraty pracy jest obniżenie standardu życia rodziny, także wtedy, gdy otrzymywane są świadczenia kompensujące płacę. Sytuacja materialna osób dotkniętych bezrobociem zależy od ich standardu życia w czasie trwania zatrudnienia, a zwłaszcza od posiadanych dóbr trwałego użytku, oszczędności i długów.

Duże znaczenie ma poziom, od którego zaczyna się proces degradacji ekonomicznej i społecznej. W najbardziej dramatycznej sytuacji są rodziny świadczeniobiorców pomocy społecznej, które od dawna korzystały z systemu wsparcia socjalnego z powodu np. niskich dochodów, wielodzietności, inwalidztwa. Trudności finansowe w takich rodzinach prowadzą do drastycznych ograniczeń wydatków nawet na podstawowe potrzeby bytowe.

Problem bezrobocia dotyczy nie tylko osoby nim dotkniętej, lecz także całej rodziny. Pogorszenie stanu funkcjonowania rodziny jest proporcjonalne do okresu pozostawania bez pracy, co przejawia się problemami opiekuńczo-wychowawczymi, przemocą czy zanikiem autorytetu rodzicielskiego. Może także prowadzić do rozpadu rodziny. W tych okolicznościach pojawia się również groźba przyjmowania przez dzieci negatywnych wzorów osobowych, a w konsekwencji dziedziczenia statusu bezrobotnego.

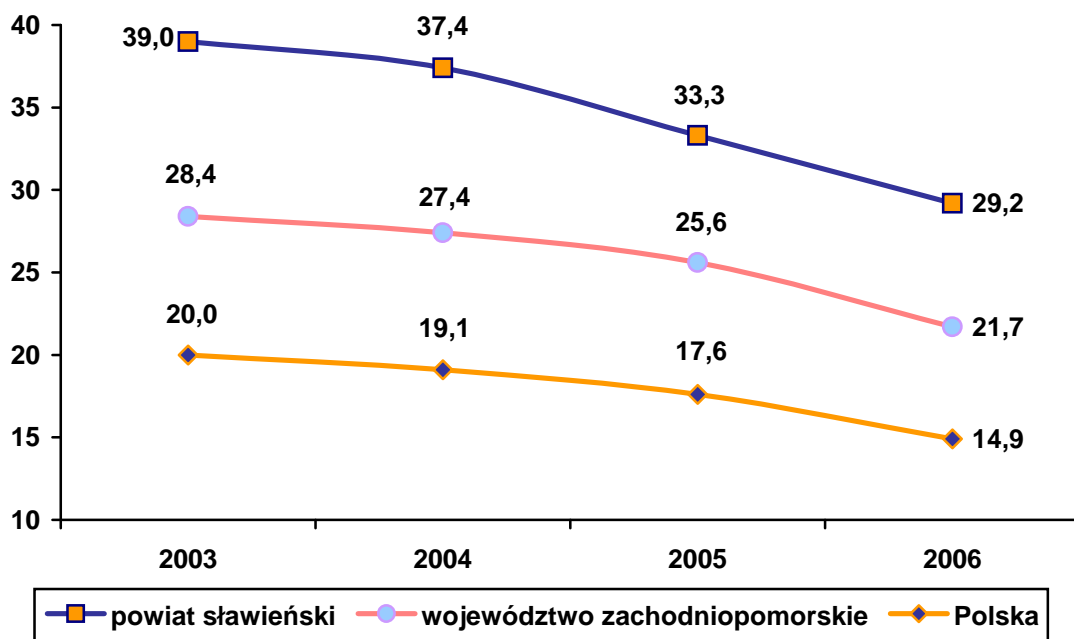
Wzrost liczby bezrobotnych świadczeniobiorców powoduje przyrost ilości zadań z zakresu pomocy społecznej oraz zwiększenie puli wydatków na udzielanie pomocy. Sytuacja taka wymusza również konieczność dostosowania dotychczasowych form działania do nowych potrzeb. Ponieważ możliwości budżetu państwa i samorządu lokalnego są ograniczone, podstawowego znaczenia w pomocy w wychodzeniu z bezrobocia nabiera praca socjalna, która przyjmuje zróżnicowane formy.

Praca socjalna prowadzona przez pracowników socjalnych to między innymi pomoc w planowaniu nowych koncepcji życia zawodowego, rozbudzanie motywacji do

działania ukierunkowanego na zatrudnienie oraz technika kontraktu socjalnego, która pozwala na uzależnienie pomocy – formy, wysokości i okresu wypłacania świadczenia – od aktywności bezrobotnego i jego rodziny.

Niepokojący jest wpływ bezrobocia na zachowania patologiczne. Szczególnie niebezpiecznym zjawiskiem staje się przemoc w rodzinie. Długie pozostawanie bez pracy stymuluje procesy dezintegracji życia rodzinnego. Przymusowa bezczynność zawodowa i nieuregulowany tryb życia wywołują zachowania dewiacyjne, skierowane na rodzinę i lokalne środowisko społeczne. Negatywne emocje związane z sytuacją bezrobocia przenoszone są na najbliższych – ofiarami przemocy i złego traktowania są najczęściej kobiety i dzieci. Długotrwałe bezrobocie, z jego negatywnymi konsekwencjami psychospołecznymi, wymaga stosowania odpowiednich form oddziaływań.

Stopa bezrobocia w kraju, województwie i powiecie w latach 2003-2006

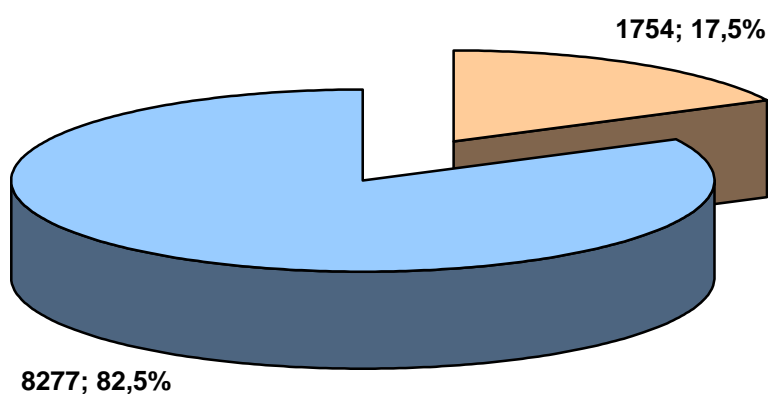
Dane Głównego Urzędu Statystycznego.

Stopa bezrobocia to procentowy udział liczby bezrobotnych w liczbie cywilnej ludności aktywnej zawodowo, ale bez osób odbywających czynną służbę wojskową oraz pracowników jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego. Analizując powyższy wykres, należy stwierdzić, iż w latach 2003-2006 powiat sławieński charakteryzował się znacznie wyższą, w stosunku do województwa zachodniopomorskiego i kraju, stopą bezrobocia.

Generalnie w skali całego kraju mamy do czynienia z powolnym zmniejszaniem się stopy bezrobocia.

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Sławnie, Filia w Darłowie, na dzień 31 grudnia 2006 roku w mieście Darłowo pozostawało zarejestrowanych 1.754 bezrobotnych. Wśród nich większą liczebnie grupą były kobiety, które stanowiły 60,0% ogółu bezrobotnych (1.052 osób). Prawo do zasiłku posiadało 317 osób, w tym 176 kobiet. Należy dodać, że poziom bezrobocia odnotowany w statystykach instytucji rynku pracy może być różny od rzeczywistej liczby informującej o osobach pozostających bez pracy.

Bezrobotni i osoby aktywne zawodowo pracujące w mieście Darłowo z końcem 2006 r.

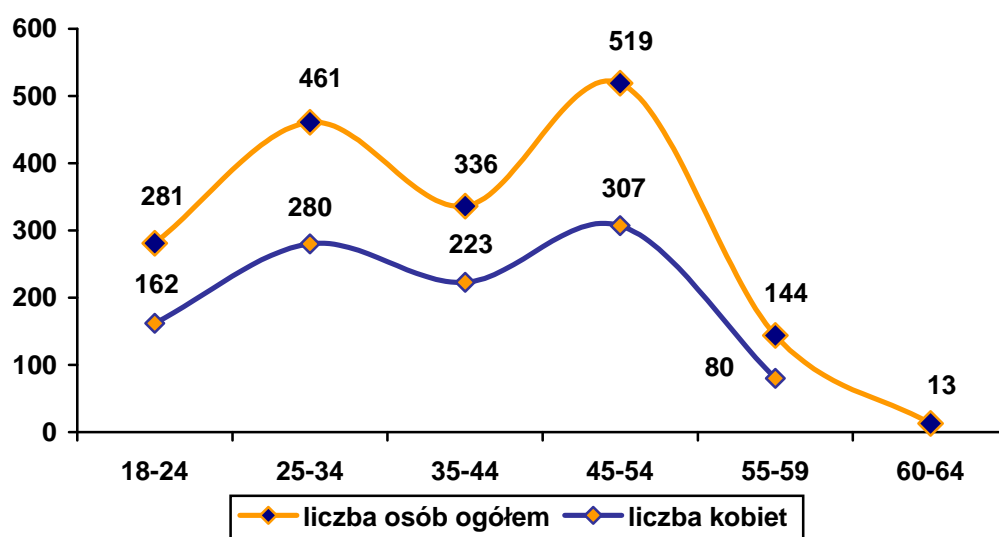

■ bezrobotni   ■ osoby aktywne zawodowo pracujące

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Sławnie, Filia w Darłowie.

Spośród 10.031 osób z terenu miasta Darłowo, będących w wieku produkcyjnym, z końcem 2006 roku 1.754 osoby pozostawały bez zatrudnienia.

Bezrobotni według wieku z końcem 2006 roku

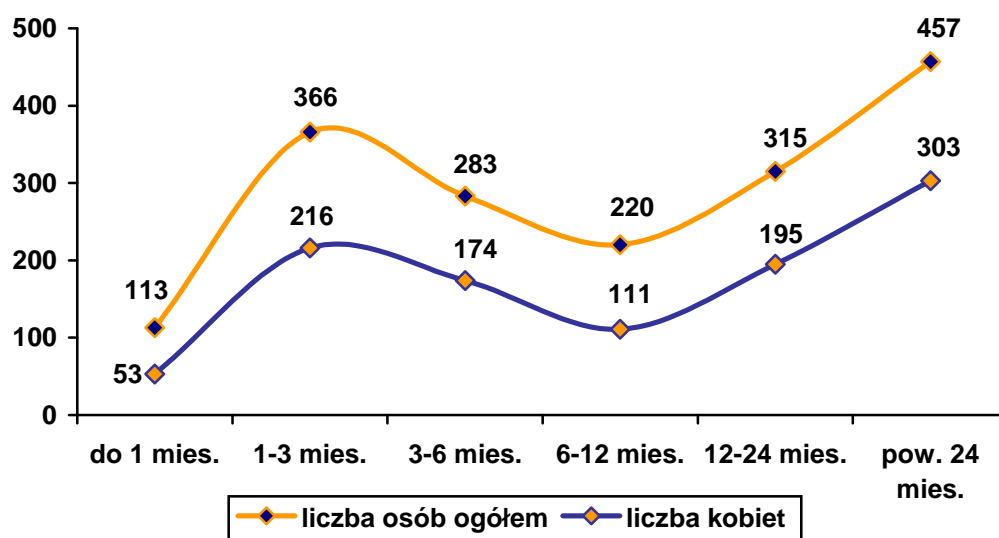

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Sławnie, Filia w Darłowie.

Z końcem 2006 roku w grupie bezrobotnych najwięcej było osób w przedziale wiekowym 45-54 lata. Wśród nich więcej było kobiet, które w tej grupie wiekowej stanowiły 58,9% bezrobotnych. Osobom pozostającym jeszcze w wieku produkcyjnym, ale już niemobilnym, zdecydowanie trudniej znaleźć pracę i zdobyć nowe kwalifikacje zawodowe. Niepokoila mniej liczna grupa osób młodych, często nieposiadających wcześniejszych doświadczeń zawodowych. W szczególnie niekorzystnej sytuacji w stosunku do ogółu bezrobotnych były kobiety wieku 35-44 lata - stanowiły 66,4% bezrobotnych w omawianym przedziale wiekowym. Po przekroczeniu tej granicy wieku ich pozycja na rynku pracy ulegała poprawie. Jednakże zawsze udział kobiet w poszczególnych grupach wiekowych bezrobotnych przekraczał 50%. W najlepszej sytuacji były kobiety w wieku 55-59 lat (55,6% wśród bezrobotnych).

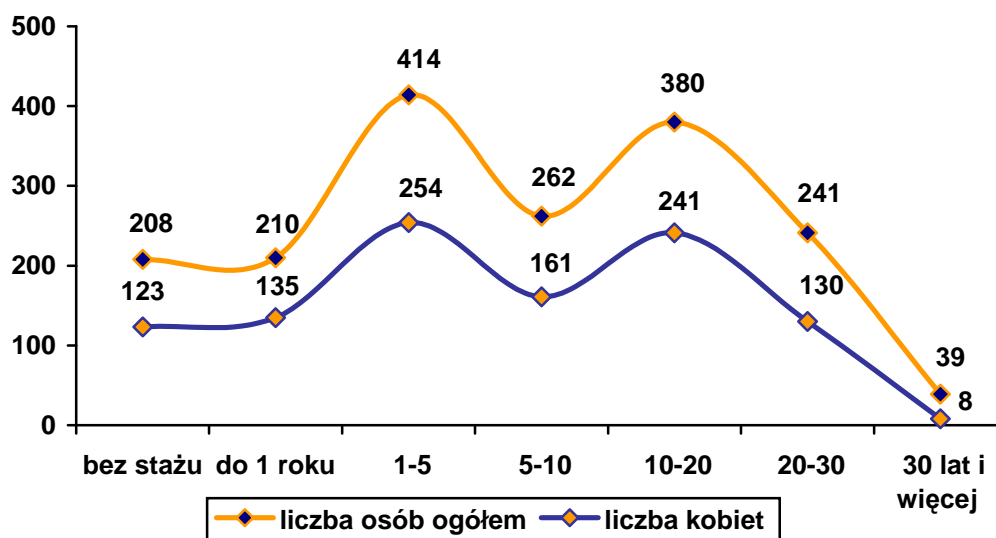
Bezrobotni według czasu pozostawania bez pracy z końcem 2006 roku

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Sławnie, Filia w Darłowie.

Powrót do pracy jest tym trudniejszy, im dłuższy jest okres pozostawania poza zatrudnieniem, co widać na powyższym zestawieniu. Brak pracy może powodować nieodwracalne szkody nie tylko ekonomiczne, ale przede wszystkim społeczne, łącznie z daleko idącą demoralizacją i wykluczeniem osób pozostających bez zatrudnienia. Długotrwale bezrobotni, którzy z końcem 2006 roku stanowili najliczniejszą grupę pozostających bez pracy w mieście, często nie są w stanie samodzielnie wrócić do zatrudnienia, stąd tak ważne w ich przypadku są: poradnictwo zawodowe, praca socjalna oraz kluby integracji społecznej. Sytuacja kobiet na rynku pracy w analizowanym aspekcie była gorsza od sytuacji mężczyzn. Jedynie wśród bezrobotnych pozostających bez pracy do 1 miesiąca stanowiły one mniej niż połowę bezrobotnych – 46,9%.

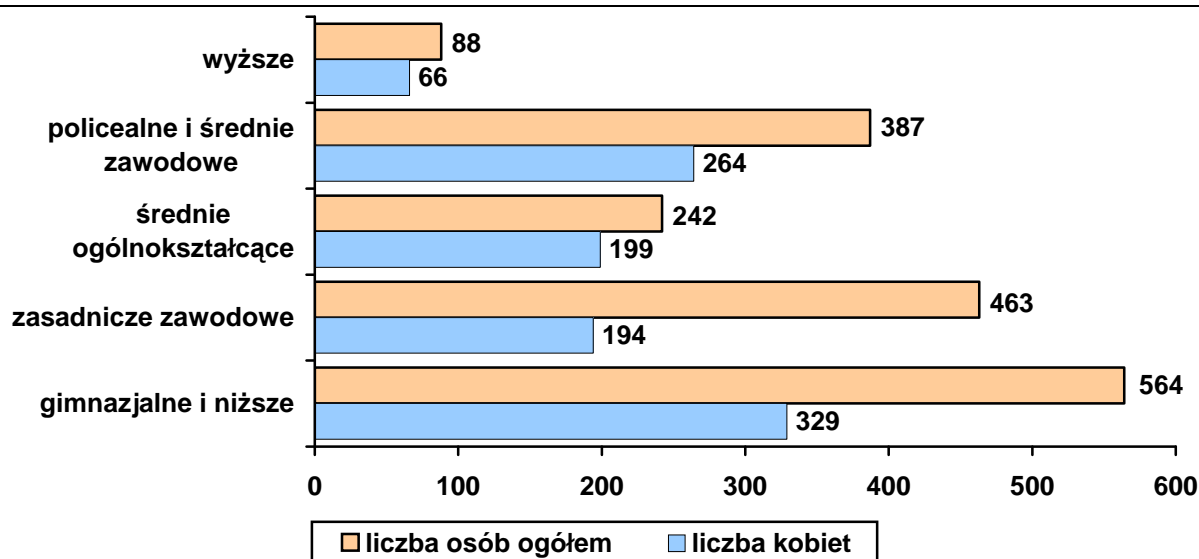
Bezrobotni według stażu pracy z końcem 2006 roku

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Sławnie, Filia w Darłowie.

Z końcem 2006 roku największe grupy bezrobotnych w mieście stanowiły osoby ze stażem pracy od roku do 5 lat i od 10 do 20 lat. W programach aktywizujących osoby bezrobotne należy zatem zwrócić szczególną uwagę na osoby z kilkuletnim stażem pracy, którym należy umożliwić zdobywanie dalszego doświadczenia zawodowego, oraz osoby z ponad 10-letnim stażem pracy, którym powinno się zapewnić możliwość przekwalifikowania się, aby wzmocnić ich konkurencyjność na rynku pracy. W szczególnie niekorzystnej sytuacji na rynku pracy były kobiety ze stażem do roku, które stanowiły 64,8% wśród bezrobotnych z tym stażem.

Bezrobotni według wykształcenia z końcem 2006 roku

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Sławnie, Filia w Darłowie.

Z końcem 2006 roku zdecydowanie lepszą sytuację na lokalnym rynku pracy posiadały osoby z wykształceniem wyższym i średnim ogólnokształcącym; tych w rejestrach bezrobotnych figurowało najmniej. Problem bezrobocia w największym stopniu osiągał osób z wykształceniem gimnazjalnym i niższym oraz zasadniczym zawodowym. Zestawiając ten fakt z sytuacją na rynku pracy, należy nadal zachęcać młodzież do zdobywania wykształcenia, natomiast w przypadku osób już bezrobotnych szczególny nacisk należy położyć na szkolenia, doksztalcanie i zmianę kwalifikacji zawodowych. Relatywnie najlepszą sytuację posiadały kobiety z wykształceniem zasadniczym zawodowym, które stanowiły 41,9% ogółu bezrobotnych z tym wykształceniem.

2.6. KWESTIA UZALEŻNIEŃ

Problemy wynikające z picia alkoholu i zażywania narkotyków stanowią obecnie jedną z poważniejszych kwestii społecznych. Zjawisko to ma istotny wpływ zarówno na poczucie bezpieczeństwa społecznego (wzrasta liczba nieletnich nietrzeźwych sprawców przestępstw, ale również nieletnich nietrzeźwych ofiar), jak również ogólny stan zdrowia populacji, zdolność do konkurencji na coraz bardziej wymagającym rynku pracy, a także na relacje interpersonalne z rówieśnikami i środowiskiem rodzinnym.

Liczba osób uzależnionych od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych jest trudna do ustalenia. Z jednej strony możemy się opierać na danych szacunkowych ustalonych dla populacji, m.in. przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, które prezentuje poniższe zestawienie, z drugiej na danych przedstawianych przez poszczególne instytucje podejmujące kwestie uzależnień w swej działalności statutowej.

Populacje osób, u których występują różne kategorie problemów alkoholowych					
		W Polsce 38,6 mln	W mieście 100 tys. mieszk.	W mieście 25 tys. mieszk.	W gminie 10 tys. mieszk.
Liczba osób uzależnionych od alkoholu	ok. 2% populacji	ok. 800 tys.	ok. 2.000 osób	ok. 500 osób	ok. 200 osób
Dorośli żyjący w otoczeniu alkoholika (współmałżonkowie, rodzice)	ok. 4% populacji	ok. 1,5 mln	ok. 4.000 osób	ok. 1.000 osób	ok. 400 osób
Dzieci wychowujące się w rodzinach alkoholików	ok. 4% populacji	ok. 1,5 mln	ok. 4.000 osób	ok. 1.000 osób	ok. 400 osób

Osoby pijące szkodliwie	5-7% populacji	2-2,5 mln	5.000-7.000 osób	1.250-1.750 osób	ok. 500-700 osób
Ofiary przemocy domowej w rodzinach z problemem alkoholowym	2/3 osób dorosłych oraz 2/3 dzieci z tych rodzin	razem ok. 2 mln osób: dorosłych i dzieci	ok. 5.300 osób: dorosłych i dzieci	ok. 1.330 osób: dorosłych i dzieci	ok. 530 osób: dorosłych i dzieci

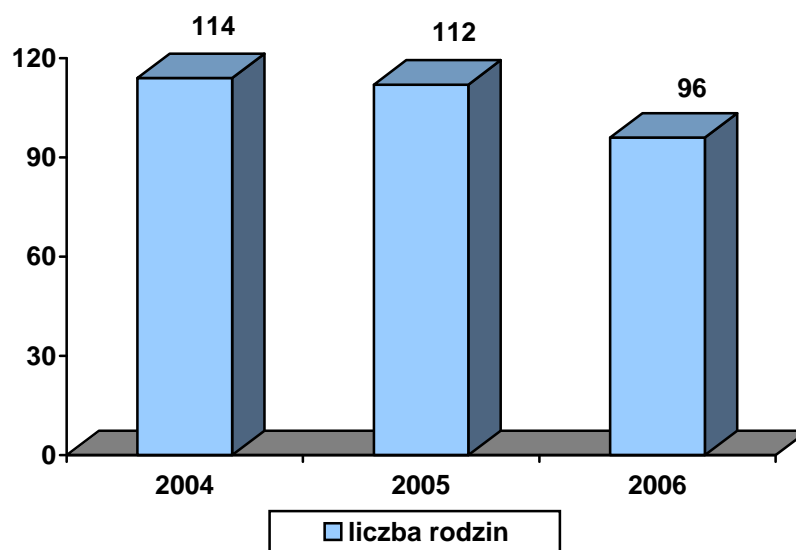
Dane szacunkowe Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Definiując problem alkoholizmu, przyjmuje się, że jest to całokształt problemów związanych z używaniem napojów alkoholowych. Rozumie się przez to zarówno upośledzenie decyzji dotyczących rozpoczynania picia alkoholu, jak i polegających na niemożności przerwania picia alkoholu. Problem alkoholizmu rozpatrywany jest w dwóch płaszczyznach:

- jako choroba alkoholowa (utrata kontroli picia, niemożność utrzymania się w abstynencji);
- jako zagrożenie spożycia napojów alkoholowych i akceptowanych przez społeczeństwo wzorów picia, co stwarza konieczność poszukiwania alkoholu.

Rozmiary zjawiska uzależnień odnotowane w oficjalnych statystykach różnią się od faktycznego stanu. Najlepiej widać to w sferze odczuć społecznych mieszkańców, którzy bardzo często wskazują na alkoholizm jako poważny problem społeczny. Spośród 806 rodzin objętych pomocą społeczną przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Darłowie w 2006 roku, 85 rodzin liczących 186 osób swą trudną sytuację życiową tłumaczyło problemem alkoholowym. Mniej uwidocznione było używanie narkotyków. W analizowanym roku z tytułu narkomanii miejscowy Ośrodek świadczył pomoc 11 rodzinom liczącym 24 osoby, co jednak nie może obrazować prawdziwej skali zjawiska.

Liczba rodzin korzystających z pomocy MOPS z powodu uzależnień w latach 2004-2006

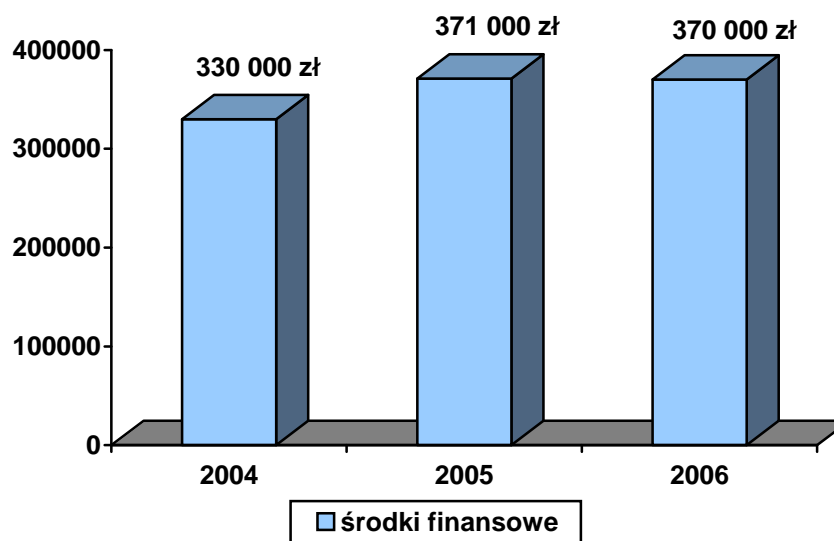
Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Darłowie.

W latach 2004-2006 liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu uzależnień (alkoholizmu i narkomanii) zmniejszała się. W 2004 roku wsparcia udzielono 114 rodzinom, w 2005 roku – 112 rodzinom, a w 2006 roku 96 rodzinom. Należy zaznaczyć, że pomoc MOPS realizowana była głównie w naturze (obiady dla dzieci i dorosłych, paczki, zakupy w sklepach za okazaniem decyzji, dostawa opału).

Aby eliminować niekorzystny wpływ uzależnień na mieszkańców miasta, konieczne jest prowadzenie działań o charakterze profilaktycznym oraz różnych form promocji zdrowego stylu życia. Ważną rolę odgrywają w tym procesie uchwalane corocznie programy profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, które nakładają konkretne zadania na wyspecjalizowane placówki, takie jak: Miejskie Centrum Profilaktyki (prowadzące punkt terapii dla osób uzależnionych i współuzależnionych, punkt konsultacyjny w zakresie uzależnień alkoholowych, punkt konsultacyjno-informacyjny dla ofiar przemocy oraz punkt pomocy psychologicznej), Poradnia Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia i Miejska Świetlica Środowiskowa „Bezpieczna Przystań”. Rozwiązywaniu problemów alkoholowych służy wspieranie przez samorząd lokalny środowisk wzajemnej pomocy, m.in. Darłowskiego Stowarzyszenia Abstynenta „Unittas” i Stowarzyszenia AA „Jutrzenka”. Istotną rolę odgrywają także podejmowane przez Miejską Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w ramach przysługujących jej uprawnień działania.

W 2006 roku Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych rozpatrzyła 135 wniosków dotyczących skierowania na leczenie odwykowe osób uzależnionych; 9 osób skierowano na leczenie. Ponadto, w związku z przemocą alkoholową, do prokuratury skierowano 4 sprawy.

Środki finansowe służące rozwiązywaniu problemów uzależnień w latach 2004-2006

Dane Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Darłowie.

Wielkość środków przeznaczanych na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych w mieście Darłowo w latach 2005-2006 utrzymywała się na podobnym poziomie. W 2005 roku wyniosła 371.000 zł, a w roku następnym – 370.000 zł. Jedynie w 2004 roku była niższa i wynosiła 330.000 zł.

2.7. KWESTIA PRZEMOCY W RODZINIE

Alkohol bywa podłożem innego groźnego społecznie zjawiska, jakim jest przemoc w rodzinie. Przemoc domowa nie ogranicza się do rodzin z problemem alkoholowym, jednak alkoholizm zwiększa ryzyko jej występowania. Z badań wynika, że w 66% rodzin z problemem alkoholowym dochodzi do przemocy domowej. Uznaje się, że przemocą w rodzinie jest każdy rodzaj fizycznego bądź emocjonalnego ranienia członków rodziny poprzez działanie lub brak działania (zaniedbanie), którego następstwem są niekorzystne skutki zdrowotne. Wyróżnia się następujące rodzaje przemocy: przemoc fizyczna, przemoc emocjonalna, przemoc ekonomiczna i przemoc

seksualna. Maltretowane są nie tylko dzieci, ale również osoby dorosłe, zwłaszcza kobiety.

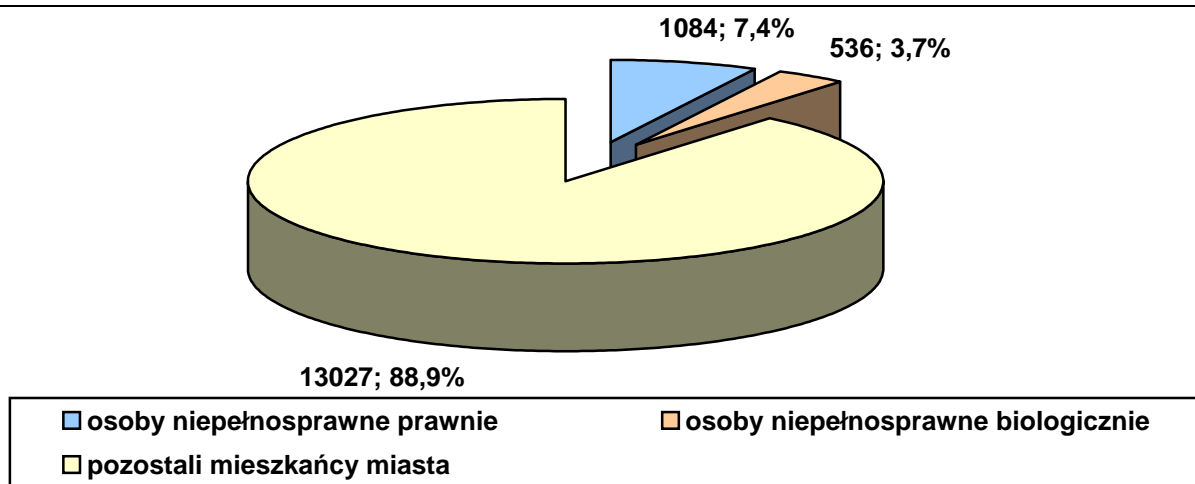
W Darłowie pomoc ofiarom przemocy świadczy m.in. Punkt Konsultacyjno- Informacyjny dla ofiar przemocy prowadzony przez Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom i Rodzinie „Na dzisiaj”. Do jego zadań należy wspieranie ofiar przemocy poprzez poradnictwo oraz informowanie o instytucjach i organizacjach zawodowo świadczących pomoc ofiarom przemocy.

W 2006 roku MOPS w Darłowie udzielał pomocy z powodu przemocy domowej 14 rodzinom liczącym 45 osób. Jedną z form pracy socjalnej, stosowaną w przypadku stwierdzenia przemocy domowej, jest zakładanie „Niebieskich kart”. Przeprowadzany w takich sytuacjach wspólnie przez policjanta i pracownika socjalnego wywiad środowiskowy zawierać może wniosek o przejęcie sprawy przez policję i skierowanie jej do sądu. W 2006 roku założono w Darłowie dziesięć „Niebieskich kart”, w efekcie czego pięć spraw skierowano do sądu, w dwóch sprawach dochodzenia prowadziła policja, w dwóch kolejnych przypadkach zaprzestano przemocy, a w jednym wycofano zarzuty. Dla porównania w 2003 roku założono dwadzieścia jeden „Niebieskich kart”. Przeciwno sprawcom przemocy wszczęto dziesięć dochodzeń, z tego 4 zakończono aktem oskarżenia. W 2003 roku Komisariat Policji w Darłowie prowadził 36 postępowań dotyczących przemocy w rodzinie, natomiast w 2004 roku – 44 postępowania.

2.8. KWESTIA NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI

W rozumieniu ustawy o pomocy społecznej niepełnosprawność oznacza stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy, powodujący trwałe lub okresowe utrudnienie, ograniczenie bądź uniemożliwienie samodzielnej egzystencji. Tymczasem obecnie niepełnosprawność jest również rozumiana jako wynik barier społecznych, ekonomicznych oraz fizycznych, jakie jednostka napotyka w środowisku zamieszkania. W związku z tym polityka społeczna powinna promować aktywne działania na wszystkich szczeblach życia społecznego oraz aktywnie wspierać wszelkie działania na rzecz równouprawnienia osób niepełnosprawnych, a także przeciwdziałać ich dyskryminacji i tworzyć mechanizmy wyrównujące szanse życiowe oraz warunki do korzystania z przysługujących im praw.

Osoby niepełnosprawne a ludność miasta w 2002 roku

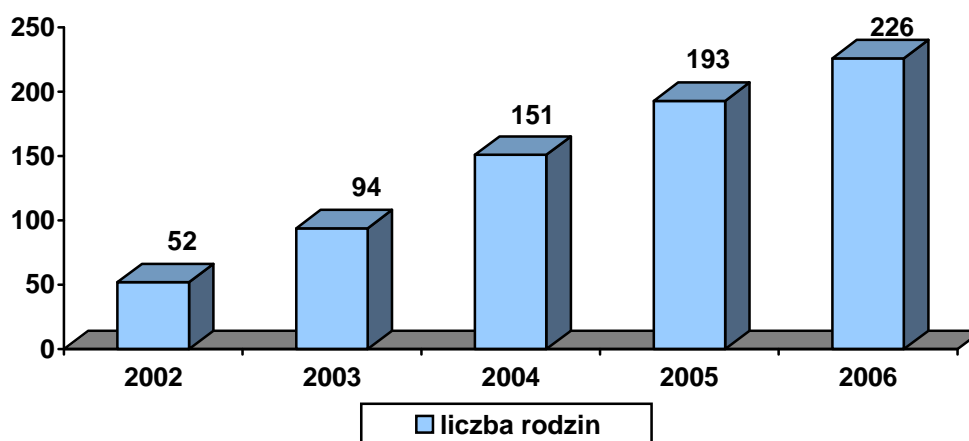

Dane Narodowego Spisu Powszechnego 2002.

W roku 2002 w Darłowie zamieszkiwało 1.620 osób niepełnosprawnych (w tym 772 mężczyzn i 848 kobiet), co stanowiło 11,1% ogółu mieszkańców. Dla porównania liczba osób niepełnosprawnych w powiecie sławieńskim wynosiła wówczas 6.874 (w tym 3.330 mężczyzn i 3.544 kobiety), co stanowiło 11,9% ogółu mieszkańców powiatu, a współczynnik niepełnosprawności w kraju wynosił 14,3%. Grupa osób niepełnosprawnych była silnie zróżnicowana nie tylko pod względem stopnia niepełnosprawności, ale także wieku, wykształcenia i źródła utrzymania.

W skali całego kraju zdecydowana większość osób niepełnosprawnych – 84% – utrzymuje się głównie ze świadczeń społecznych: rent, emerytur i zasiłków. Jedynie dla 8% tej populacji główne źródło utrzymania stanowi praca, zaś kolejne 8% pozostaje na utrzymaniu innych osób, nie posiadając własnych środków na przeżycie.

Liczba rodzin objętych pomocą z powodu niepełnosprawności w latach 2002-2006

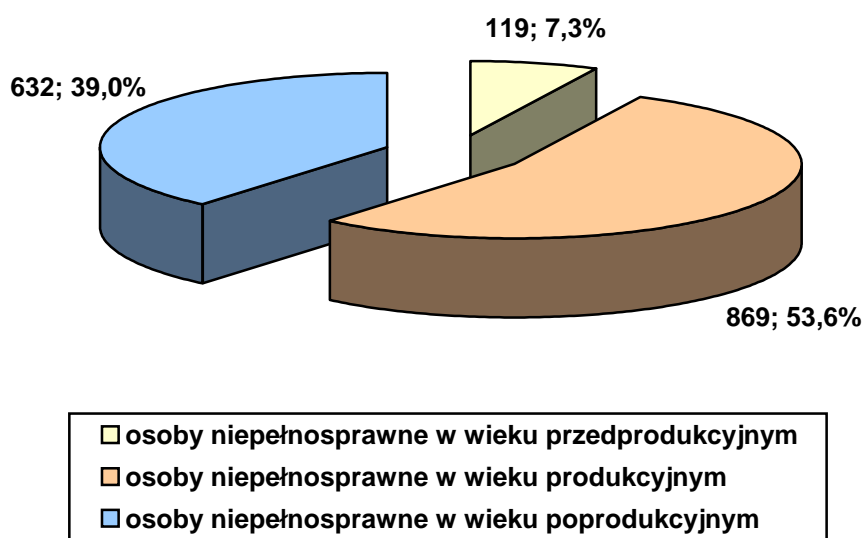

Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Darłowie.

Grupa osób korzystających z pomocy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Darłowie z powodu niepełnosprawności w latach 2002-2006 powiększała się z roku na rok. W 2002 roku z uwagi na niepełnosprawność z wsparcia Ośrodka skorzystały 52 rodziny liczące 170 osób, rok później – 94 rodziny liczące 289 osób w 2004 roku – były 151 rodzin liczących 382 osoby, a w 2005 roku – 193 rodziny liczące 465 osób. W 2006 roku liczba rodzin objętych pomocą z powodu niepełnosprawności ponownie wzrosła i wyniosła 226 (w rodzinach tych przebywało 546 osób). Była to piąta, co do wielkości, przyczyna udzielania wsparcia.

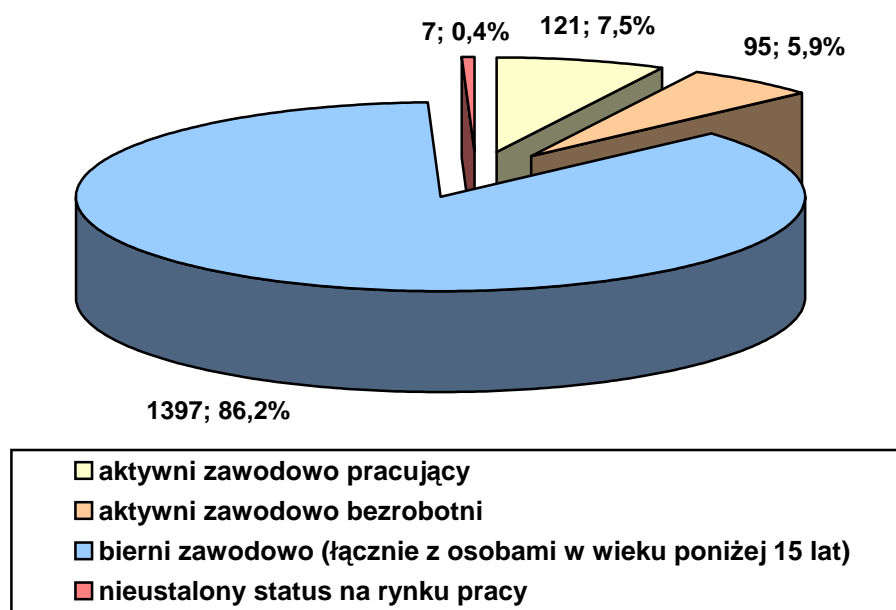
Osoby niepełnosprawne według ekonomicznych grup wieku w 2002 roku

Dane Narodowego Spisu Powszechnego 2002.

W 2002 roku ponad połowa niepełnosprawnych w Darłowie było w wieku produkcyjnym (869 osób), co było zjawiskiem niepokojącym. Liczną grupę reprezentowały również osoby w wieku poprodukcyjnym – ogółem 632 osoby. Najmniejszą liczebnie grupę stanowiły dzieci i młodzież – łącznie 119 osób.

Osoby niepełnosprawne według aktywności ekonomicznej w 2002 roku

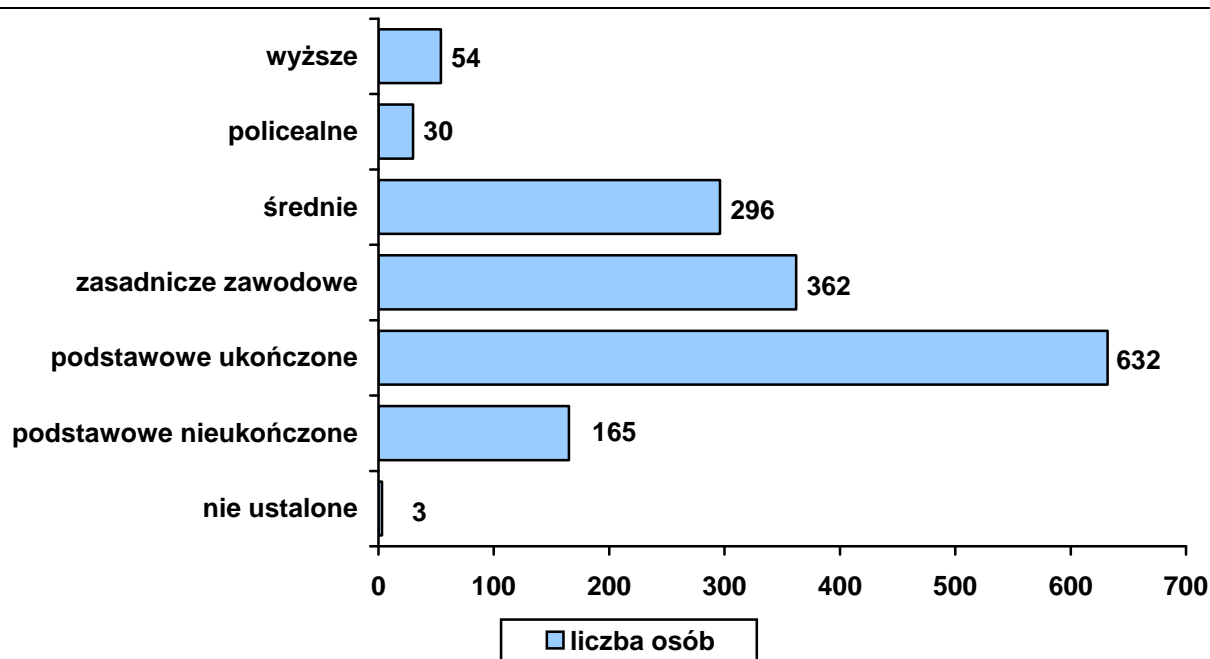

Dane Narodowego Spisu Powszechnego 2002.

W 2002 roku zdecydowana większość osób niepełnosprawnych była bierna zawodowo – 1.397 osób. Wśród aktywnych zawodowo zarejestrowano 121 osób pracujących i 95 osób pozostających bez pracy. Nieustalony status na rynku pracy posiadało 7 osób.

Integracja społeczna osób niepełnosprawnych przez pracę stanowi w Polsce bardzo wymagające i trudne do realizacji zadanie. Istnieje wiele czynników wpływających niekorzystnie na zatrudnianie osób niepełnosprawnych. Po stronie podażowej są to (poza relatywnie niskimi kwalifikacjami osób niepełnosprawnych): słabe motywacje i liczne bariery instytucjonalno-infrastrukturalne, a po stronie popytu na pracę: niechęć pracodawców i w konsekwencji znaczny koszt ich motywowania oraz ogólnie trudny rynek pracy, charakteryzujący się słabą dynamiką tworzenia miejsc pracy.

Osoby niepełnosprawne według poziomu wykształcenia w 2002 r.

Dane Narodowego Spisu Powszechnego 2002.

W 2002 roku najliczniejszą grupę niepełnosprawnych w mieście stanowiły osoby z wykształceniem podstawowym ukończonym – 632 osoby. W skali kraju prawie połowa osób niepełnosprawnych legitymuje się co najwyżej wykształceniem podstawowym, a to znacznie utrudnia wejście na rynek pracy i utrzymanie zatrudnienia.

Osoby niepełnosprawne są bardzo zróżnicowaną grupą ludzi, w związku z tym konieczna jest polityka, która będzie respektować tę różnorodność. Szczególnej uwagi wymagają osoby o złożonych, wielorakich potrzebach uzależniających je od pomocy innych oraz ich rodziny. Niepełnosprawni są często gorzej wykształceni, co zdecydowanie utrudnia ich funkcjonowanie na rynku pracy. Rodziny posiadające niepełnosprawne dzieci wymagają szczególnej uwagi, jeżeli chodzi o ich edukację i społeczne włączenie oraz możliwości rehabilitacyjne.

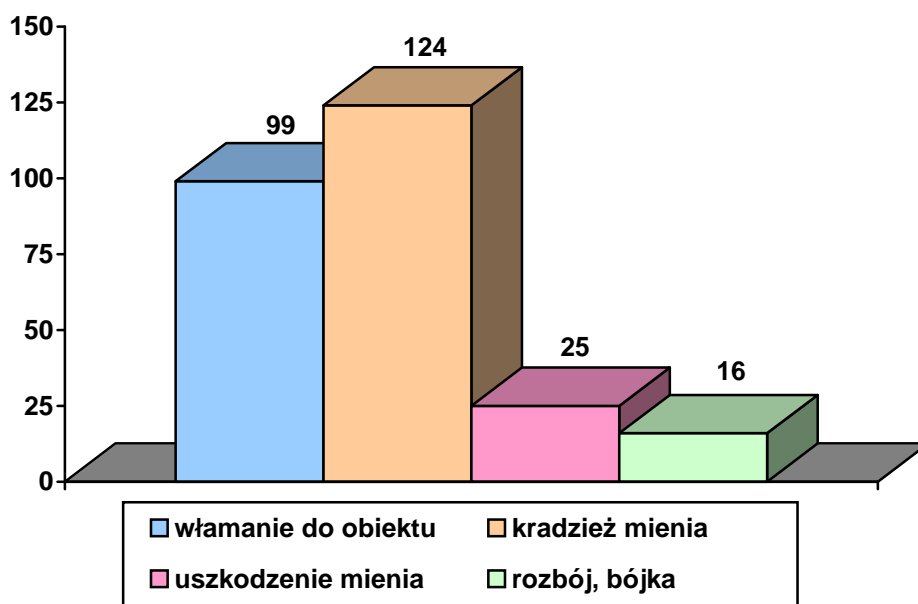
Szczególnych wysiłków wymaga rehabilitacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych, tj. m.in.: promocja dostępu osób niepełnosprawnych do zatrudnienia oraz budowa systemu wsparcia dla osób chorych psychicznie, których systematycznie przybywa. Wspomniane działania stwarzają możliwość integracji tej grupy osób z pozostałą częścią społeczeństwa. Jednocześnie nadal powinny być konsekwentnie likwidowane bariery architektoniczne, komunikacyjne oraz transportowe, utrudniające osobom niepełnosprawnym funkcjonowanie w społeczeństwie.

2.9. KWESTIA PRZESTĘPCZOŚCI

Przestępczość jest jednym z tych zjawisk społecznych, które odciskają dotkliwie piętno na funkcjonowaniu lokalnej społeczności. Jest to margines życia społecznego, ale intensywność zdarzeń oraz częstotliwość, z jaką występują, mogą mieć wpływ na formowanie się postaw i zachowań ludzi tworzących społeczność Darłowa.

Z analizy stanu zagrożenia przestępczością za okres 12 miesięcy 2006 roku wynika, iż na terenie miasta Darłowo odnotowano 264 zdarzenia o charakterze kryminalnym. Dla porównania dodajmy, iż na terenie gminy Darłowo odnotowano w tym czasie 191 przestępstw. Zwalczaniem przestępczości w zarówno w mieście, jak i w gminie Darłowo zajmuje się Komisariat Policji w Darłowie.

Zdarzenia kryminalne stwierdzone na terenie miasta Darłowo w 2006 roku

Dane Komisariatu Policji w Darłowie.

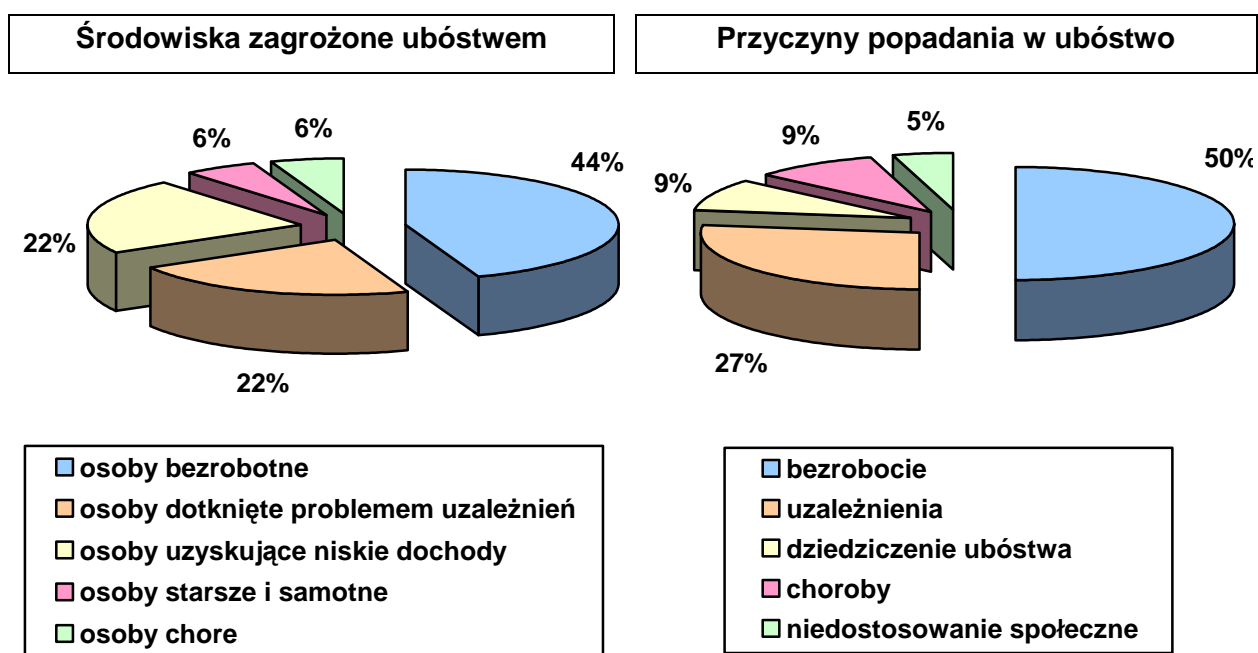
Analizując powyższe zestawienie, należy stwierdzić, iż najczęściej popełnianymi przestępstwami na terenie miasta Darłowo w roku 2006 były kradzieże mienia – 124 zdarzenia. Najczęściej dochodziło do nich w rejonie nadmorskim (Darłówko) – 69 przypadków, z tego 36 w sezonie letnim. Istotne kategorie przestępstw stanowiły również włamania do obiektów – 99 zdarzeń, przy czym miały one miejsce przeważnie w dzielnicach oddalonych od morza. Ponadto odnotowano 25 przypadków zniszczenia mienia oraz 16 rozbojów i bójek.

Uwzględniając dane z terenu gminy Darłowo, należy stwierdzić, iż najczęściej popełnianymi przestępstwami na terenie miasta i gminy Darłowo w roku 2006 były kradzieże mienia (187 przypadków) i kradzieże z włamaniem (116 zdarzeń). Te dwie kategorie zdarzeń kryminalnych od lat wpływają na poziom przestępczości w mieście i gminie, co związane jest z dużym ruchem turystycznym w okresie letnim.

2.10. IDENTYFIKACJA NAJWAŻNIEJSZYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE MIASTA

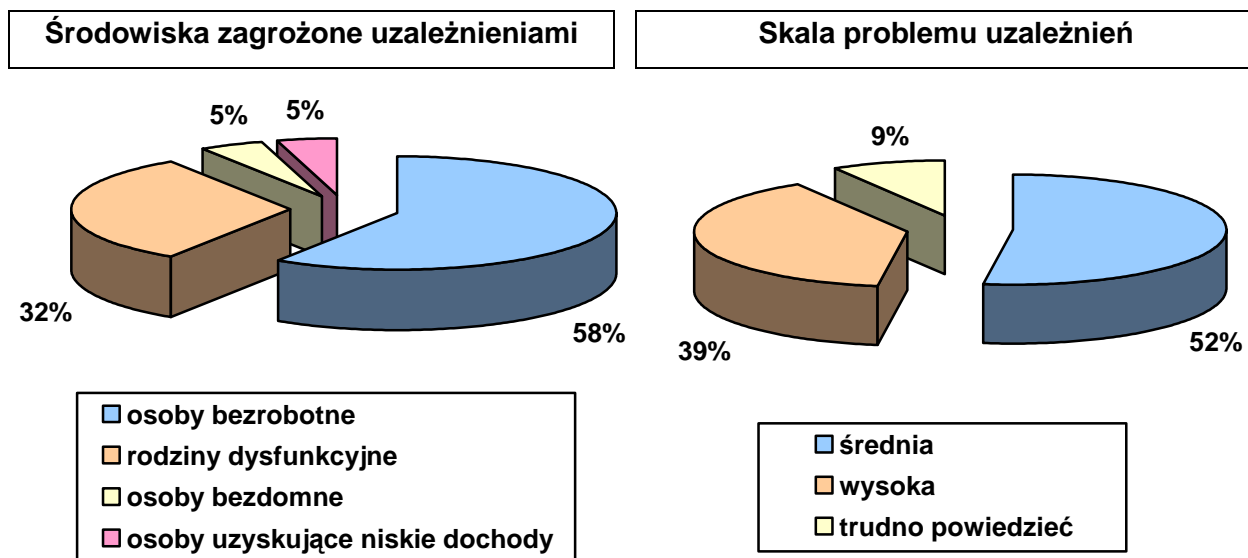
Identyfikacja problemów społecznych jest jednym z najważniejszych elementów każdego postępowania diagnostycznego, mającego określić zasadnicze problemy i ewentualne kierunki ich rozwiązywania. Podstawowym narzędziem badawczym, za pomocą którego identyfikowano problemy społeczne miasta, była ankieta rozesłana do osób mających wpływ na kształt lokalnej polityki społecznej, między innymi do osób reprezentujących wybrane instytucje lokalne, takie jak: ośrodek zdrowia, kościół, szkoła, organizacje pozarządowe, a także do lokalnych przedsiębiorców, pracowników socjalnych MOPS-u, radnych, mieszkańców miasta.

Poniższe wykresy prezentują obraz najistotniejszych kwestii dotyczących lokalną społeczność.

Badania własne Centrum AV.

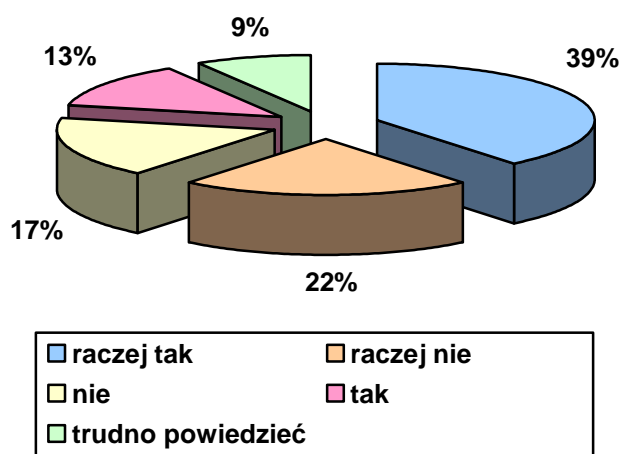
Według badanych, problem ubóstwa dotyczy najbardziej osób bezrobotnych (44%), dotkniętych uzależnieniami i uzyskujących niskie dochody (po 22%). Jako najczęstsze przyczyny popadania w stan ubóstwa respondenci podawali bezrobocie (50%) i uzależnienia (27%).

Badania własne Centrum AV.

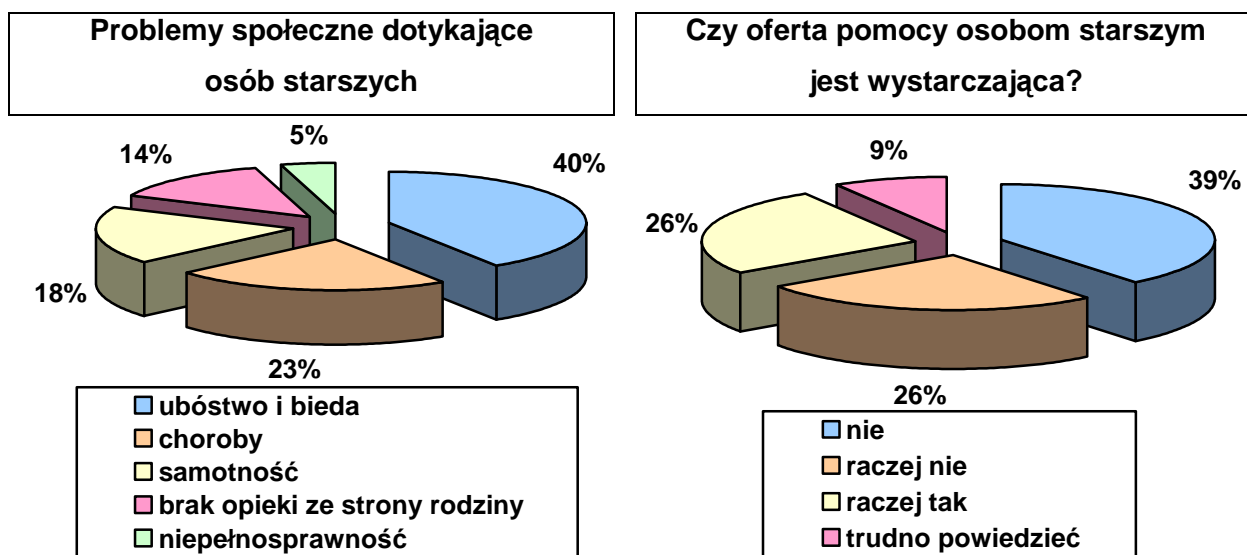
Wśród środowisk zagrożonych zjawiskiem uzależnień najczęściej wymienianymi grupami były osoby bezrobotne (58%) oraz rodziny dysfunkcyjne (32%). Określając skalę występowania tego problemu ponad połowa badanych (52%) oceniła ją jako średnią, a 39% osób uznało ją za wysoką. Jednocześnie 9% ankietowanych nie miało zdania na ten temat.

Czy oferta pomocy osobom uzależnionym jest wystarczająca?

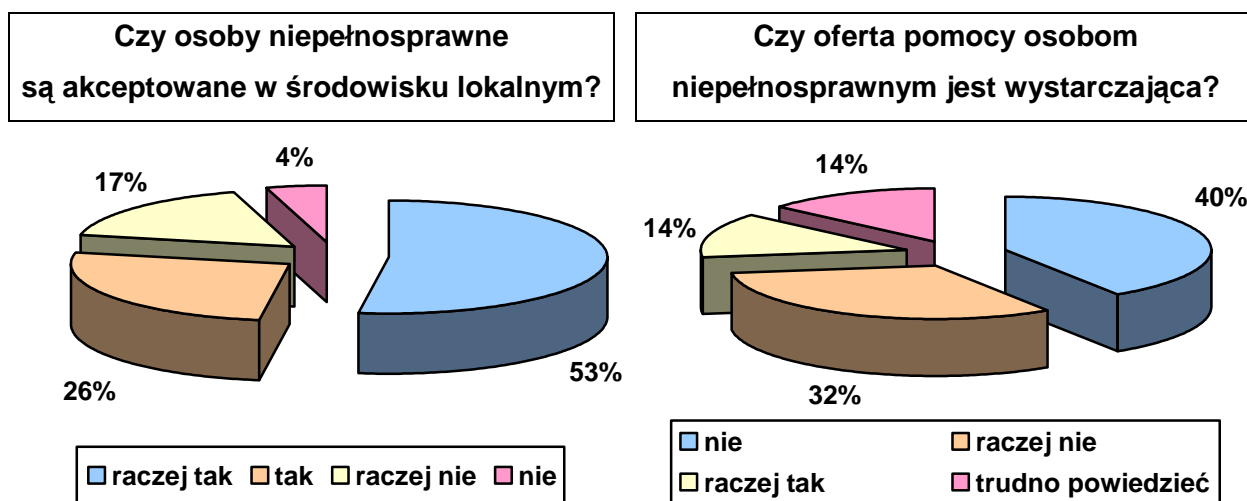
Badania własne Centrum AV.

Jeśli chodzi o ocenę oferty pomocy dla osób uzależnionych, łącznie ponad połowa ankietowanych (52%) była zdania, że pomoc jest raczej wystarczająca lub wystarczająca. Odmiennego zdania było w sumie 39% badanych, a 9% osób nie sprecyzowało swojego stanowiska.

Badania własne Centrum AV.

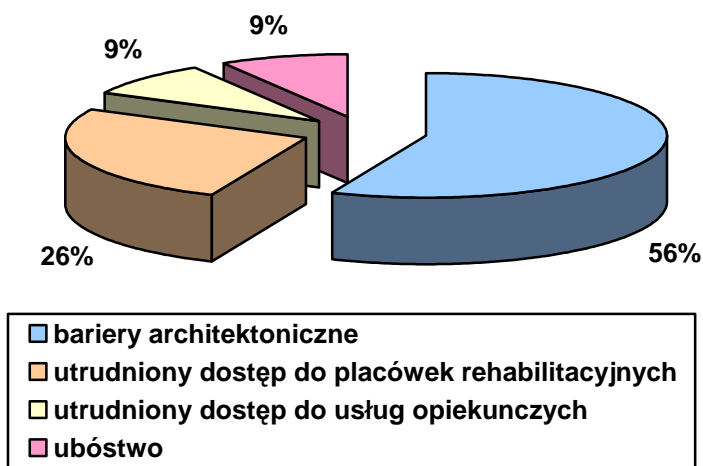
Wśród problemów, jakie najczęściej dotykają osoby starsze, badani podawali ubóstwo i biedę (40%), choroby (23%), samotność (18%) oraz brak opieki ze strony rodziny (14%). Co do oceny oferty pomocy osobom starszym, większość ankietowanych (łącznie 65%) uznała, że jest ona niewystarczająca lub raczej niewystarczająca. Odmiennego zdania było 26% osób, a 9% respondentów nie sprecyzowało swojego stanowiska.

Badania własne Centrum AV.

W sprawie akceptacji osób niepełnosprawnych zdecydowana większość badanych (łącznie 79%) wypowiedziała się pozytywnie. Przeciwnego zdania było 21% ankietowanych. Jeśli natomiast chodzi o ofertę pomocy ww. osobom, to niemal trzy czwarte respondentów (łącznie 72%) stwierdziło, iż jest ona niewystarczająca lub raczej niewystarczająca. Odmiennego zdania było 14% ankietowanych; tyle samo nie wyraziło opinii.

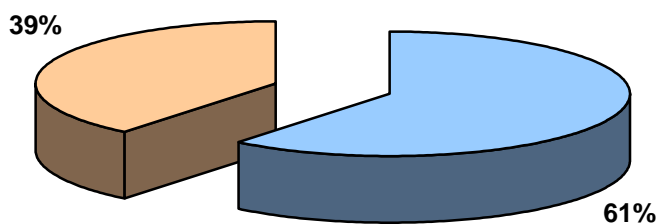
Problemy społeczne dotyczące osób niepełnosprawnych

Badania własne Centrum AV.

Za problemy najbardziej nękające osoby niepełnosprawne badani uznali bariery architektoniczne (56%) oraz utrudniony dostęp do placówek rehabilitacyjnych (26%).

Czy na terenie miasta zamieszkują osoby chore psychicznie?

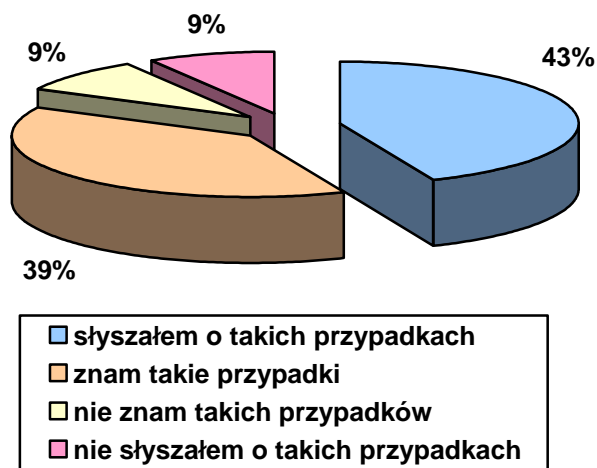
tak, znam takie osoby
słyszałem o takich osobach

Badania własne Centrum AV.

Zagadnienie osób chorych psychicznie mieszkających w Darłowie nie jest obce mieszkańcom. Zdecydowana większość badanych (61%) stwierdziła, iż zna takie osoby lub słyszała o nich (39%).

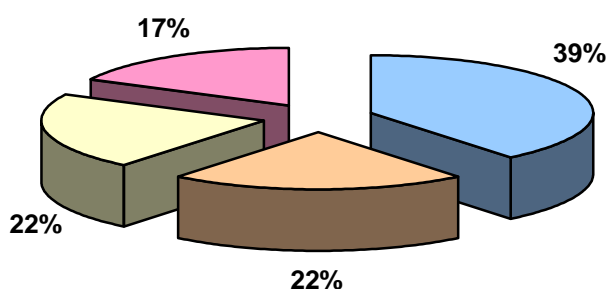
Czy w rodzinach istnieje zjawisko przemocy domowej?

Badania własne Centrum AV.

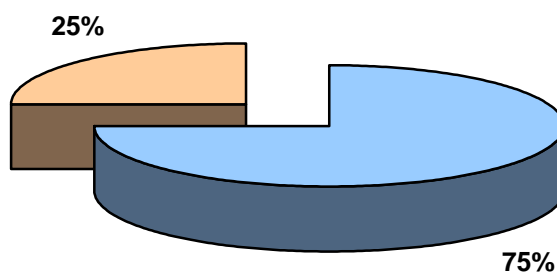
Podjmując problem przemocy domowej łącznie 82% badanych stwierdziło, iż zna takie przypadki, bądź też o nich słyszało. Odmiennego zdania było w sumie 18% respondentów.

Czy czuje się Pani/Pan bezpiecznie w miejscu zamieszkania?

raczej tak   tak
raczej nie   nie

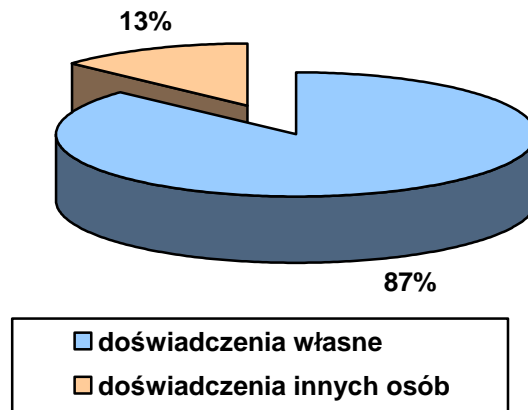
Przyczyny braku bezpieczeństwa

brak patroli policyjnych
częste włamania i kradzieże

Badania własne Centrum AV.

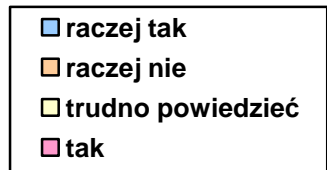
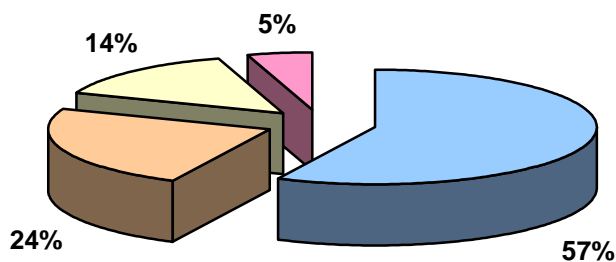
Źródło wiedzy na temat stanu bezpieczeństwa

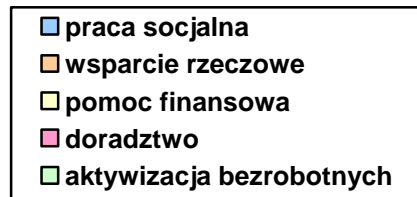
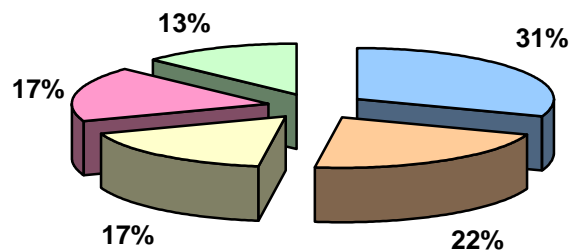
Badania własne Centrum AV.

Jeśli chodzi o poczucie bezpieczeństwa w miejscu zamieszkania, to badani w większości czują się raczej bezpiecznie (39%) bądź bezpiecznie (22%). Odmiennego zdania było łącznie 39% pytanych, którzy jako główne przyczyny braku bezpieczeństwa wymienili ograniczoną liczbę patroli policyjnych oraz częste włamania i kradzieże. Głównym źródłem wiedzy badanych na temat stanu bezpieczeństwa w środowisku lokalnym były doświadczenia własne (87%). Dla porównania dodajmy, że według badań TNS OBOP z 2006 roku, 70% mieszkańców Polski czuło się bezpiecznie w miejscu zamieszkania, a 28% wyraziło odmienny pogląd (badania przeprowadzono na zlecenie policji wśród osób powyżej 15. roku życia).

Czy pomoc MOPS-u jest wystarczająca?

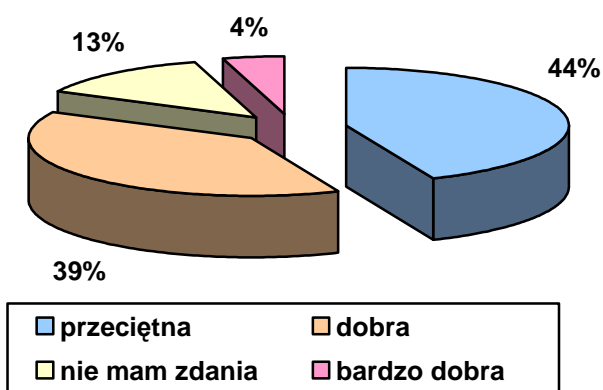

Jaką formę wsparcia powinien oferować MOPS?

Badania własne Centrum AV.

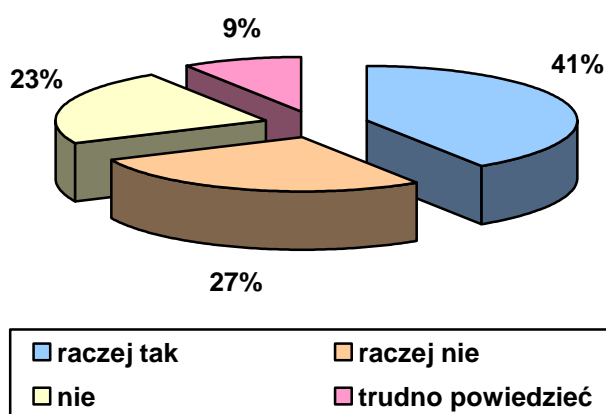
Ocena pracy pracowników socjalnych

Badania własne Centrum AV.

W sprawie oceny pomocy udzielanej przez MOPS, większość badanych (łącznie 62%) stwierdziła, iż jest ona raczej wystarczająca lub wystarczająca. Odmiennego zdania było 24% respondentów, a 14% osób nie było w stanie określić swojego stanowiska. Wśród form wsparcia, jakie powinien oferować MOPS, respondenci najczęściej wymieniali pracę socjalną (31%), wsparcie rzeczowe (22%) oraz pomoc finansową i doradztwo (po 17%). Jeśli zaś chodzi o ocenę pracy pracowników socjalnych, to zdania były podzielone: 44% badanych uznało, że pracują przeciętnie, a w sumie 43% że dobrze lub bardzo dobrze. Pozostali (13%) nie mieli zdania w tej sprawie.

Czy oferta pomocy świadczonej przez organizacje pozarządowe zaspokaja potrzeby środowiska lokalnego?

Badania własne Centrum AV.

Oceniając adekwatność pomocy świadczonej przez organizacje pozarządowe w stosunku do potrzeb ludności miasta, łącznie połowa badanych zajęła negatywne stanowisko. Przeciwnego zdania było 41% respondentów, zaś 9% osób nie zajęło stanowiska.

2.11. ANALIZA SWOT

Bardzo użyteczną metodą przy określaniu priorytetów rozwojowych jest coraz powszechniej stosowana w pracach nad strategią analiza SWOT. Nazwa SWOT jest akronimem angielskich słów: Strengths (mocne strony), Weaknesses (słabe strony), Opportunities (szanse w otoczeniu), Threats (zagrożenia w otoczeniu). Analiza SWOT jest efektywną metodą identyfikacji słabych i silnych stron organizacji oraz badania szans i zagrożeń, jakie stoją przed organizacją. Analizę tę można z powodzeniem zastosować do dowolnego przedsięwzięcia, włącznie z programowaniem strategicznym.

Wnikliwe opracowanie SWOT jest istotnym etapem procesu planowania strategicznego. Przy właściwym opracowaniu stanowi punkt wyjściowy dla określania celów strategicznych oraz projektów socjalnych.

Analiza SWOT została przygotowana w miejscowym Ośrodku Pomocy Społecznej przez 11 pracowników. Przedstawione poniżej czynniki obejmują:

- **siły** – wewnętrzne uwarunkowania o pozytywnym wpływie na sytuację społeczną,
- **słabości** – wewnętrzne uwarunkowania o negatywnym wpływie na sytuację społeczną,
- **szanse** – zewnętrzne uwarunkowania o pozytywnym wpływie na realizację celów,
- **zagrożenia** – zewnętrzne uwarunkowania o negatywnym wpływie na realizację celów.

Wynik prac obrazują prezentowane poniżej zestawienia. Dodać należy, że w analizie SWOT odniesiono się wyłącznie do kwestii społecznych.

Kwestia osób bezrobotnych

Mocne strony

- wzrost znaczenia wykształcenia jako wartości,

- dobre przygotowanie pracowników pomocy społecznej do pracy z osobami bezrobotnymi.

Słabe strony

- wysoka skala bezrobocia na terenie miasta,
- wysokie bezrobocie długotrwałe wśród kobiet i mężczyzn,
- występowanie zjawiska dziedziczenia bezrobocia,
- niski poziom wykształcenia osób bezrobotnych długotrwałe,
- niepodnoszenie kwalifikacji przez osoby bezrobotne długotrwałe,
- ograniczona liczba organizacji pozarządowych pomagających osobom bezrobotnym.

Szanse

- współpraca władz lokalnych z partnerami społecznymi w ramach rozwiązywania problemów osób bezrobotnych i długotrwałe bezrobotnych,
- wzrost mobilności zawodowej i geograficznej.

Zagrożenia

- wzrost bezrobocia długotrwałego i dziedziczenie bezrobocia,
- rozwój zjawiska wykluczenia społecznego w niektórych grupach społecznych,
- brak powiązania programów dla bezrobotnych długotrwałe z programami rozwoju zasobów ludzkich, przekwalifikowań i reorganizacji.
- istnienie zjawiska osłabienia instytucji rodzinnych w zbiorowościach dotkniętych długotrwałym bezrobociem,
- istnienie zjawiska nielegalnego zatrudnienia.

Kwestie dzieci, młodzieży i rodziny

Mocne strony

- współpraca pomiędzy instytucjami zajmującymi się problematyką dzieci i młodzieży,
- dobra komunikacja pomiędzy pracownikami sfery rządowej i pozarządowej,
- aktywna działalność pracowników służb społecznych na rzecz pomocy dzieciom i młodzieży,
- wspieranie przez samorząd organizacji pozarządowych i grup nieformalnych pracujących na rzecz dzieci, młodzieży i rodziny,
- prowadzenie działań w zakresie upowszechniania idei wolontariatu.

Słabe strony

- niedostateczna ilość środków finansowych,
- nieadekwatne do potrzeb zatrudnienie kadry merytorycznej w systemie pomocy społecznej,
- ograniczone działania samorządu w zakresie zapobiegania dysfunkcjom rodziny,
- deficyt placówek resocjalizacyjnych dla nieletnich, domów dla samotnych matek oraz ośrodków wsparcia dla rodzin w kryzysie,
- niski poziom aktywności w poszukiwaniu środków pozabudżetowych,
- nieodpowiednie warunki do prowadzenia skutecznej pracy socjalnej,
- ograniczony stopień zabezpieczania dzieciom i młodzieży dostępu do różnorodnych form spędzania czasu wolnego.

Szanse

- wzrost znaczenia organizacji pozarządowych w pracy na rzecz pomocy dzieciom i młodzieży,
- członkostwo Polski w Unii Europejskiej szansą na poprawę polityki społecznej wobec dzieci, młodzieży i rodziny,
- sprzyjająca udzielaniu pomocy społecznej dzieciom i młodzieży decentralizacja władzy,
- prowadzenie przez szkoły programów profilaktycznych,
- stabilność prawna w dziedzinie pomocy społecznej dziecku i rodzinie.

Zagrożenia

- rozpad więzi społecznych i zanik kontroli społecznej,
- występowanie zagrożeń funkcjonowania rodziny: uzależnień, rozpadu więzi rodzinnych, bezrobocia, przemocy w rodzinie i ubóstwa,
- niski poziom współpracy pomiędzy szkołą a rodziną,
- niewystarczająca opieka medyczna w szkołach.

Kwestia osób uzależnionych

Mocne strony

- odpowiednie przygotowanie kadry do pracy z osobami uzależnionymi,
- odpowiednio przygotowana baza lokalowa,

- dysponowanie stałymi środkami finansowymi na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych,
- prawidłowe wykorzystywanie środków pochodzących z zezwoleń na sprzedaż alkoholu,
- istnienie organizacji pozarządowych zajmujących się osobami uzależnionymi, z którymi współpracują władze lokalne i regionalne,
- wymiana doświadczeń pomiędzy instytucjami zajmującymi się uzależnieniami,
- dobry przepływ informacji pomiędzy organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze uzależnień,
- dobra współpraca z Kościołem.

Słabe strony

- niefunkcjonowanie bazy leczenia odwykowego,
- deficyt miejsc pobytu dla ofiar przemocy,
- niewłączanie się społeczności lokalnej w działania pomocowe.

Szanse

- traktowanie uzależnień jako problemu społecznego,
- współpraca pomiędzy fachowcami różnych dziedzin na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom,
- możliwość sprostania potrzebom w zakresie uzyskiwania pomocy w dziedzinie uzależnień,
- istnienie systemu wsparcia dla osób i rodzin wymagających specjalistycznej pomocy,
- dostateczne wykorzystywanie systemu informacji.

Zagrożenia

- niska skuteczność i efektywność działań podejmowanych na rzecz osób uzależnionych,
- oznaki zmęczenia, bezsilności i bezradności w społeczeństwie.

Kwestia ludzi bezdomnych

Mocne strony

- możliwość określenia liczby bezdomnych,
- dysponowanie wiedzą o miejscach grupowania się osób bezdomnych,
- dostrzeganie różnorodności problemu bezdomności,

- informowanie bezdomnych o ich prawach i możliwościach uzyskania pomocy,
- dostateczne angażowanie służb do działań na rzecz bezdomnych,
- umiejętne komunikowanie się z mediami w sprawach bezdomności.

Słabe strony

- brak indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności,
- ograniczona działalność w zakresie zapobiegania bezdomności,
- stosowanie podziału na bezdomnych swoich i obcych,
- występowanie problemu minimalizowania zjawiska bezdomności w małych społecznościach lokalnych,
- brak struktury stacjonarnej i standaryzacji usług dla bezdomnych oraz odpowiedniej infrastruktury na poziomie lokalnym dla osób wychodzących z bezdomności,
- ograniczona liczba organizacji pozarządowych, niosących pomoc bezdomnym.

Szanse

- istnienie programów w zakresie budownictwa socjalnego.

Zagrożenia

- ograniczony dostęp do programów rządowych przeciwdziałających bezdomności,
- nieobiektywne przedstawianie w mediach zjawiska bezdomności,
- niski poziom społecznej akceptacji osób bezdomnych,
- istnienie zjawiska długotrwałego bezrobocia wśród osób bezdomnych,
- ograniczanie praw obywatelskich osobom bezdomnym.

Kwestia ludzi starszych

Mocne strony

- dostateczny dostęp osób starszych do jednostek organizacyjnych pomocy społecznej,
- profesjonalne przygotowanie kadry w świadczeniu pomocy osobom starszym, wystarczająca ilość kadry zajmującej się problematyką tych osób,
- dobra dostępność domów pomocy społecznej,
- możliwość realizowania się przez osoby starsze w organizacjach samopomocowych.

Słabe strony

- brak określonego standardu usług dla osób starszych,
- nieprawidłowy obieg informacji o formach pomocy społecznej,

- zmiana modelu rodziny wielopokoleniowej na jedno-, dwupokoleniową,
- ograniczone działania w zakresie poprawy sfery technicznej ułatwiającej codzienne życie osób starszych,
- niski poziom życia osób starszych; wzrost liczby świadczeniobiorców pomocy społecznej,
- brak w mieście małych form pomocy społecznej dla osób starszych,
- wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców miasta,
- niemożność kontynuowania przez osoby starsze aktywności zawodowej,
- niewystarczające wsparcie ze strony wolontariuszy w dziedzinie pomocy osobom starszym.

Szanse

- podmiotowe traktowanie osób starszych,
- brak wzrostu patologii społecznej wśród osób starszych.

Zagrożenia

- brak szkoleń dla kadry realizującej pomoc osobom starszym,
- brak działań w zakresie uwrażliwiania systemu oświaty na problem osób starszych,
- niedostosowywanie standardów usług do wymogów Unii Europejskiej,
- wzrost liczby osób samotnych,
- niedostosowana do osób starszych infrastruktura,
- brak koordynacji działań podmiotów na rzecz osób starszych,
- niepełne rozpoznanie potrzeb osób starszych,
- występowanie zjawiska migracji ludzi młodych na inne tereny,
- występowanie niekorzystnych zjawisk demograficznych,
- niesprzyjająca pomocy osobom w III wieku ogólna sytuacja społeczna i finansowa kraju.

Kwestia osób niepełnosprawnych

Mocne strony

- funkcjonowanie w sferze niepełnosprawności aktywnie działających organizacji pozarządowych, z którymi współpracują instytucje samorządowe,
- dobry przepływ informacji pomiędzy podmiotami pomocowymi,

- zaangażowanie środowiska osób niepełnosprawnych w działalność samopomocy,
- upowszechnianie w środowisku lokalnym pozytywnych wzorców postaw filantropijnych i charytatywnych.

Słabe strony

- nierównomierna i niewystarczająca oferta pomocy osobom niepełnosprawnym,
- niedostateczna baza rehabilitacyjna i oferta opieki nad osobami niepełnosprawnymi,
- niepełne rozpoznanie liczby osób niepełnosprawnych,
- istnienie barier utrudniających pełen udział osób niepełnosprawnych w życiu społecznym.

Szanse

- wzrost społecznej akceptacji dla osób niepełnosprawnych,
- prowadzenie edukacji o rozumieniu potrzeb osób niepełnosprawnych,
- współpraca sektora publicznego z sektorem pozarządowym w dziedzinie pomocy osobom niepełnosprawnym,
- likwidowanie barier architektonicznych.

Zagrożenia

- nierównomierne korzystanie ze środków pozabudżetowych i pomocowych,
- niesprzyjająca pomocy osobom niepełnosprawnym sytuacja ekonomiczno-gospodarcza kraju,
- nieupowszechnianie w mediach problematyki niepełnosprawności w celu kształtowania pozytywnych postaw.
- spadek liczby miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych,
- wzrost zapotrzebowania na placówki opieki stacjonarnej, usługi opiekuńcze i stacjonarne.

Rozwój kadr i służb pomocowych

Mocne strony

- pomoc Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w rozwiązywaniu lokalnych problemów społecznych,
- posiadanie wyspecjalizowanej kadry pracowników pomocy społecznej,
- posiadanie wyspecjalizowanych pracowników kompleksowo zajmujących się rodzinami z różnymi problemami,

- prowadzenie działań socjalnych z rodziną.

Słabe strony

- przeciążenie pracowników socjalnych liczbą zadań,
- utrudniony dostęp do placówek oświatowych zajmujących się kształceniem w zakresie usług opiekuńczych.

Szanse

- odpowiednie do potrzeb rynku przygotowanie zawodowe absolwentów szkolnictwa w zakresie służb pomocy społecznej,
- stałe doskonalenie zawodowe pracowników pomocy społecznej,
- współpraca z jednostkami pomocy społecznej prowadzonymi przez inne podmioty.

Zagrożenia

- niewystarczająca w stosunku do potrzeb ilość wykwalifikowanej kadry.

Inne mocne i słabe strony lokalnego systemu polityki społecznej

Mocne strony

- otwartość na wprowadzanie zmian,
- dyspozycyjność pracowników; gotowość do realizacji nowych zadań przez cały zespół,
- umiejętność rozwiązywania problemów we własnym zakresie,
- funkcjonowanie Zespołu Wspierania Pracy Socjalnej.

Słabe strony

- wypalenie zawodowe,
- ograniczenia lokalowe,
- niedocenywanie roli pomocy społecznej; niskie zarobki,
- niewystarczająca liczba szkoleń,
- brak pomieszczeń do adaptacji na placówkę pomocy społecznej (np. środowiskowy dom samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi lub dla osób starszych),
- brak w Ośrodku środka lokomocji dla potrzeb grup wsparcia,
- brak systemu polityki społecznej na terenie miasta,
- brak opracowań (analiz) dotyczących problemów społecznych miasta Darłowa,
- duże dysproporcje w zakresie podejmowanych przez władze lokalne działań na rzecz rozwoju infrastruktury komunalnej i społecznej miasta.

2.12. ZASOBY UMOŻLIWIAJĄCE ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Zasobami umożliwiającymi rozwiązywanie problemów społecznych określamy instytucje znajdujące się na terenie miasta lub obejmujące swym zasięgiem działania jej mieszkańców, które funkcjonują w obszarze polityki społecznej i rozwiązują dane problemy. Są to zarówno jednostki samorządowe, jak i niepubliczne, na przykład organizacje pozarządowe.

2.12.1. INSTYTUCJE OFERUJĄCE POMOC I WSPARCIE

Instytucje oferujące pomoc i wsparcie prezentujemy w formie kart informacyjnych, które najtrafniej oddają możliwości udzielania wsparcia i pomocy mieszkańcom Darłowa. Karty zasobów zostały opracowane w ramach prac nad strategią i wskazują także pojawiające się w jednostkach potrzeby i możliwości rozwoju.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Darłowie

Ul. Tynickiego 20, 76-150 Darłowo.

1. Podmiot prowadzący:

Gmina miejska Darłowo.

2. Co oferuje (zakres usług):

Ośrodek, realizując zadania wynikające m.in. z ustaw o pomocy społecznej i świadczeniach rodzinnych, dodatkach mieszkaniowych i postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych oraz zaliczce alimentacyjnej, koordynuje rozwiązywanie problemów społecznych na terenie miasta.

Kadrę jednostki stanowi kierownik, zastępca kierownika, 7 pracowników socjalnych, 9 osób wykonujących usługi opiekuńcze oraz 12 innych pracowników.

3. Do kogo skierowana jest oferta jednostki (kategorie i liczba klientów):

Oferta jednostki skierowana jest do mieszkańców miasta, którzy znajdują się w trudnej sytuacji materialno-bytowej i zdrowotnej. Obszar działań podzielony jest na rejony obsługiwane przez jednego pracownika socjalnego.

Dom Dziecka im. Janusza Korczaka w Darłowie

ul. Morska 78, 76-150 Darłowo.

1. Podmiot prowadzący:

Powiat Sławieński.

2. Co oferuje (zakres usług):

Dom Dziecka zastępuje rodzinę dzieciom i młodzieży w wieku od 2 do 18 lat pozbawionym trwale lub okresowo opieki rodziny własnej. Zapewnia opiekę i wychowanie, odpowiednie do potrzeb warunki rozwoju, przygotowuje do samodzielnego życia. Zapewnia doraźną całodobową opiekę i wychowanie w ramach interwencji dziecku pozbawionemu częściowo lub całkowicie opieki rodziców, znajdujących się w sytuacji kryzysowej, współpracuje z rodziną dziecka, zapewnia jej i dziecku pomoc i wsparcie w sprawowaniu jej podstawowych funkcji. W sytuacjach kryzysowych inicjuje działania niezbędne do unormowania sytuacji prawnej i podejmuje działania w celu powrotu dziecka do rodziny lub umieszczenia w rodzinnej opiece zastępczej. Jednostka prowadzi zajęcia socjalizacyjne, korekcyjne, kompensacyjne, resocjalizacyjne, terapeutyczne, rekompensujące brak wychowania w środowisku rodzinnym i przygotowujące do życia społecznego.

3. Do kogo skierowana jest oferta jednostki (kategorie i liczba klientów):

Oferta jednostki skierowana jest do dzieci i młodzieży od 2 do 18 lat pozbawionej trwale lub okresowo opieki rodziny własnej.

W 2006 roku opieką objęto 58 dzieci i młodzieży.

4. PROPOZYCJE W ZAKRESIE ROZWOJU PLACÓWKI (POTRZEBY):

- zatrudnienie terapeuty,
- zwiększenie dostępu do wsparcia psychologicznego.

Ośrodek Adaptacyjno-Opiekuńczy w Darłowie

ul. Morska 76, 76-150 Darłowo.

1. Podmiot prowadzący:

Powiat Sławieński.

2. Co oferuje (zakres usług):

Jednostka jest placówką specjalistyczną o charakterze diagnostycznym i konsultacyjnym zapewniająca sierotom naturalnym i społecznym opiekę w zastępczym środowisku rodzinnym. Ośrodek wspiera rodziny adopcyjne, rodziny zastępcze, rodziny naturalne

(w tym rodziny dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych poprzez: pomoc w rozwiązywaniu problemów wychowawczych i wynikających ze sprawowania opieki nad dzieckiem, poradnictwo i terapię, pomoc psychologiczną i pedagogiczną. Ośrodek prowadzi Punkt Informacyjno-Konsultacyjny dla ofiar przemocy w rodzinie.

3. Do kogo skierowana jest oferta jednostki (kategorie i liczba klientów):

Oferta jednostki skierowana jest do rodzin naturalnych, zastępczych, adopcyjnych, w tym rodzin dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych lub w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, ofiar przemocy w rodzinie.

4. PROPOZYCJE W ZAKRESIE ROZWOJU PLACÓWKI (POTRZEBY):

Wzmocnienie kadrowe (terapeuta, psycholog, prawnik).

Punkt Konsultacyjny – Profilaktyka Narkomanii w Darłowie

ul. Curie-Skłodowskiej 44, 76-150 Darłowo.

1. Podmiot prowadzący:

Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom i Rodzinie „Na dzisiaj” w Darłowie.

2. Co oferuje (zakres usług):

- konsultacje, informacje i porady dotyczące substancji psychoaktywnych i uzależnień,
- motywowanie do leczenia,
- postępowanie prognostyczno-diagnostyczne,
- wsparcie terapeutyczne (terapia indywidualna i grupowa),
- koordynacja działań na rzecz profilaktyki narkomanii,
- motywowanie do podjęcia kroków na rzecz przeciwdziałania przemocy.

3. Do kogo skierowana jest oferta jednostki (kategorie i liczba klientów):

Oferta punktu skierowana jest do nieletnich, młodzieży uczącej się, podejrzanych o stosowanie narkotyków, rodziców osób biorących narkotyki, innych członków rodzin dotkniętych tym problemem, dorosłych biorących narkotyki, osób z problemami psychicznymi szukających pomocy oraz funkcjonariuszy Straży Miejskiej.

W 2006 roku przeprowadzono 84 sesje, w których uczestniczyły 33 osoby.

4. PROPOZYCJE W ZAKRESIE ROZWOJU PLACÓWKI (POTRZEBY):

- utworzenie systemu polityki społecznej dla miasta Darłowo,
- prowadzenie kampanii społecznych w zakresie przeciwdziałania narkomanii,
- podniesienie jakości świadczonych usług i wydłużenie czasu pracy punktu.

Poradnia Rodzinna w Koszalinie

Ul. Zalesie 14, 75-676 Koszalin.

1. Podmiot prowadzący:

Osoba prywatna – Elżbieta Karnicka.

2. Co oferuje (zakres usług):

Poradnia jest placówką specjalistyczną oferującą usługi w zakresie: terapeutycznym, diagnostycznym i doradczym.

3. Do kogo skierowana jest oferta jednostki (kategorie i liczba klientów):

Oferta jednostki skierowana jest do ośrodków pomocy społecznej i indywidualnych klientów.

4. PROPOZYCJE W ZAKRESIE ROZWOJU PLACÓWKI (POTRZEBY):

- organizowanie kampanii społecznych w celu popularyzacji działań ośrodków pomocy społecznej w nowoczesnym rozumieniu,
- utworzenie systemu polityki społecznej dla miasta Darłowa.

2.12.2. ORGANIZACJE POZARZĄDOWE

W mieście Darłowo funkcjonują 33 organizacje pozarządowe oraz są 2 parafie kościoła rzymskokatolickiego i 1 związek wyznaniowy. Pomiedzy sektorem publicznym a pozarządowym istnieje dobry przepływ informacji dotyczący podopiecznych korzystających z pomocy. Samorząd dysponuje uregulowaniami określonymi przez odpowiednie akty prawa miejscowego dotyczącymi współpracy z organizacjami należącymi do sektora pozarządowego. Skutkuje to podejmowaniem współpracy z tymi organizacjami w zakresie zlecenia realizacji zadań własnych, dofinansowania działalności statutowej organizacji, wsparcia rzeczowego i lokalowego oraz doradztwa i konsultacji.

Każda społeczność, w której istnieją silne więzi społeczne, winna organizować współpracę między samorządem a organizacjami pozarządowymi, aby współdziałać w kierunku uzupełnienia i usprawnienia instytucjonalnego form pomocy. Poniżej prezentowane są organizacje pozarządowe działające na terenie miasta.

ORGANIZACJE POZARZĄDOWE DZIAŁAJĄCE W MIEŚCIE DARŁOWO

1. Związek Sybiraków, Koło Terenowe w Darłowie, ul. Wieniawskiego 13a, 76-150 Darłowo.
2. Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów, Zarząd Rejonowy, ul. Wieniawskiego 13a, 76-150 Darłowo.
3. Klub Amazonki w Darłowie, ul. Curie-Skłodowskiej 44, 76-150 Darłowo.
4. Związek Byłych Żołnierzy Zawodowych i Oficerów Rezerwy Wojska Polskiego, ul. Wieniawskiego 16C/4, 76-150 Darłowo.
5. Związek Inwalidów Wojennych i Wojskowych, ul. Wieniawskiego 13a, 76-150 Darłowo.
6. Związek Kombatantów Rzeczypospolitej Polski i Byłych Więźniów Politycznych, Miejsko-Gminny Zarząd Koła, ul. Wieniawskiego 13a, 76-150 Darłowo.
7. Oddział PTTK Darłowo, ul. Leśna 3 m. 2, 76-150 Darłowo.
8. Pomorskie Stowarzyszenie Bezrobotnych-Bezdomnych i Osób Niepełnosprawnych w Darłowie, ul. Powstańców Warszawskich 27A, 76-150 Darłowo.
9. Krąg Instruktorski Seniora ZHP „Darłowianie”, al. Wojska Polskiego 51/4, 76-150 Darłowo.
10. Polski Związek Niewidomych, Okręg Zachodniopomorski, Koło Terenowe Darłowo, ul. Wieniawskiego 13a, 76-150 Darłowo.
11. Klub Pionierów Ziemi Darłowskiej, ul. Curie-Skłodowskiej 44, 76-150 Darłowo.
12. Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom i Rodzinie „Na dzisiaj” w Darłowie, ul. Curie-Skłodowskiej 44, 76-150 Darłowo.
13. Stowarzyszenie Przyjaciół Liceum Ogólnokształcącego im. Stefana Żeromskiego w Darłowie, ul. Chopina 4, 76-150 Darłowo.
14. Towarzystwo Opieki nad Zwierzętami w Polsce, Koło w Darłowie, al. Wojska Polskiego 8, 76-150 Darłowo.
15. Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych, Ich Rodzin i Przyjaciół na Terenie Ziemi Darłowskiej i Gmin Ościennych, ul. Curie-Skłodowskiej 44, 76-150 Darłowo.
16. Ekologiczny Klub Obywatelski „Czuwanie”, ul. Żeromskiego 16/2, 76-150 Darłowo.
17. Caritas parafii pw. Matki Boskiej Częstochowskiej, ul. Franciszkańska 4, 76-150 Darłowo.
18. Caritas parafii pw. w. Gertrudy, ul. Tynieckiego 23, 76-150 Darłowo.
19. Bałtycka Organizacja Turystyczna, ul. Pomorska 2/2, 76-153 Darłowo.

20. Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Darłowskiej, ul. Zamkowa 4, 76-150 Darłowo.
21. Darłowskie Stowarzyszenie Abstynentów „Unittas”, 76-150 Darłowo.
22. Polski Komitet Pomocy Społecznej, 76-150 Darłowo.
23. Stowarzyszenie Na Rzecz Osób Zagrożonych Wykluczeniem Społecznym „Otwarte Drzwi”, ul. Tynieckiego 20, 76-150 Darłowo.
24. Darłowskie Stowarzyszenie „Kultura, Sztuka, Region”, ul. Wieniawskiego 14/5, 76-150 Darłowo.
25. Darłowski Młodzieżowy Klub Sportowy „Delfin”, ul. WOP 12, 76-150 Darłowo.
26. Klub Kolarski „Ziemia Darłowska”, ul. Tynieckiego 2, 76-150 Darłowo.
27. Uczniowski Klub Sportowy „Sztorm – Darłowo”, ul. Zwycięstwa 1, 76-150 Darłowo.
28. Miejski Klub Sportowy „Darłovia”, ul. Sportowa 1, 76-150 Darłowo.
29. Uczniowski Klub Sportowy „Ashihara Karate i Ju Jitsu”, ul. Grotgera 2a, 76-150 Darłowo.
30. Darłowski Klub „Oyama Karate”, ul. Sawickiej 1d/3, 76-150 Darłowo.
31. Uczniowski Ludowy Klub Sportowy „Tornado” przy Miejskim Gimnazjum, ul. Franciszkańska 2, 76-150 Darłowo.
32. Szkolny Morski Klub Żeglarski „Albatros” przy Zespole Szkół Morskich w Darłowie, ul. Szpitalna 1, 76-150 Darłowo.
33. Klub Sportowy „Stocznia Darłowo M&W”, ul. Conrada 1, 76-150 Darłowo.

2.13. PODSUMOWANIE CZĘŚCI DIAGNOSTYCZNEJ

Zespół dokonujący diagnozy problemów społecznych na terenie miasta Darłowo korzystał z szeregu możliwości pozyskania informacji od jednostek organizacyjnych samorządu terytorialnego, jednostek pozarządowych oraz instytucji współdziałających w szeroko rozumianym obszarze polityki społecznej. Nie poprzestając na analizie źródeł zastanych, korzystano ze źródeł wywołanych, tj. badań ankietowych i analizy SWOT.

Sumując uzyskane informacje i nakładając wyniki diagnozy na zakres możliwości kompetencyjnych samorządu, możemy wskazać najważniejsze obszary problemowe, których rozwiązanie powinno stać się przedmiotem troski samorządu lokalnego, a są one treścią części programowej niniejszego dokumentu.

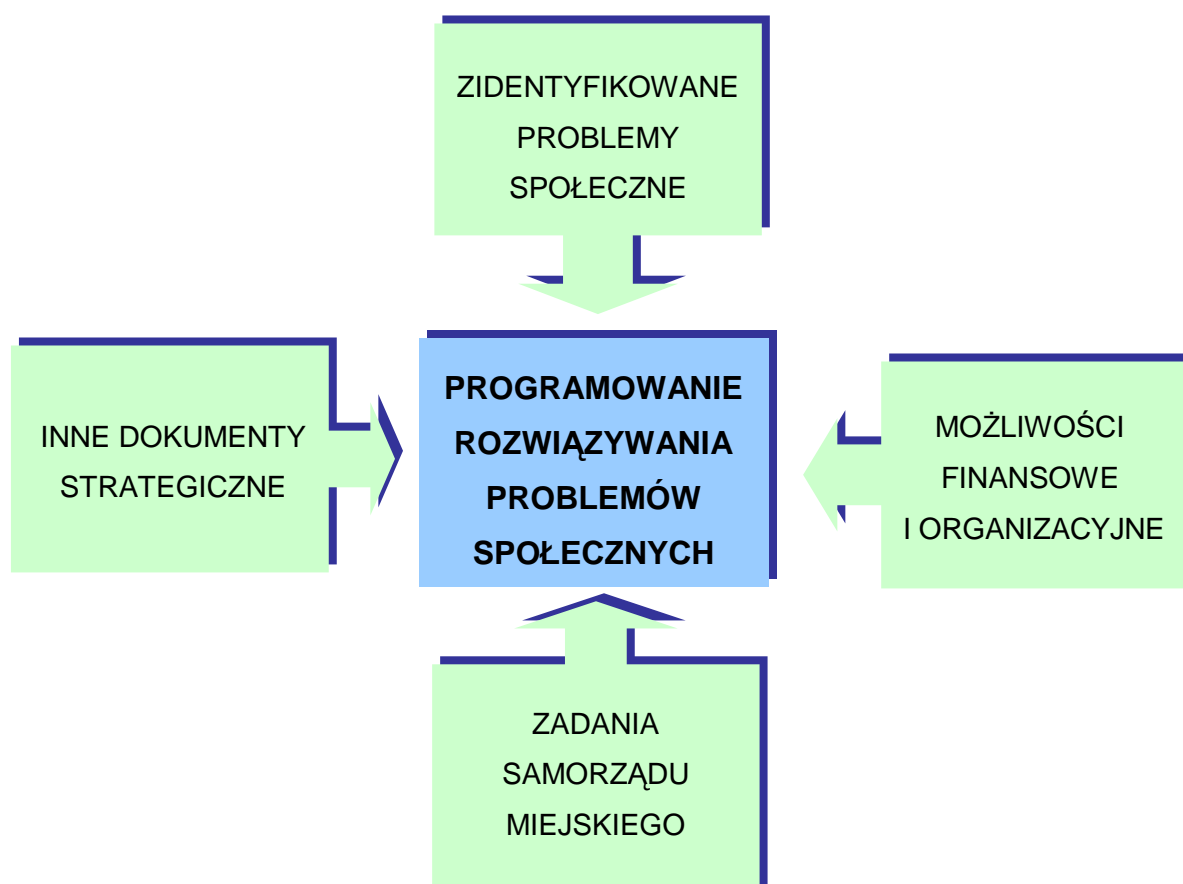
Zespół przygotowujący dokument uznał, iż problemami, dla których w pierwszej kolejności należy zaprogramować działania, są dysfunkcje opiekuńczo-wychowawcze, które osłabiają rodziny, a tym samym nie pozwalają w pełni zaspokoić potrzeb

rozwojowych dziecka. Równie ważne jest przeciwdziałanie ubóstwu i bezrobociu, stwarzającym zagrożenie bezdomnością. Odpowiedniego wsparcia należy także udzielić osobom starszym i niepełnosprawnym – grupom szczególnie podatnym na marginalizację i wykluczenie społeczne. Istotnym zagadnieniem jest również przeciwdziałanie uzależnieniom, negatywnie wpływającym na kondycję lokalnej społeczności. W celu zwiększenia wydolności systemu wsparcia na terenie miasta, należy ponadto rozwijać kapitał społeczny i ludzki w środowisku lokalnym (w tym współpracę z sektorem pozarządowym), aby móc w skuteczny sposób realizować nowatorskie rozwiązania i występować o fundusze wspomagające rozwiązywanie lokalnych problemów społecznych.

Tworząc politykę społeczną na poziomie lokalnym, zgodnie z zasadami pomocniczości i partycypacji społecznej, nie sposób nie dostrzec w dokumencie programowym powyższych kwestii i wskazać dla nich właściwych możliwości rozwoju.

Poniższy wykres przedstawia związek zidentyfikowanych w procesie badawczym problemów społecznych z czynnikami, które należy brać pod uwagę w programowaniu działań służących rozwiązywaniu problemów społecznych środowiska lokalnego. Oczywiście wpływ poszczególnych czynników jest złożony i niejednorodny. Największe znaczenie przy projektowaniu działań mają możliwości kompetencyjne samorządu lokalnego oraz warunki finansowe, nieco mniejsze, choć także istotne, inne dokumenty strategiczne omówione w części wstępnej.

ZWIĄZEK ZIDENTYFIKOWANYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH Z PROGRAMOWANIEM DZIAŁAŃ

3. CZĘŚĆ PROGRAMOWA

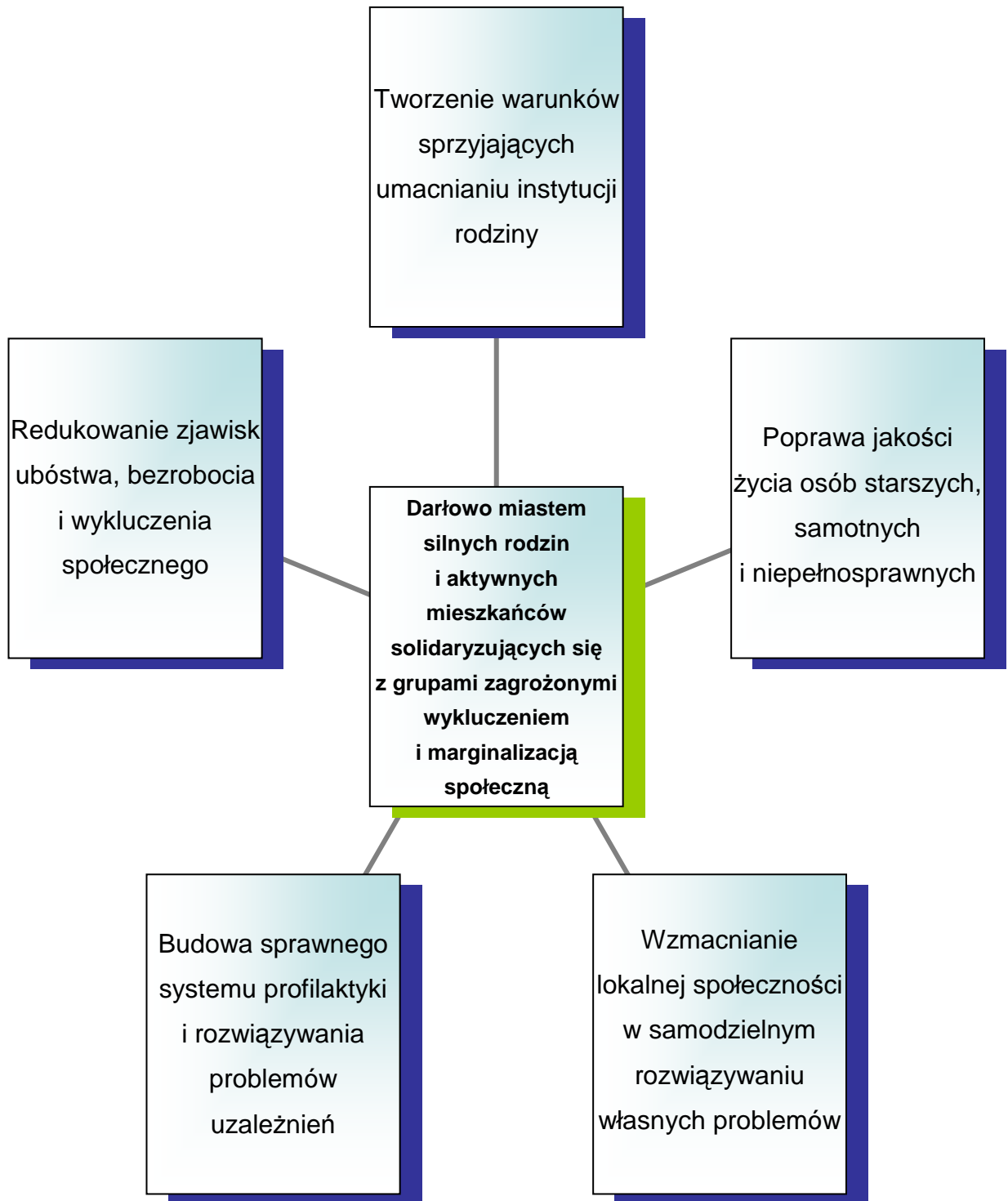
W tej części dokumentu przedstawiono najistotniejsze założenia polityki społecznej miasta na najbliższe lata. Zostały one ujęte w formie misji, celów strategicznych, celów operacyjnych i kierunków działań.

3.1. MISJA

**Darłowo miastem silnych rodzin
i aktywnych mieszkańców solidaryzujących się
z grupami zagrożonymi wykluczeniem
i marginalizacją społeczną**

ZWIĄZEK MISJI Z CELAMI STRATEGICZNYMI

3.2. CELE STRATEGICZNE, OPERACYJNE I KIERUNKI DZIAŁAŃ

Problem:

Rodzina powinna zapewniać swoim członkom oparcie i pomoc. Może to uczynić tylko silna rodzina, w związku z tym wszelkie problemy opiekuńczo-wychowawcze osłabiające jej funkcje powinny być diagnozowane i rozwiązywane. Polepszeniu powinna ulec sytuacja dziecka, w szczególności należy rozszerzyć ofertę spędzania czasu wolnego.

Cel strategiczny 1.

Tworzenie warunków sprzyjających umacnianiu instytucji rodziny

Cele operacyjne:

1. Pomoc w likwidacji przyczyn dysfunkcji oraz wspieranie i usprawnianie systemu wsparcia dla rodziny: psychologicznego, prawnego, socjalnego.
2. Zapewnienie dzieciom i młodzieży odpowiednich warunków do życia i rozwoju zgodnie z ich potrzebami i przysługującymi im prawami.
3. Współpraca z instytucjami i organizacjami zajmującymi się opieką i pomocą rodzinie.

Kierunki działań do celów operacyjnych 1-3:

1. Zintensyfikowanie i rozwój form pracy socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci ze środowisk niewydolnych wychowawczo, polegającej na:
  - diagnozie deficytów w zakresie pełnienia ról rodzicielskich, wydolności opiekuńczo-wychowawczej, zaniedbań względem dzieci,
  - diagnozie – ocenie sytuacji dziecka w rodzinie, środowisku szkolnym, rówieśniczym.
2. Rozwój specjalistycznego poradnictwa, w tym rodzinnego dla rodzin naturalnych, zastępczych, a także terapii rodzinnej.
3. Prowadzenie grup wsparcia i grup samopomocowych.
4. Zwiększenie dostępu do bezpłatnej lub taniej opieki nad dziećmi dla pracujących oraz podnoszących swoje kwalifikacje zawodowe osób samotnie wychowujących dzieci, m.in. podjęcie działań w kierunku utworzenia przy Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej grupy przedszkolnej dla dzieci w wieku 3-6 lat.

5. Zabezpieczenie potrzeb bytowych dzieci i młodzieży z rodzin ubogich poprzez: organizowanie i finansowanie dożywiania w trakcie nauki w szkole, zapewnienie odzieży odpowiedniej do pory roku i wyposażenia w artykuły szkolne, organizowanie i finansowanie wypoczynku letniego i zimowego oraz organizowanie akcji charytatywnych dla pozyskiwania środków na pomoc dzieciom.
6. Wspieranie działań mających na celu tworzenie na terenie miasta mieszkań socjalnych przeznaczonych w szczególności dla rodzin w kryzysie, samotnych matek i osób pozbawionych dachu nad głową.
7. Zapewnienie warunków do realizacji programów socjoterapeutycznych – podjęcie działań w kierunku utworzenia na terenie miasta świetlicy socjoterapeutycznej.
8. Podejmowanie inicjatyw i nowatorskich rozwiązań na rzecz ochrony macierzyństwa i dziecka w rodzinie.
9. Szkolenie i podnoszenie kwalifikacji kadry specjalistów do pracy z rodziną oraz w zakresie zaspokojenia potrzeb dzieci w placówkach.
10. Tworzenie interdyscyplinarnych zespołów specjalistów do spraw interwencji w sytuacjach zagrażających dzieciom i młodzieży.
11. Rozwój nowych form działań osłonowo-aktywizujących na rzecz dzieci i młodzieży niepełnosprawnej.
12. Tworzenie i wdrażanie programów w zakresie wyrównywania szans edukacyjnych dzieci i młodzieży.
13. Zapewnienie dzieciom i młodzieży szerszego dostępu do alternatywnych form spędzania czasu wolnego, m.in. poprzez zwiększenie liczby zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych (zajęcia muzyczne, plastyczne, turnieje sportowe, wycieczki), tworzenie nowych miejsc spędzania czasu wolnego – zaplecza sportowo-rekreacyjnego, placów zabaw, świetlic osiedlowych, podjęcie działań w kierunku utworzenia na terenie miasta Domu Kultury.
14. Wykorzystanie potencjału partnerów społecznych w realizacji pomocy dziecku i rodzinie.
15. Zintegrowanie działań na rzecz dziecka i rodziny ze środowiskiem lokalnym, w szczególności z jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej, sądami i ich organami pomocniczymi, instytucjami oświatowymi, zakładami opieki zdrowotnej, kościołami i związkami wyznaniowymi oraz organizacjami społecznymi.

16. Inicjowanie i rozwój różnych form integracji rodzin ze społecznością lokalną – wspieranie wypoczynku rodzinnego, organizowanie imprez integracyjnych i kulturalnych, festynów, spartakiad we współpracy z organizacjami pozarządowymi.

17. Upowszechnianie informacji o podmiotach świadczących pomoc dziecku i rodzinie.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Rada Miejska i Urząd Miejski, jednostki organizacyjne samorządu miejskiego, w tym szkoły i jednostki organizacyjne pomocy społecznej, Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

Problem:

Ubóstwo i bezrobocie stwarzają zagrożenie dla poprawnie funkcjonującej wspólnoty lokalnej, przyczyniając się do rozwoju patologii społecznych, m.in. przestępczości.

Cel strategiczny 2.

Redukowanie zjawisk ubóstwa, bezrobocia i wykluczenia społecznego

Cele operacyjne:

1. Działania ratunkowe w stosunku do grup dotkniętych problemem ubóstwa i marginalizowanych.
2. Działania łagodzące, profilaktyczne i zapobiegające w stosunku do grup znajdujących się na pograniczu minimum socjalnego.
3. Zapobieganie rozwojowi patologii społecznych.
4. Wsparcie osób bezrobotnych i poszukujących pracy, w tym szczególnie bezrobotnych długotrwale i kobiet.
5. Pomoc osobom bezdomnych i zagrożonych bezdomnością.

Kierunki działań do celów operacyjnych 1-5:

1. Zmniejszanie skutków ubóstwa i bezrobocia poprzez systematyczną pomoc finansową i rzeczową realizowaną przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej.
2. Rozwijanie stałej współpracy jednostek Urzędu Miejskiego i Powiatowego Urzędu Pracy w zakresie monitorowania zjawiska bezrobocia na terenie miasta, obejmującej m.in. upowszechnianie ofert pracy i informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego oraz szkoleniach i kursach umożliwiających zmianę kwalifikacji zawodowych (ze szczególnym uwzględnieniem osób powyżej 45 lat), organizowanie stażów absolwenckich i przygotowania zawodowego, prac interwencyjnych, robót publicznych i prac społecznie użytecznych.
3. Objęcie pracą socjalną osób marginalizowanych, w tym bezrobotnych, aby zachęcać je do systematycznego poszukiwania zatrudnienia. W szczególności należy dążyć do udzielenia im wszechstronnej pomocy w zakresie: poradnictwa i zapoznania z aktywnymi technikami poszukiwania pracy.
4. Systematyczne doszkalać pracowników socjalnych w zakresie wdrażania nowych instrumentów w pracy socjalnej – kontraktu socjalnego.
5. Zapewnienie najuboższej ludności miasta jednego gorącego posiłku dziennie.

6. Aktywna współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze i na rzecz przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu (np. z Stowarzyszeniem Na Rzecz Osób Zagrożonych Wykluczeniem Społecznym „Otwarte Drzwi” oraz Pomorskim Stowarzyszeniem Bezrobotnych-Bezdomnych i Osób Niepełnosprawnych) m.in. w zakresie utworzenia na terenie miasta Klubu Integracji Społecznej, a docelowo Centrum Integracji Społecznej.
7. Prowadzenie w środowisku lokalnym akcji charytatywnych na rzecz osób i rodzin zagrożonych i dotkniętych problemami ubóstwa i bezrobocia.
8. Tworzenie sprzyjającego klimatu dla potencjalnych inwestorów tworzących nowe miejsca pracy, m.in. poprzez opracowanie i wdrożenie systemu dogodnych ulg podatkowych z tytułu podejmowania pozarolniczej działalności gospodarczej.
9. Współudział w programach realizowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego przez instytucje rynku pracy.
10. Bieżący monitoring ofert programowych i ewentualne opracowanie projektów mających na celu rozwiązywanie problemu bezrobocia, w szczególności wśród kobiet i osób długotrwale bezrobotnych.
11. Wsparcie osób zagrożonych bezdomnością i bezdomnych m.in. poprzez: pracę socjalną (polegająca m.in. na poradnictwie w zakresie możliwości pomocy w opłacie czynszu celem zapobieżenia eksmisji i bezdomności, informowaniu o zamianie mieszkań), udzielanie pomocy rzeczowej i finansowej w opłacie czynszu (dodatki mieszkaniowe, zasiłki celowe), tworzenie mieszkań socjalnych, podjęcie działań w kierunku uruchomienia na terenie miasta całorocznej toalety miejskiej i łaźni oraz opracowywanie indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Rada Miejska i Urząd Miejski, jednostki organizacyjne samorządu miejskiego, w tym jednostki organizacyjne pomocy społecznej.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

Problem:

Zapewnienie właściwej opieki osobom w podeszłym wieku, samotnym oraz niepełnosprawnym.

Cel strategiczny 3.

**Poprawa jakości życia osób starszych, samotnych
i niepełnosprawnych**

Cele operacyjne:

1. Zapewnienie odpowiednich form opieki osobom wymagającym takiej pomocy, aktywizowanie osób starszych i niepełnosprawnych do udziału w życiu społecznym.
2. Usprawnianie osób starszych i niepełnosprawnych.
3. Aktywizacja rodzin na rzecz zapewnienia opieki swoim najbliższym, wymagającym takiej pomocy.
4. Promowanie aktywnego i zdrowego stylu życia.

Kierunki działań do celów operacyjnych 1-4:

1. Utrzymanie osób starszych i niepełnosprawnych wymagających opieki w środowisku zamieszkania.
2. Praca socjalna. Podejmowanie przez pracowników socjalnych działań mających na celu głównie ułatwianie kontaktów z placówkami służby zdrowia, udzielanie pomocy w korzystaniu z różnych form rehabilitacji leczniczej i społecznej, inicjowanie kontaktów rodzinnych oraz podejmowanie działań zmierzających do większego zaangażowania rodziny w sprawowanie opieki nad osobą wymagającą takiej pomocy, w tym zawieranie umów alimentacyjnych, porozumień na świadczenie usług, zapewnienie osobom uprawnionym usług w ramach pielęgniarstwa środowiskowego, uwrażliwienie społeczności lokalnej na potrzeby osób starszych i niepełnosprawnych, a także rozpowszechnienie idei wolontariatu, objęcie opieką wolontarystyczną osób potrzebujących opieki, prowadzenie współpracy z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w celu umożliwienia osobom starszym i niepełnosprawnym skorzystania z przysługujących im uprawnień, np. wyjazdu na turnus rehabilitacyjny, do sanatorium, w uzyskaniu odpowiedniego sprzętu rehabilitacyjnego itp.

3. Rozwijanie usług opiekuńczych, obejmujących pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, podstawową opiekę higieniczną zalecaną przez lekarza, pielęgnację oraz zapewnienie kontaktu z otoczeniem.
4. Podjęcie działań w kierunku organizacji na terenie miasta klubu seniora w oparciu o tradycje wspólnoty sąsiedzkiej, ewentualnie, w sprzyjających okolicznościach, utworzenie Domu Dziennego Pobytu dla osób starszych.
5. Rozwijanie aktywnych form spędzania czasu wolnego przez osoby starsze i niepełnosprawne, w tym organizowanie cyklicznych spotkań integracyjnych, zaspokajanie potrzeb kulturalno-społecznych i rekreacyjnych.
6. Tworzenie na terenie miasta mieszkań chronionych dla osób niepełnosprawnych.
7. Prowadzenie w środowisku lokalnym działalności na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi – podjęcie działań w kierunku utworzenia na terenie miasta Środowiskowego Domu Samopomocy oraz uruchomienia specjalistycznych usług opiekuńczych.
8. Współpraca z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych i Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie:
  - likwidacji barier architektonicznych, w szczególności w obiektach użyteczności publicznej,
  - aktywizacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych – podjęcie działań w kierunku utworzenia na terenie miasta Warsztatów Terapii Zajęciowej.
10. Realizowanie na terenie miasta programu „Przyjazne miasto”.
11. Rozpowszechnianie idei wolontariatu wśród społeczności lokalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży, na rzecz opieki nad osobami starszymi i niepełnosprawnymi.
12. Współpraca z organizacjami pozarządowymi w celu skuteczniejszego rozwiązywania problemów osób starszych i niepełnosprawnych.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Rada Miejska i Urząd Miejski, jednostki organizacyjne samorządu miejskiego, w tym jednostki organizacyjne pomocy społecznej.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

Problem:

Uzależnienie, przede wszystkim od alkoholu, jest problemem społecznym, który przyczynia się do powstawania szeregu negatywnych zjawisk, skutecznie ograniczających wydolność rodzin nimi dotkniętych.

Cel strategiczny 4.

Budowa sprawnego systemu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień

Cele operacyjne:

1. Zapobieganie powstawaniu nowych problemów uzależnień.
2. Zmniejszanie rozmiarów problemów, które aktualnie występują.
3. Zwiększenie zasobów niezbędnych do radzenia sobie z problemami już istniejącymi.
4. Przeciwdziałanie przemocy domowej.

Kierunki działań do celów operacyjnych 1-4:

1. Ograniczanie i zmiana struktury spożycia napojów alkoholowych.
2. Zmiana zachowań i postaw mieszkańców w sytuacjach związanych z alkoholem i narkotykami.
3. Zintensyfikowanie stosownych form profilaktyki alkoholowej i narkotykowej kierowanej w szczególności do dzieci i młodzieży.
4. Budowanie skutecznych form kontroli prawnej i społecznej nad szkodliwymi formami postępowania osób nadużywających alkoholu.
5. Zwiększanie świadomości społeczności lokalnej (ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży) odnośnie zagrożeń wynikających ze stosowania używek – m.in. organizowanie pogadarek ze specjalistami.
6. Prowadzenie edukacji eliminującej czynniki zagrażające prawidłowemu funkcjonowaniu społecznemu i psychologicznemu – promowanie zdrowego stylu życia, szczególnie wśród dzieci i młodzieży.
7. Budowa międzyinstytucjonalnych koalicji służących rozwiązywaniu kwestii uzależnień – zacieśnienie współpracy pomiędzy instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi w tym obszarze.

8. Zwiększenie skuteczności i dostępności leczenia i terapii osobom uzależnionym i współuzależnionym w zakresie nowoczesnych strategii i metod rozwiązywania problemów uzależnień oraz wzmacnianie efektów leczenia.
9. Opracowanie i realizacja miejskiego programu przeciwdziałania narkomanii.
10. Opracowanie i realizacja miejskiego programu przeciwdziałania przemocy domowej.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Rada Miejska i Urząd Miejski, jednostki organizacyjne samorządu miejskiego, w tym szkoły i jednostki organizacyjne pomocy społecznej, Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

Problem:

Zgodnie z zasadą pomocniczości system polityki i pomocy społecznej powinien uzupełniać i wspomagać naturalną strukturę społeczną w samoorganizacji i kompensowaniu podstawowych potrzeb.

Cel strategiczny 5.

Wzmacnianie lokalnej społeczności w samodzielnym rozwiązywaniu własnych problemów

Cele operacyjne:

1. Inicjowanie integracji społeczności lokalnej.
2. Wspólne diagnozowanie potrzeb i problemów społeczności lokalnej.
3. Rozszerzanie współpracy pomiędzy grupami społecznymi i organizacjami pozarządowymi a instytucjami rządowymi i samorządowymi.

Kierunki działań do celów operacyjnych 1-3:

1. Systematyczna diagnoza i monitoring istniejących problemów społecznych.
2. Systematyczne wzmacnianie kadr Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej poprzez dokształcanie i utrzymanie odpowiedniej liczby pracowników socjalnych.
3. Doskonalenie systemu informacyjnego o możliwościach udzielania pomocy społecznej i wsparcia mieszkańcom miasta, m.in. poprzez Internet, wydawanie informatora o działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej.
4. Propagowanie idei samopomocy i obywatelskiego uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej – upowszechnianie pozytywnych skutków działań obywatelskich.
5. Realizacja zadań dotyczących rozwiązywania problemów społecznych w mieście w jak najszerszym zakresie przez organizacje społeczne, kościół katolicki i inne kościoły, związki wyznaniowe, fundacje, stowarzyszenia, pracodawców, osoby fizyczne i prywatne.
6. Wspieranie organizacyjne, prawne i lokalowe powstających i istniejących organizacji pozarządowych oraz świadczenie poradnictwa dla organizacji pozarządowych w zakresie pozyskiwania grantów i dotacji, środków finansowych z innych źródeł niż samorządowe.

7. Zwiększenie koordynacji działań organizacji pozarządowych już działających na terenie miasta poprzez systematyczny przepływ informacji o podejmowanych inicjatywach, regularne spotkania oraz wymianę doświadczeń.
8. Promowanie idei wolontariatu i pozyskiwania wolontariuszy do współpracy w realizowaniu zadań dotyczących rozwiązywania problemów społecznych.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Rada Miejska i Urząd Miejski, jednostki organizacyjne samorządu miejskiego, w tym jednostki organizacyjne pomocy społecznej.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

3.3. MONITORING I WDRAŻANIE STRATEGII

3.3.1. MONITORING I EWALUACJA

Monitoring i ewaluacja zapisów strategicznych polegają na systematycznej ocenie realizowanych działań oraz modyfikacji kierunków działania w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą pojawić się poprzez zmianę regulacji prawnych czy też narastanie poszczególnych dolegliwości społecznych. Całościowa ocena wymaga odpowiedzi na pytania o zgodność ocenianej polityki z przyjętymi wartościami i zasadami. Ewaluacja jest działalnością z natury normatywną, gdyż z jednej strony wykorzystuje się w niej istniejące normy, z drugiej zaś w jej wyniku mogą pojawić się propozycje wprowadzenia nowych norm i procedur. Jest także działalnością instrumentalną, ponieważ jej podstawowym celem jest dostarczenie podmiotom polityki społecznej praktycznej wiedzy potrzebnej przy podejmowaniu decyzji.

Elementami skutecznego monitoringu i ewaluacji będą przede wszystkim:

- **Zespół wdrażający strategię.**

Zespół powinien zostać powołany przez burmistrza odrębnym zarządzeniem, a w jego skład mogą wejść m.in.: zastępca burmistrza, kierownik Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz inne osoby wskazane przez burmistrza.

- **Roczna ocena wdrażania strategii.**

Zespół wdrażający strategię winien się zbierać przynajmniej raz w roku i ocenić poziom wdrażania poszczególnych celów i kierunków działań. Zespół swoją ocenę powinien przekazać burmistrzowi i radzie, sugerując przyjęcie proponowanych rozwiązań, np. programów celowych.

3.3.2. WSKAŹNIKI STOPNIA EFEKTYWNOŚCI REALIZACJI STRATEGII

W obszarze polityki społecznej dysponujemy stosunkowo szeroką gamą wskaźników społecznych, za pomocą których możemy skutecznie oceniać poziom wdrażanych w wybranym sektorze zmian. Zespół wdrażający strategię będzie mógł korzystać z szerokiego wachlarza wskaźników odzwierciedlających ważne wartości zakładane do osiągnięcia i ukierunkowujące proces rozwoju.

- W obszarze dotyczącym ludności:
  - przyrost naturalny na 1.000 osób,

- saldo migracji na 1.000 osób.
- W obszarze dotyczącym rynku pracy:
  - udział zarejestrowanych bezrobotnych w ogólnej liczbie czynnych zawodowo,
  - udział bezrobotnych do 30. roku życia w ogólnej liczbie bezrobotnych,
  - liczba poszukujących pracy na jedno wolne miejsce pracy.
- W obszarze dotyczącym dochodów i wydatków ludności:
  - dochody do dyspozycji gospodarstw domowych,
  - dochody na 1 osobę w podstawowych typach gospodarstw domowych,
  - odsetek osób żyjących w ubóstwie,
  - głębokość ubóstwa,
  - udział gospodarstw domowych oceniających swoją sytuację jako złą lub bardzo złą.
- W obszarze dotyczącym oświaty i wykształcenia:
  - liczba ludności z wykształceniem wyższym na 1.000 osób w wieku 25 lat i więcej,
  - liczba ludności z wykształceniem co najmniej średnim na 1.000 osób w wieku 20 lat i więcej.

Dodajmy, że istnieją również wskaźniki – instrumenty polityki społecznej, za pomocą których cele mogą być osiągnięte lub które mogą wspomagać procesy osiągania celów. Są to m.in. procentowe udziały:

- osób dotkniętych problemami alkoholowymi korzystających z pomocy w tym zakresie w ogóle osób dotkniętych tymi problemami,
- osób dotkniętych problemami alkoholowymi należących do klubów AA itp. w ogóle osób dotkniętych tymi problemami,
- młodzieży wyedukowanej w zakresie zagrożeń alkoholowych w ogóle młodzieży,
- młodzieży wyedukowanej w zakresie zagrożeń związanych z narkotykami w ogóle młodzieży,
- osób dotkniętych problemami narkomanii korzystających z pomocy w tym zakresie w ogóle osób dotkniętych tymi problemami,
- osób dotkniętych problemami ubóstwa korzystających z pomocy w tym zakresie w ogóle osób dotkniętych tymi problemami,

- osób dotkniętych problemami dotyczącymi niepełnosprawności korzystających z pomocy w tym zakresie w ogóle osób dotkniętych tymi problemami.

Powyższe wskaźniki są w większości dostępne w zbiorach statystyki publicznej oraz w zasobach informacyjnych instytucji zajmujących się pomocą społeczną. Część danych może być zbierana okresowo poprzez badania ankietowe wśród mieszkańców Miasta oraz w kluczowych dla rozwiązywania problemów społecznych instytucjach.

Ostateczny kształt systemu monitoringu powinien zostać skorelowany z projektami, które będą realizowane w ramach strategii. Najpowszechniej wskaźniki lokalnej efektywności osiągniętych celów są pogrupowane wokół najważniejszych obszarów realizacyjnych strategii i odnoszą się do poszczególnych zagadnień. Podstawowymi wskaźnikami, jakie mogą być przyjęte dla pomiaru efektywności wdrażania strategii, są wskaźniki ekonomiczne i społeczne.

- **Ekonomiczne:** stopień poniesionych nakładów, koszty jednostkowe uzyskania efektu, ilość środków finansowych przeznaczonych na realizację danego projektu.
- **Społeczne:** liczba programów i projektów socjalnych zrealizowanych w odniesieniu do poszczególnych celów strategicznych, liczba uczestników szkoleń i warsztatów, ocena wartości merytorycznej realizowanych projektów, inicjatywy społeczne w obszarze aktywizacji i integracji społecznej, liczba osób usamodzielnionych.

3.3.3. CECHY PROGRAMÓW I PROJEKTÓW

Strategia integracji i rozwiązywania problemów społecznych będzie skuteczna, o ile przedstawiciele samorządu lokalnego znajdą zasoby umożliwiające budowę i realizację programów celowych zgodnych z przyjętymi kierunkami działań. Programy można realizować w okresach rocznych, dłuższych lub krótszych, w zależności od charakteru danego projektu. Przy budowie projektów znaczenie będą miały środki, które Rada Miejska rocznie będzie przeznaczała na ten cel. Projekty winny być realizowane w ramach:

- własnych zasobów samorządu (np. projekty MOPS-u),
- poprzez organizacje pozarządowe,
- poprzez inne instytucje zewnętrzne.

Projekty i programy mogą być przyjmowane przez Radę Miejską stosownymi uchwałami, które winny przybierać formułę załączników do niniejszej strategii. Projekty i programy realizowane w ramach strategii powinny być zgodne z przyjętymi kierunkami działań. Ponadto powinny je cechować: efektywność, skuteczność i celowość.

- **Efektywność** – jest to jedna z najbardziej pożądanых cech polityki społecznej i jednocześnie kryterium jej oceny. Stosowana jest w polityce społecznej w znaczeniach nadawanych jej przez ekonomię, prakseologię i socjologię. Jest to relacja między osiągniętymi bądź planowanymi celami (korzyściami) danego działania a ponoszonymi lub planowanymi nakładami. Można tego dokonać dwoma sposobami: osiągając maksymalny stopień realizacji celu przy danym nakładzie zasobów (zwiększenie wydajności) lub używając minimalnego nakładu środków, by w jak największym stopniu zbliżyć się do realizacji celu (oszczędzanie zasobów). Efektywne programy, realizowane w ramach strategii, rozwiązują jedną kwestię społeczną, nie przyczyniając się do powstania nowych. Służą zachowaniu równowagi między interesami różnych grup społecznych oraz podnoszą poziom zaspokajania potrzeb społeczeństwa, oszczędnie i wydajnie dysponując posiadanymi środkami.
- **Skuteczność** – jest to zgodność między stanem rzeczy, określanym jako skutek danego działania, a zakładanym celem. Skuteczność jest stopniowalna: za skuteczne uznaje się nie tylko działania, których skutki są tożsame z celem, ale i te, które zbliżają do jego osiągnięcia. Skuteczność jest oceną, dla której punktem odniesienia jest wzorzec stanu docelowego. Ten stan docelowy w polityce społecznej może być postrzegany bardziej konkretnie – jako pożądane i zaplanowane zmiany w jakiejś dziedzinie życia społecznego (np. ograniczanie obszarów biedy).
- **Celowość** – jest to cecha oznaczająca dotarcie z danym programem do środowiska osób rzeczywiście go potrzebujących. Ocena celowości powinna się opierać na rzetelnie przeprowadzonej diagnozie problemu.

3.3.4. PROPONOWANE PROJEKTY – BANK POMYSŁÓW

Prezentowany projekt powstał w trakcie prac nad dokumentem strategicznym i przedstawiamy go na zasadzie „banku pomysłów”, tzn. jego realizacja jest wskazana, ale możliwa będzie dopiero wtedy, gdy wnioskodawca projektu pozyska na niego środki finansowe. Należy dodać, że zaproszenie do budowania projektów przekazano organizacjom pozarządowym i instytucjom działającym w obszarze polityki społecznej.

PROJEKT 1.

Ośrodek Wsparcia i Interwencji dla dzieci i młodzieży (pogotowie kryzysowe)

WNOSKODAWCA PROJEKTU

Szkoła Podstawowa nr 3 w Darłowie, ul. WOP 12, 76-150 Darłowo,
e-mail: sp3darlowo@o2.pl

MIEJSCE REALIZACJI PROJEKTU

Teren miasta Darłowo.

CEL STRATEGICZNY PROJEKTU

Stworzenie „bezpiecznej przystani” dla dzieci potrzebujących pomocy z rodzin patologicznych, niewydolnych wychowawczo, będących w trudnej sytuacji bytowej.

CELE SZCZEGÓŁOWE PROJEKTU

- pomoc psychologiczna, pedagogiczna i prawna,
- terapia indywidualna i grupowa,
- udział w zajęciach plastycznych, technicznych i gospodarstwa domowego.

BENEFICJENCI PROJEKTU

Dzieci i młodzież od 7 do 16 lat z rodzin z rodzin problemowych.

ZAKRES PROJEKTU

1. Wyznaczenie miejsca.
2. Zatrudnienie specjalistycznej kadry.
3. Określenie statutu ośrodka.
4. Opracowanie programu wsparcia, profilaktyki społecznej dla rodzin dysfunkcyjnych i niewydolnych wychowawczo.

PARTNERZY REALIZUJĄCY PROJEKT

- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Darłowie,

- sąd,
- policja,
- wolontariusze.

ŚRODKI NIEZBĘDNE DO URUCHOMIENIA I FUNKCJONOWANIA PROJEKTU

Środki finansowe miasta, organizacji pozarządowych, unijne i prywatnych darczyńców.

CZAS REALIZACJI PROJEKTU

Cały rok.

4. UWAGI KOŃCOWE

Zapisy zawarte w strategii będą realizowane w ramach kierunków poszczególnych działań, w zależności od posiadanych przez samorząd i pozyskanych z zewnątrz środków finansowych.

Inne dokumenty programowe w zakresie lokalnej polityki społecznej powinny być zgodne z wytyczonymi w niniejszym dokumencie celami strategicznymi i kierunkami działań. Powinny je również rozwijać i uszczegóławiać. Odnosi się to zarówno do programów przyjmowanych przez organy samorządu corocznie, jak i dokumentów wieloletnich, m.in. do:

- Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,*
- Systemu Profilaktyki i Opieki nad Dzieckiem i Rodziną,*
- Programu Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi,*
- Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,*
- Programu Przeciwdziałania Narkomanii.*

Autorzy niniejszego dokumentu pragną złożyć serdeczne podziękowania tym wszystkim, którzy przyczynili się do identyfikacji najważniejszych problemów społecznych środowiska lokalnego, oraz mają nadzieję na dalszą współpracę prowadzącą do zmiany społecznej.